ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീപരാശരമഹർഷിപ്രണീതേ ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ

॥ ചതുർത്ഥോംശഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമോഽധ്യായഃ	**3**
2	ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ	**13**
3	തൃതീയോഽധ്യായഃ	**29**
4	ചതുർഥോഽധ്യായഃ	**34**
5	പഞ്ചമോഽധ്യായഃ	**46**
6	ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ	**50**
7	സപ്തമോഽധ്യായഃ	**59**
8	അഷ്ടമോഽധ്യായഃ	**63**
9	നവമോഽധ്യായഃ	**66**
10	ദശമോഽധ്യായഃ	**69**
11	ഏകാദശോഽധ്യായഃ	**73**
12	ദ്വാദശോഽധ്യായഃ	**76**
13	ത്രയോദശോഽധ്യായഃ	**80**
14	ചതുർദശോഽധ്യായഃ	**98**
15	പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ	**103**
16	ഷോഡശോഽധ്യായഃ	**109**
17	സപ്തദശോഽധ്യായഃ	**110**
18	അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ	**111**
19	ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ	**114**

20 വിംശോഽധ്യായഃ **121**

21 ഏകവിംശോഽധ്യായഃ **126**

22 ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ **128**

23 ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ **130**

24 ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ **132**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

ഭഗവൻയന്നരൈഃ കാർയം സാധുകർമൺയവസ്ഥിതൈഃ।
തൻമഹ്യം ഗുരുണാഖ്യാതം നിത്യനൈമിത്തികാത്മകം ॥ **1** ॥ 1

വർണധർമാസ്തഥാഖ്യാതാ
ധർമാ യേ ചാശ്രമേഷു ച।
ശ്രോതുമിച്ഛാമ്യഹം വംശം
രാജ്ഞാം തദ് ബ്രൂഹി മേ ഗുരോ ॥ **2** ॥ 2

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മൈത്രേയ ശ്രൂയതാമയമനേകയജ്വശൂരവീരധീരഭൂപാലാലംകൃതോ
ബ്രഹ്മാദിർമാനവോ വംശഃ ॥ **3** ॥ 3

തദസ്യ വംശസ്യാനുപൂർവീമശേഷവംശപാപപ്രണാശനായ
മൈത്രേയൈതാം കഥാം ശൃണു ॥ **4** ॥ 4

തദ്യഥാ സകലജഗതാമാദിരനാദിഭൂതസ്സ ഋഗ്യജുസ്സാമാദിമയോ
ഭഗവാൻ വിഷ്ണുസ്തസ്യ ബ്രഹ്മണോ മൂർത്തം രൂപം
ഹിരൺയഗർഭോ ബ്രഹ്മാണ്ഡഭൂതോ ബ്രഹ്മാ ഭഗവാൻ
പ്രാഗ്ബഭൂവ ॥ **5** ॥ 5

ബ്രഹ്മണശ്ച ദക്ഷിണാംഗുഷ്ഠജൻമാ ദക്ഷപ്രജാപതിഃ
ദക്ഷസ്യാപ്യദിതിരദിതേർവിവസ്വാൻ വിവസ്വതോ മനുഃ ॥ **6** ॥ 6

മനോരിക്ഷ്വാകുനൃഗധൃഷ്ടശർയാതിനരിഷ്യന്തപ്രാംശുനാ -
ഭാഗദിഷ്ടകരൂഷപൃഷധാഖ്യാ ദശ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **7** ॥ 7

ഇഷ്ടിം ച മിത്രാവരുണയോർമനുഃ പുത്രകാമശ്ചകാര ॥ **8** ॥ 8

തത്ര താവദപഹൃതേ ഹോതുരപചാരാദിലാ നാമ കൻയാ
ബഭൂവ ॥ **9** ॥ 9

സൈവച മിത്രാവരുണയോഃ പ്രസാദാത്സുദ്യുമ്നോ നാമ മനോഃ
പുത്രോ മൈത്രേയ ആസീത് ॥ **10** ॥ 10

പുനശ്ചേശ്വരകോപാത്സ്ത്രീ സതീ സാ തു
സോമസൂനോർബുധസ്യാശ്രമസമീപേ ബഭ്രാമ ॥ **11** ॥ 11

സാനുരാഗശ്ച തസ്യാം ബുധഃ
പുരൂരവസമാത്മജമുത്പാദയാമാസ ॥ **12** ॥ 12

ജാതേഽപി തസ്മിന്നമിതതേജോഭിഃ പരമർഷിഭിരിഷ്ടിമയ
ഋങ്മയോ യജുർമയസ്സാമമയോഽഥർവണമയസ്സർവവേദമയോ
മനോമയോ ജ്ഞാനമയോ ന കിഞ്ചിൻമയോഽന്നമയോ ഭഗവാൻ
യജ്ഞപുരുഷസ്വരൂപീ സുദ്യുമ്നസ്യ
പുംസ്ത്വമഭിലഷദ്ഭിർയഥാവദിഷ്ടസ്തത്പ്രസാദാദിലാ പുനരപി
സുദ്യുമ്നോഽഭവത് ॥ **13** ॥ 13

തസ്യാപ്യുത്കലഗയവിനതാസ്ത്രയഃ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **14** ॥ 14

സുദ്യുമ്നസ്തു സ്ത്രീപൂർവകത്വാദ്രാജ്യഭാഗം ന ലേഭേ ॥ **15** ॥ 15

തത്പിത്രാ തു വസിഷ്ഠവചനാത്പ്രതിഷ്ഠാനം നാമ നഗരം
സുദ്യുമ്നായ ദത്തം തച്ചാസൗ പുരൂരവസേ പ്രാദാത് ॥ **16** ॥ 16

തദൻവയാശ്ച ക്ഷത്രിയാസ്സർവേ ദിക്ഷ്വഭവൻ। പൃഷദ്ധ്രസ്തു മനുപുത്രോ ഗുരുഗോവധാച്ഛൂദ്രത്വമഗമത് ॥ **17** ॥ 17

മനോഃ പുത്രഃ കരൂഷഃ കരൂഷാത്കാരൂഷാഃ ക്ഷത്രിയാ മഹാബലപരാക്രമാ ബഭൂവുഃ ॥ **18** ॥ 18

ദിഷ്ടപുത്രസ്തു നാഭാഗോ വൈശ്യതാമഗമത്തസ്മാദ്ബലന്ധനഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **19** ॥ 19

ബലന്ധനാദ്വത്സപ്രീതിരുദാരകീർതിഃ ॥ **20** ॥ 20

വത്സപ്രീതേഃ പ്രാംശുരഭവത് ॥ **21** ॥ 21

പ്രജാപതിശ്ച പ്രാംശോരേകോഽഭവത് ॥ **22** ॥ 22

തതശ്ച ഖനിത്രഃ ॥ **23** ॥ 23

തസ്മാച്ചാക്ഷുഷഃ ॥ **24** ॥ 24

ചാക്ഷുഷാച്ചാതിബലപരാക്രമോ വിംശോഽഭവത് ॥ **25** ॥ 25

തതോ വിവിംശകഃ ॥ **26** ॥ 26

തസ്മാച്ച ഖനിനേത്രഃ ॥ **27** ॥ 27

തതശ്ചാതിവിഭൂതിഃ ॥ **28** ॥ 28

അതിവിഭൂതേരതിബലപരാക്രമഃ കരന്ധമഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **29** ॥ 29

തസ്മാദപ്യവിക്ഷിത് ॥ **30** ॥ 30

അവിക്ഷിതോഽപ്യതിബലപരാക്രമഃ പുത്രോ മരുത്തോ നാമാഭവത്; യസ്യേമാവദ്യാപി ശ്ലോകൗ ഗീയേതേ ॥ **31** ॥ 31

മരുത്തസ്യ യഥാ യജ്ഞസ്തഥാ കസ്യാഭവദ്ഭുവി ।
സർവം ഹിരൺമയം യസ്യ യജ്ഞവസ്ത്വതിശോഭനം ॥ **32** ॥ 32

അമാദ്യദിന്ദ്രസ്സോമേന ദക്ഷിണാഭിർദ്വിജാതയഃ ।
മരുതഃ പരിവേഷ്ടാരസ്സദസ്യാശ്ച ദിവൗകസഃ ॥ **33** ॥ 33

സ മരുത്തശ്ചക്രവർതീ നരിഷ്യന്തനാമാനം പുത്രമവാപ ॥ **34** ॥ 34

തസ്മാച്ച ദമഃ ॥ **35** ॥ 35

ദമസ്യ പുത്രോ രാജവർദ്ധനോ ജജ്ഞേ ॥ **36** ॥ 36

രാജവർദ്ധനാത്സുവൃദ്ധിഃ ॥ **37** ॥ 37

സുവൃദ്ധേഃ കേവലഃ ॥ **38** ॥ 38

കേവലാത്സുധൃതിര- ഭൂത് ॥ **39** ॥ 39

തതശ്ച നരഃ ॥ **40** ॥ 40

തസ്മാച്ചന്ദ്രഃ ॥ **41** ॥ 41

തതഃ കേവലോഽഭൂത് ॥ **42** ॥ 42

കേവലാദ്ബന്ധുമാൻ ॥ **43** ॥ 43

ബന്ധുമതോ വേഗവാൻ ॥ **44** ॥ 44

വേഗവതോ ബുധഃ ॥ **45** ॥ 45

തതശ്ച തൃണബിന്ദുഃ ॥ **46** ॥ 46

തസ്യാപ്യേകാ കൻയാ ഇലവിലാ നാമ ॥ **47** ॥ 47

തതശ്ചാലംബുഷാ നാമ വരാപ്സരാസ്തൃണബിന്ദും ഭേജേ ॥ **48** ॥ 48

തസ്യാമപ്യസ്യ വിശാലോ ജജ്ഞേ യഃ പുരീം വിശാലാം
നിർമമേ ॥ **49** ॥ 49

ഹേമചന്ദ്രശ്ച വിശാലസ്യ പുത്രോഽഭവത് ॥ **50** ॥ 50

തതശ്ചന്ദ്രഃ ॥ **51** ॥ 51

തത്തനയോ ധൂമ്രാക്ഷഃ ॥ **52** ॥ 52

തസ്യാപി സൃഞ്ജയോഽഭൂത് ॥ **53** ॥ 53

സൃഞ്ജയാത്സഹദേവഃ ॥ **54** ॥ 54

തതശ്ച കൃശാശ്വോ നാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **55** ॥ 55

സോമദത്തഃ കൃശാശ്വാജ്ജജ്ഞേ യോഽശ്വമേധാനാം
ശതമാജഹാര ॥ **56** ॥ 56

തത്പുത്രോ ജനമേജയഃ ॥ **57** ॥ 57

ജനമേജയാത്സുമതിഃ ॥ **58** ॥ 58

ഏതേ വൈശാലികാ ഭൂഭൃതഃ ॥ **59** ॥ 59

ശ്ലോകോഽപ്യത്ര ഗീയതേ ॥ **60** ॥ 60

തൃണബിന്ദോഃ പ്രസാദേന സർവേ വൈശാലികാ നൃപാഃ।
ദീർഘായുഷോ മഹാത്മാനോ വീർയവന്തോഽതിധാർമികാഃ ॥ **61** ॥ 61

ശർയാതേഃ കൻയാ സുകൻയാ നാമാഭവത്, യാമുപയേമേ
ച്യവനഃ ॥ **62** ॥ 62

ആനർത്തനാമാ പരമധാർമികശ്ശർയാതിപുത്രോഽഭവത് ॥ **63** ॥ 63

ആനർത്തസ്യാപി രേവതനാമാ പുത്രോ യജ്ഞേ
യോഽസാവാനർത്തവിഷയം ബുഭുജേ പുരീം ച
കുശസ്ഥലീമധ്യുവാസ ॥ **64** ॥ 64

രേവതസ്യാപി രൈവതഃ പുത്രഃ കകുദ്മിനാമാ ധർമാത്മാ
ഭ്രാതൃശതസ്യ ജ്യേഷ്ഠോഽഭവത് ॥ **65** ॥ 65

തസ്യ രേവതീ നാമ കൻയാഭവത് ॥ **66** ॥ 66

സ താമാദായ കസ്യേയമർഹതീതി ഭഗവന്തമബ്ജയോനിം പ്രഷ്ടും
ബ്രഹ്മലോകം ജഗാമ ॥ **67** ॥ 67

താവച്ച ബ്രഹ്മണോഽന്തികേ ഹാഹാഹൂഹൂസംജ്ഞാഭ്യാം
ഗന്ധർവാഭ്യാമതിതാനം നാമ ദിവ്യം ഗാന്ധർവമഗീയത ॥ **68** ॥ 68

തച്ച ത്രിമാർഗപരിവൃത്തൈരനേകയുഗപരിവൃത്തിം തിഷ്ഠന്നപി
രൈവതശ്ശ്രുൺവൻമുഹൂർത്തമിവ മേനേ ॥ **69** ॥ 69

ഗീതാവസാനേ ച ഭഗവന്തമബ്ജയോനിം പ്രണമ്യ രൈവതഃ
കൻയായോഗ്യം വരമപൃച്ഛത് ॥ **70** ॥ 70

തതശ്ചാസൗ ഭഗവാനകഥയത കഥയ യോഽഭിമതസ്തേ വര
ഇതി ॥ **71** ॥ 71

പുനശ്ച പ്രണമ്യ ഭഗവതേ തസ്മൈ യഥാഭിമതാനാത്മനസ്സ
വരാൻ കഥയാമാസ । ക ഏഷാം ഭഗവതോഽഭിമത ഇതി
യസ്മൈ കൻയാമിമാം പ്രയച്ഛാമീതി ॥ **72** ॥ 72

തതഃ കിഞ്ചിദവനതശിരാസ്സസ്മിതം
ഭഗവാനബ്ജയോനിരാഹ ॥ **73** ॥ 73

യ ഏതേ ഭവതോഽഭിമതാ നൈതേഷാം സാമ്പ്രതം
പുത്രപൗത്രാപത്യാപത്യസന്തതിരസ്ത്യവനീതലേ ॥ **74** ॥ 74

ബഹൂനി തവാത്രൈവ ഗാന്ധർവം
ശൃണ്വതശ്ചതുർയുഗാൻയതീതാനി ॥ **75** ॥ 75

സാമ്പ്രത
മഹീതലേഽഷ്ടാവിംശതിതമമനോശ്ചതുർയുഗമതീതപ്രായം
വർതതേ ॥ **76** ॥ 76

ആസന്നോ ഹി കലിഃ ॥ **77** ॥ 77

അൻയസ്മൈ കൻയാരത്നമിദം ഭവതൈകാകിനാഭിമതായ
ദേയം ॥ **78** ॥ 78

ഭവതോഽപി
പുത്രമിത്രകലത്രമന്ത്രിഭൃത്യബന്ധുബലകോശാദയസ്സമസ്താഃ
കാലേനൈതേനാത്യന്തമതീതാഃ ॥ **79** ॥ 79

തതഃ പുനരപ്യുത്പന്നസാധ്വസോ രാജാ ഭഗവന്തം പ്രണമ്യ
പപ്രച്ഛ ॥ **80** ॥ 80

ഭഗവന്നേവമവസ്ഥിതേ മയേയം കസ്മൈ ദേയേതി ॥ **81** ॥ 81

തതസ്സ ഭഗവാൻ കിഞ്ചിദവനമ്രകന്ധരഃ കൃതാഞ്ജലിർഭൂത്വാ
സർവലോകഗുരുരംഭോജയോനിരാഹ ॥ **82** ॥ 82

ശ്രീബ്രഹ്മോവാച

ന ഹ്യാദിമധ്യാന്തമജസ്യ യസ്യ
വിദ്മോ വയം സർവമയസ്യ ധാതുഃ।

ന ച സ്വരൂപം ന പരം സ്വഭാവം
ന ചൈവ സാരം പരമേശ്വരസ്യ ॥ **83** ॥ 83

കലാമുഹൂർത്താദിമയശ്ച കാലോ
ന യദ്വിഭൂതേഃ പരിണാമഹേതുഃ ।
അജൻമനാശസ്യ സദൈകമൂർത്തേ -
രനാമരൂപസ്യ സനാതനസ്യ ॥ **84** ॥ 84

യസ്യ പ്രസാദാദഹമച്യുതസ്യ
ഭൂതഃ പ്രജാസൃഷ്ടികരോഽന്തകാരീ ।
ക്രോധാച്ച രുദ്രഃ സ്ഥിതിഹേതുഭൂതോ
യസ്മാച്ച മധ്യേ പുരുഷഃ പരസ്മാത് ॥ **85** ॥ 85

മദ്രൂപമാസ്ഥായ സൃജത്യജോ യഃ
സ്ഥിതൗ ച യോഽസൗ പുരുഷസ്വരൂപീ ।
രുദ്രസ്വരൂപേണ ച യോഽത്തി വിശ്വം
ധത്തേ തഥാനന്തവപുസ്സമസ്തം ॥ **86** ॥ 86

പാകായ യോഽഗ്നിത്വമുപൈതി ലോകാൻ -
ബിഭർത്തി പൃഥ്വീവപുരവ്യയാത്മാ ।
ശക്രാദിരൂപീ പരിപാതി വിശ്വ -
മർകേന്ദുരൂപശ്ച തമോ ഹിനസ്തി ॥ **87** ॥ 87

കരോതി ചേഷ്ടാശ്വസനസ്വരൂപീ
ലോകസ്യ തൃപ്തിം ച ജലാന്നരൂപീ ।
ദദാതി വിശ്വസ്ഥിതിസംസ്ഥിതസ്തു
സർവാവകാശം ച നഭസ്സ്വരൂപീ ॥ **88** ॥ 88

യസ്സൃജ്യതേ സർഗകൃദാത്മനൈവ
യഃ പാൽയതേ പാലയിതാ ച ദേവഃ ।

വിശ്വാത്മകസ്സംഹ്രിയതേഽന്തകാരീ
പൃഥക് ത്രയസ്യാസ്യ ച യോഽവ്യയാത്മാ ॥ **89** ॥ 89

യസ്മിഞ്ജഗദ്യോ ജഗദേതദാദ്യോ
യശ്ചാശ്രിതോഽസ്മിഞ്ജഗതി സ്വയംഭൂഃ।
സസർവഭൂതപ്രഭവോ ധരിത്ര്യാം
സ്വാംശേന വിഷ്ണുർനൃപതേഽവതീർണഃ ॥ **90** ॥ 90

കുശസ്ഥലീ യാ തവ ഭൂപ രമ്യാ
പുരീ പുരാഭൂദമരാവതീവ।
സാ ദ്വാരകാ സമ്പ്രതി തത്ര ചാസ്തേ
സ കേശവാംശോ ബലദേവനാമാ ॥ **91** ॥ 91

തസ്മൈ ത്വമേനാം തനയാം നരേന്ദ്ര
പ്രയച്ഛ മായാമനുജായ ജായാം।
ശ്ലാഘ്യോ വരോഽസൗ തനയാ തവേയം
സ്ത്രീരത്നഭൂതാ സദൃശോ ഹി യോഗഃ ॥ **92** ॥ 92

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതീരിതോഽസൗ കമലോദ്ഭവേന
ഭുവം സമാസാദ്യ പതിഃ പ്രജാനാം।
ദദർശ ഹ്രസ്വാൻ പുരുഷാൻ വിരൂപാ -
നൽപൗജസസ്സ്വൽപവിവേകവീർയാൻ ॥ **93** ॥ 93

കുശസ്ഥലീം താം ച പുരീമുപേത്യ
ദൃഷ്ട്വാൻയരൂപാം പ്രദദൗ സ കൻയാം।
സീരായുധായ സ്ഫടികാചലാഭ -
വക്ഷഃസ്ഥലായാതുലധീർനരേന്ദ്രഃ ॥ **94** ॥ 94

ഉച്ചപ്രമാണാമിതി താമവേക്ഷ്യ
സ്വലാംഗലാഗ്രേണ ച താലകേതുഃ।
വിനമ്രയാമാസ തതശ്ച സാപി
ബഭൂവ സദ്യോ വനിതാ യഥാൻയാ ॥ **95** ॥ 95

താം രേവതീം രൈവതഭൂപകൻയാം
സീരായുധോഽസൗ വിധിനോപയേമേ।
ദത്ത്വാഥ കൻയാം സ നൃപോ ജഗാമ
ഹിമാലയം വൈ തപസേ ധൃതാത്മാ ॥ **96** ॥ 96

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർഥേംശേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

യാവച്ച ബ്രഹ്മലോകാത്സ കകുദ്മീ രൈവതോ നാഭ്യേതി
താവത്പുണ്യജനസംജ്ഞാ രാക്ഷസാസ്താമസ്യ പുരീം
കുശസ്ഥലീം നിജഘ്നുഃ ॥ **1** ॥ 97

തച്ചാസ്യ ഭ്രാതൃശതം പുണ്യജനത്രാസാദ്ദിശോ ഭേജേ ॥ **2** ॥ 98

തദൻവയാശ്ച ക്ഷത്രിയാസ്സുർവദിക്ഷ്വഭവൻ ॥ **3** ॥ 99

ധൃഷ്ടസ്യാപി ധാഷ്ടകം ക്ഷത്രമഭവത് ॥ **4** ॥ 100

നാഭാഗസ്യാത്മജോ നാഭാഗസംജ്ഞോഽഭവത് ॥ **5** ॥ 101

തസ്യാപ്യംബരീഷഃ ॥ **6** ॥ 102

അംബരീഷസ്യാപി വിരൂപോഽഭവത് ॥ **7** ॥ 103

വിരൂപാത്പൃഷദശ്വോ ജജ്ഞേ ॥ **8** ॥ 104

തതശ്ച രഥീതരഃ ॥ **9** ॥ 105

അത്രായം ശ്ലോകഃ
ഏതേ ക്ഷത്രപ്രസൂതാ വൈ പുനശ്ചാംഗിരസാഃ സ്മൃതാഃ।
രഥീതരാണാം പ്രവരാഃ ക്ഷത്രോപേതാ ദ്വിജാതയഃ ॥ **10** ॥ 106

ക്ഷുതവതശ്ച മനോരിക്ഷ്വാകുഃ പുത്രോ ജജ്ഞേ ഘ്രാണതഃ ॥ **11** ॥ 107

തസ്യ പുത്രശതപ്രധാനാ വികുക്ഷിനിമിദണ്ഡാഖ്യാസ്ത്രയഃ പുത്രാ
ബഭൂവുഃ ॥ **12** ॥ 108

ശകുനിപ്രമുഖാഃ പഞ്ചാശത്പുത്രാ ഉത്തരാപഥരക്ഷിതാരോ
ബഭൂവുഃ ॥ **13** ॥ 109

ചത്വാരിംശദഷ്ടൗ ച ദക്ഷിണാപഥഭൂപാലാഃ ॥ **14** ॥ 110

സ ചേക്ഷ്വാകുരഷ്ടകായാശ്രാദ്ധമുത്പാദ്യ ശ്രാദ്ധാർഹ
മാംസമാനയേതി വികുക്ഷിമാജ്ഞാപയാമാസ ॥ **15** ॥ 111

സ തഥേതി ഗൃഹീതാജ്ഞോ വിധൃതശരാസനോ
വനമഭ്യേത്യാനേകശോ മൃഗാൻ ഹത്വാ
ശ്രാന്തോഽതിക്ഷുത്പരീതോ വികുക്ഷിരേകം ശശമഭക്ഷയത് ।
ശേഷം ച മാംസമാനീയ പിത്രേ നിവേദയാമാസ ॥ **16** ॥ 112

ഇക്ഷ്വാകുകുലാചാർയോ വസിഷ്ഠസ്തത്പ്രോക്ഷണായ ചോദിതഃ
പ്രാഹ । അലമനേനാമേധ്യേനാമിഷേണ ദുരാത്മനാ തവ
പുത്രേണൈതൻമാംസമുപഹതം യതോഽനേന ശശോ
ഭക്ഷിതഃ ॥ **17** ॥ 113

തതശ്ചാസൗ
വികുക്ഷിർഗുരുണൈവമുക്തശ്ശശാദസംജ്ഞാമവാപ പിത്രാ ച
പരിത്യക്തഃ ॥ **18** ॥ 114

പിതർയുപരതേ ചാസാവഖിലാമേതാം പൃഥ്വീം ധർമതശ്ശശാസ ॥ **19** ॥ 115

ശശാദസ്യ തസ്യ പുരഞ്ജയോ നാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **20** ॥ 116

തസ്യേദം ചാൻയത് ॥ **21** ॥ 117

പുരാ ഹി ത്രേതായാം ദേവാസുരയുദ്ധമതിഭീഷണമഭവത് ॥ **22** ॥ 118

തത്ര ചാതിബലിഭിരസുരൈരമരാഃ പരാജിതാസ്തേ ഭഗവന്തം
വിഷ്ണുമാരാധയാഞ്ചക്രുഃ ॥ **23** ॥ 119

പ്രസന്നശ്ച ദേവാനാമനാദിനിധനോഽഖിലജഗത്പരായണോ
നാരായണഃ പ്രാഹ ॥ **24** ॥ 120

ജ്ഞാതമേതൻമയാ യുഷ്മാഭിർയദഭിലഷിതം തദർഥമിദം
ശ്രൂയതാം ॥ **25** ॥ 121

പുരഞ്ജയോ നാമ രാജർഷേശ്ശശാദസ്യ തനയഃ ക്ഷത്രിയവരോ
യസ്തസ്യ ശരീരേഽഹമംശേന സ്വയമേവാവതീർയ
താനശേഷാനസുരാന്നിഹനിഷ്യാമി തദ്ഭവദ്ഭിഃ
പുരഞ്ജയോഽസുരവധാർഥമുദ്യോഗം കാർയതാമിതി ॥ **26** ॥ 122

ഏതച്ച ശ്രുത്വാ പ്രണമ്യ ഭഗവന്തം വിഷ്ണുമമരാഃ
പുരഞ്ജയസകാശമാജഗ്മുരൂചുശ്ചൈനം ॥ **27** ॥ 123

ഭോ ഭോ ക്ഷത്രിയവർയാസ്മാഭിരഭ്യർഥിതേന
ഭവതാസ്മാകമരാതിവധോദ്യതാനാം കർതവ്യം
സാഹായ്യമിച്ഛാമസ്തദ്ഭവതാസ്മാകമഭ്യാഗതാനാം
പ്രണയഭംഗോ ന കാർയ ഇത്യുക്തഃ പുരഞ്ജയഃ പ്രാഹ ॥ **28** ॥ 124

ത്രൈലോക്യനാഥോ യോഽയം യുഷ്മാകമിന്ദ്രഃ ശതക്രതുരസ്യ യ
സ്കന്ധാധിരൂഢോ യുഷ്മാകമരാതിഭിസ്സഹ യോത്സ്യേ തദഹം
ഭവതാം സഹായഃ സ്യാമ ॥ **29** ॥ 125

ഇത്യാകർണ്യ സമസ്തദേവൈരിന്ദ്രേണ ച ബാഢമിത്യേവം
സമൻവീപ്സിതം ॥ **30** ॥ 126

തതശ്ച ശതക്രതോർവൃഷരൂപധാരിണഃ ककുദി
സ്ഥിതോഽതിരോഷസമൻവിതോ

ഭഗവതശ്ചരാചരഗുരോരച്യുതസ്യ തേജസാപ്യായിതോ
ദേവാസുരസംഗ്രാമേ സമസ്താനേവാസുരാന്നിജഘാന ॥ **31** ॥ 127

യതശ്ച വൃഷഭകകുദി സ്ഥിതേന രാജ്ഞാ ദൈതേയബലം
നിഷൂദിതമതശ്ചാസൗ ക്കകുത്സ്ഥസംജ്ഞാമവാപ ॥ **32** ॥ 128

ക്കകുത്സ്ഥസ്യാപ്യനേനാഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **33** ॥ 129

പൃഥുരനേനസഃ ॥ **34** ॥ 130

പൃഥോർവിഷ്ടരാശ്വഃ ॥ **35** ॥ 131

തസ്യാപി ചാന്ദ്രോ യുവനാശ്വഃ ॥ **36** ॥ 132

ചാന്ദ്രസ്യ തസ്യ യുവനാശ്വസ്യ ശാവസ്തഃ യഃ പുരീം ശാവസ്തീം
നിവേശയാമാസ ॥ **37** ॥ 133

ശാവസ്തസ്യ ബൃഹദശ്വഃ ॥ **38** ॥ 134

തസ്യാപി കുവലയാശ്വഃ ॥ **39** ॥ 135

യോഽസാവുദകസ്യ മഹർഷേരപകാരിണം ധുന്ധുനാമാനമസുരം
വൈഷ്ണവേന തേജസാപ്യായിതഃ
പുത്രസഹസ്രൈരേകവിംശദ്ഭിഃ പരിവൃതോ ജഘാന
ധുന്ധുമാരസംജ്ഞാമവാപ ॥ **40** ॥ 136

തസ്യ ച തനയാസ്സമസ്താ ഏവ ധുന്ധുമുഖനിഃശ്വാസാഗ്നിനാ
വിപ്ലുഷ്ടാ വിനേശുഃ ॥ **41** ॥ 137

ദൃഢാശ്വചന്ദ്രാശ്വകപിലാശ്വാശ്ച ത്രയഃ കേവലം ശേഷിതാഃ ॥ **42** ॥ 138

ദൃഢാശ്വാദ്ധർയശ്വഃ ॥ **43** ॥ 139

തസ്മാച്ച നികുംഭഃ ॥ **44** ॥ 140

നികുംഭസ്യാമിതാശ്വഃ ॥ **45** ॥ 141

തതശ്ച കൃശാശ്വഃ ॥ **46** ॥ 142

തസ്മാച്ച പ്രസേനജിത് ॥ **47** ॥ 143

പ്രസേനജിതോ യുവനാശ്വോഽഭവത് ॥ **48** ॥ 144

തസ്യ ചാപുത്രസ്യാതിനിർവേദാൻമുനീനാമാശ്രമമണ്ഡലേ നിവസതോ ദയാലുഭിർമുനിഭിരപത്യോത്പാദനായേഷ്ടിഃ കൃതാ ॥ **49** ॥ 145

തസ്യാം ച മധ്യരാത്രൗ നിവൃത്തായാം മന്ത്രപൂതജലപൂർണം കലശം വേദിമധ്യേ നിവേശ്യ തേ മുനയഃ സുഷുപുഃ ॥ **50** ॥ 146

സുപ്തേഷു തേഷു അതീവ തൃട്പരീതസ്സ ഭൂപാലസ്തമാശ്രമം വിവേശ ॥ **51** ॥ 147

സുപ്താംശ്ച താന്യഷീന്നെവോത്ഥാപയാമാസ ॥ **52** ॥ 148

തച്ച കലശമപരിമേയമാഹാത്മ്യമന്ത്രപൂതം പപൗ ॥ **53** ॥ 149

പ്രബുദ്ധാശ്ച ഋഷയഃ പപ്രച്ഛുഃ കേനൈതൻമന്ത്രപൂതം വാരി പീതം ॥ **54** ॥ 150

അത്ര ഹി രാജ്ഞോ യുവനാശ്വസ്യ പത്നീ മഹാബലപരാക്രമം പുത്രം ജനയിഷ്യതി । ഇത്യാകർണ്യ സ രാജാ അജാനതാ മയാ പീതമിത്യാഹ ॥ **55** ॥ 151

ഗർഭശ്ച യുവനാശ്വസ്യോദരേ അഭവത് ക്രമേണ ച വവൃധേ ॥ **56** ॥ 152

പ്രാപ്തസമയശ്ച ദക്ഷിണം കുക്ഷിമവനിപതേർനിർഭിദ്യ നിശ്ചക്രാമ ॥ **57** ॥ 153

ന ചാസൗ രാജാ മമാര ॥ **58** ॥ 154

ജാതോ നാമൈഷ കം ധാസ്യതീതി തേ മുനയഃ പ്രോചുഃ ॥ **59** ॥ 155

അഥാഗത്യ ദേവരാജോഽബ്രവീത് മാമയം ധാസ്യതീതി ॥ **60** ॥ 156

തതോ മാന്ധാത്യനാമാ സോഽഭവത് । വക്ത്രേ ചാസ്യ പ്രദേശിനീ
ദേവേന്ദ്രേണ ൻയസ്താ താം പപൗ ॥ **61** ॥ 157

താം ചാമൃതസ്രാവിണീമാസ്വാദ്യാഹൈവ സ വ്യവർദ്ധത ॥ **62** ॥ 158

തതസ്തു മാന്ധാതാ ചക്രവർതീ സപ്തദ്വീപാം മഹീം
ബുഭുജേ ॥ **63** ॥ 159

തത്രായം ശ്ലോകഃ ॥ **64** ॥ 160

യാവത്സൂര്യ ഉദേത്യസ്തം യാവച്ച പ്രതിതിഷ്ഠതി । സർവം
തദ്യൗവനാശ്വസ്യ മാന്ധാതുഃ ക്ഷേത്രമുച്യതേ ॥ **65** ॥ 161

മാന്ധാതാ ശതബിന്ദോർദുഹിതരം ബിന്ദുമതീമുപയേമേ ॥ **66** ॥ 162

പുരുകുത്സമംബരീഷം മുചുകുന്ദം ച തസ്യാം
പുത്രത്രയമുത്പാദയാമാസ ॥ **67** ॥ 163

പഞ്ചാശദ്ദുഹിതരസ്തസ്യാമേവ തസ്യ നൃപതേർബഭൂവുഃ ॥ **68** ॥ 164

തസ്മിന്നന്തരേ ബഹ്വൃചശ്ച സൗഭരിർനാമ മഹർഷിരന്തർജലേ
ദ്വാദശാബ്ദം കാലമുവാസ ॥ **69** ॥ 165

തത്ര ചാന്തർജലേ സമ്മദോ
നാമാതിബഹുപ്രജോഽതിമാത്രപ്രമാണോ
മീനാധിപതിരാസീത് ॥ **70** ॥ 166

തസ്യ ച പുത്രപൗത്രദൗഹിത്രാഃ പൃഷ്ഠതോഽഗ്രതഃ പാർശ്വയോഃ
പക്ഷപുച്ഛശിരസാം ചോപരി ഭ്രമന്തസ്തേനൈവ
സദാഹർനിശമതിനിർവൃതാ രേമിരേ ॥ **71** ॥ 167

ചാപത്യസ്പർശോപചീയമാനപ്രഹർഷപ്രകർഷോ ബഹുപ്രകാരം
സ തസ്യ ഋഷേഃ പശ്യതസ്തൈരാത്മജപുത്രപൗത്രദൗഹിത്രാദിഭിഃ
സഹാനുദിനം രേമേ ॥ **72** ॥ 168

സുതരാം അഥാന്തർജലാവസ്ഥിതസ്സൗഭരിരേകാഗ്ര -
തസ്സമാധിമപഹായാനുദിനം തസ്യ
മത്സ്യസ്യാത്മജപുത്രപൗത്രദൗഹിത്രാദിഭിസ്സഹാതിരമണീയതാമ -
വേക്ഷ്യാചിന്തയത് ॥ **73** ॥ 169

അഹോ ധൻയോഽയമീദൃശമനഭിമതം
യോൻയന്തരമവാപ്യൈഭിരാത്മജപുത്രപൗത്രദൗഹിത്രാദിഭിസ്സഹ
രമമാണോഽതീവാസ്മാകം സ്പൃഹാമുത്പാദയതി ॥ **74** ॥ 170

വയമപ്യേവം പുത്രാദിഭിസ്സഹ ലലിതം രംസ്യാമഹേ
ഇത്യേവമഭികാങ്ക്ഷൻ സ തസ്മാദന്തർജലാന്നിഷ്ക്രമ്യ
സന്താനായ നിവേഷ്ടുകാമഃ കൻയാർഥം മാന്ധാതാരം
രാജാനമഗച്ഛത് ॥ **75** ॥ 171

ആഗമനശ്രവണസമനന്തരം ചോത്ഥായ തേന രാജ്ഞാ
സമ്യഗർഘ്യാദിനാ സമ്പൂജിതഃ കൃതാസനപരിഗ്രഹഃ
സൗഭരിരുവാച രാജാനം ॥ **76** ॥ 172

സൗഭരിരുവാച

നിവേഷ്ടുകാമോഽസ്മി നരേന്ദ്ര കൻയാം
പ്രയച്ഛ മേ മാ പ്രണയം വിഭാങ്ക്ഷീഃ ।

ന ഹ്യർഥിനഃ കാർയവശാദുപേതാഃ
കകുത്സ്ഥവംശേ വിമുഖാഃ പ്രയാന്തി ॥ **77** ॥ 173

അൻയേഽപി സന്ത്യേവ നൃപാഃ പൃഥിവ്യാം
മാന്ധാതരേഷാം തനയാഃ പ്രസൂതാഃ।
കിം ത്വർഥിനാമർഥിതദാനദീക്ഷാ -
കൃതവ്രതം ശ്ലാഘ്യമിദം കുലം തേ ॥ **78** ॥ 174

ശതാർധസംഖ്യാസ്തവ സന്തി കൻയാ -
സ്താസാം മമൈകാം നൃപതേ പ്രയച്ഛ।
യത്പ്രാർഥനാഭംഗഭയാദ്വിഭേമി
തസ്മാദഹം രാജവരാതിദുഃഖാത് ॥ **79** ॥ 175

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി ഋഷിവചനമാകർണ്യ സ രാജാ ജരാജർജരിത
ദേഹമൃഷിമാലോക്യ പ്രത്യാഖ്യാനകാതരസ്തസ്മാച്ച ശാപഭീതോ
ബിഭ്യത്കിഞ്ചിദധോമുഖശ്ചിരം ദധ്യൗ ച ॥ **80** ॥ 176

സൗഭരിരുവാച

നരേന്ദ്ര കസ്മാത്സമുപൈഷി ചിന്താ -
മസഹ്യമുൽതം ന മയാത്ര കിഞ്ചിത്।
യാവശ്യദേയാ തനയാ തയൈവ
കൃതാർഥതാ നോ യദി കിം ന ലബ്ധാ ॥ **81** ॥ 177

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അഥ തസ്യ ഭഗവതശ്ശാപഭീതസ്സപ്രശ്രയസ്തമുവാചാസൗ
രാജാ ॥ **82** ॥ 178

രാജോവാച

ഭഗവൻ അസ്മത്കുലസ്ഥിതിരിയം യ ഏവ
കൻയാഭിരുചിതോഽഭിജനവാൻവരസ്തസ്മൈ കൻയാം
പ്രദീയതേ ഭഗവദ്യാച്ഞാ
ചാസ്മൻമനോരഥാനാമപ്യതിഗോചരവർത്തിനീ കഥമപ്യേഷാ
സഞ്ജാതാ തദേവമുപസ്ഥിതേ ന വിദ്മഃ കിം കുർമ
ഇത്യേതൻമയാ ചിന്ത്യത ഇത്യഭിഹിതേ ച തേന ഭൂഭുജാ
മുനിരചിന്തയത് ॥ **83** ॥ 179

അയമൻയോഽസ്മത്പ്രത്യാഖ്യാനോപായോ വൃദ്ധോഽയമനഭിമതഃ
സ്ത്രീണാം കിമുത കൻയകാനാമിത്യമുനാ
സഞ്ചിന്ത്യെതദഭിഹിതമേവമസ്തു തഥാ കരിഷ്യാമീതി
സഞ്ചിന്ത്യ മാന്ധാതാരമുവാച ॥ **84** ॥ 180

യദ്യേവം തദാദിശ്യതാമസ്മാകം പ്രവേശായ കൻയാന്തഃ
പുരവർഷവരോ യദി കൻയൈവ കാചിൻമാമഭിലഷതി തദാഹം
ദാരസംഗ്രഹം കരിഷ്യാമി അൻയഥാ
ചേത്തദലമസ്മാകമേതേനാതീതകാലാരംഭണേനേത്യുക്ത്വാ
വിരരാമ ॥ **85** ॥ 181

തേന തതശ്ച മാന്ധാത്രാ മുനിശാപശങ്കിതേന
കൻയാന്തഃപുരവർഷവരസ്സമാജ്ഞപ്തഃ ॥ **86** ॥ 182

സഹ കൻയാന്തഃ പുരം പ്രവിശന്നേവ
ഭഗവാനഖിലസിദ്ധഗന്ധർവേഭ്യോഽതിശയേന കമനീയം
രൂപമകരോത് ॥ **87** ॥ 183

പ്രവേശ്യ ച തമൃഷിമന്തഃപുരേ വർഷവരസ്താഃ കൻയാഃ
പ്രാഹ ॥ **88** ॥ 184

ഭവതീനാം ജനയിതാ മഹാരാജസമാജ്ഞാപയതി ॥ **89** ॥ 185

അയമസ്മാൻ ബ്രഹ്മർഷിഃ കൻയാർഥം സമഭ്യാഗതഃ ॥ **90** ॥ 186

മയാ ചാസ്യ പ്രതിജ്ഞാതം യദ്യസ്മത്കൻയാ യാ
കാചിദ്ഭഗവന്തം വരയതി തത്കൻയായാശ്ചരന്തേ നാഹം
പരിപന്ഥാനം കരിഷ്യാമീത്യാകർണ്യ സർവാ ഏവ താഃ കൻയാഃ
സാനുരാഗാഃ സപ്രമദാഃ കരേണവ ഇവേഭയൂഥപതിം
തമൃഷിമഹമഹമികയാ വരയാംബഭൂവുരൂചുശ്ച ॥ **91** ॥ 187

അലം ഭഗിൻയോഽഹമിമം വൃണോമി
വൃണോമ്യഹം നൈഷ തവാനുരൂപഃ।
മമൈഷ ഭർത്താ വിധിനൈവ സൃഷ്ട -
സ്സൃഷ്ടാഹമസ്യോപശമം പ്രയാഹി ॥ **92** ॥ 188

വൃതോ മയായം പ്രഥമം മയായം
ഗൃഹം വിശന്നേവ വിഹൻയസേ കിം।
മയാ മയേതി ക്ഷിതിപാത്മജാനാം
തദർഥമത്യർഥകലിർബഭൂവ ॥ **93** ॥ 189

യദാ മുനിസ്താഭിരതീവഹാർദാദ് -
വൃതസ്സ കൻയാഭിരനിന്ദ്യകീർതിഃ।
തദാ സ കൻയാധികൃതോ നൃപായ
യഥാവദാചഷ്ട വിനമ്രമൂർത്തിഃ ॥ **94** ॥ 190

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തദവഗമാത്കിങ്കിമേതത്കഥമേതത്കിം കിം കരോമി കിം
മയാഭിഹിതമിത്യാകുലമതിരനിച്ഛന്നപി കഥമപി
രാജാനുമേനേ ॥ **95** ॥ 191

കൃതാനുരൂപവിവാഹശ്ച മഹർഷിസ്സകലാ ഏവ താഃ
കൻയാസ്സ്വമാശ്രമമനയത് ॥ **96** ॥ 192

തത്ര ചാശേഷശിൽപകൽപപ്രണേതാരം ധാതാരമിവാൻയം
വിശ്വകർമാണമാഹൂയ സകലകൻയാനാമേകൈകസ്യാഃ
പ്രോത്ഫുൽലപങ്കജാഃ കൂജത്കലഹംസകാരണ്ഡവാദി -
വിഹംഗമാഭിരാമജലാശയാസ്സോപധാനാഃ
സാവകാശാസ്സാധുശയ്യാപരിച്ഛദാഃ പ്രാസാദാഃ
ക്രിയന്താമിത്യാദിദേശ ॥ **97** ॥ 193

തച്ച തഥൈവാനുഷ്ഠിതമശേഷശിൽപവിശേഷാചാർയസ്ത്വഷ്ടാ
ദർശിതവാൻ ॥ **98** ॥ 194

തതഃ പരമർഷിണാ സൗഭരിണാജ്ഞപ്തസ്തേഷു
ഗൃഹേഷ്വനിവാർയാനന്ദനാമാ മഹാനിധിരാസാഞ്ചക്രേ ॥ **99** ॥ 195

തതോഽനവരതേന ഭക്ഷ്യഭോജ്യലേഹ്യാദ്യുപഭോഗൈരാഗ -
താനുഗതഭൃത്യാദീനഹർനിശമശേഷഗൃഹേഷു താഃ
ക്ഷിതീശദുഹിതരോ ഭോജയാമാസുഃ ॥ **100** ॥ 196

ഏകദാ തു ദുഹിതൃസ്നേഹാകൃഷ്ടഹൃദയസ്സ
മഹീപതിരതിദുഃഖിതാസ്താ ഉത സുഖിതാ വാ ഇതി വിചിന്ത്യ
തസ്യ മഹർഷേരാശ്രമസമീപമുപേത്യ സ്ഫുരദംശുമാലാലലാമാം
സ്ഫടികമയപ്രാസാദമാലാമതിരമ്യോപവനജലാശയാം
ദദർശ ॥ **101** ॥ 197

പ്രവിശ്യ ചൈകം പ്രാസാദമാത്മജാം പരിഷ്വജ്യ
കൃതാസനപരിഗ്രഹഃ
പ്രവൃദ്ധസ്നേഹനയനാംബുഗർഭനയനോഽബ്രവീത് ॥ **102** ॥ 198

അപ്യത്ര വത്സേ ഭവത്യാഃ സുഖമുത കിഞ്ചിദസുഖമപി തേ
മഹർഷിസ്സ്നേഹവാനുത ന, സ്മർയതേഽസ്മദ്ഗൃഹവാസ
ഇത്യുക്തോ തം തനയാ പിതരമാഹ ॥ **103** ॥ 199

താതാതിരമണീയഃ പ്രാസാദോഽത്രാതിമനോജ്ഞമുപവനമേതേ
കലവാക്യവിഹംഗമാഭിരുതാഃ പ്രോത്ഫുൽലപദ്മാകരജലാശയാ
ച
മനോഽനുകൂലഭക്ഷ്യഭോജ്യാനുലേപനവസ്ത്രഭൂഷണാദിഭോഗോ
മൃദൂനി ശയനാസനാനി സർവസമ്പത്സമേതം മേ
ഗാർഹസ്ഥ്യം ॥ **104** ॥ 200

തഥാപി കേന വാ ജൻമഭൂമിർന സ്മർയതേ ॥ **105** ॥ 201

ത്വത്പ്രസാദാദിദമശേഷമതിശോഭനം ॥ **106** ॥ 202

കിം ത്വേകം മമൈതദ്ദുഃഖകാരണം
യദസ്മദ്ഗൃഹാൻമഹർഷിരയമ്മദ്ഭർത്താ ന നിഷ്ക്രാമതി
മമൈവ കേവലമതിപ്രീത്യാ സമീപപരിവർതീ
നാൻയാസാമസ്മദ്ഭഗിനീനാം ॥ **107** ॥ 203

ഏവം ച മമ സോദർയോഽതിദുഃഖിതാ
ഇത്യേവമതിദുഃഖകാരണമിത്യുക്തസ്തയാ ദ്വിതീയം
പ്രാസാദമുപേത്യ സ്വതനയാം പരിഷ്വജ്യോപവിഷ്ടസ്തഥൈവ
പൃഷ്ടവാൻ ॥ **108** ॥ 204

തയാപി സർവമേതത്തത്പ്രാസാദാദ്യുപഭോഗസുഖം ഭൃശമാഖ്യാതം
മമൈവ കേവലമതിപ്രീത്യാ പാർശ്വപരിവർത്തീ
നാൻയാസാമസ്മദ്ഭഗിനീനാമിത്യേവമാദി ശ്രുത്വാ
സമസ്തപ്രാസാദേഷു രാജാ പ്രവിവേശ തനയാം തനയാം
തഥൈവാപൃച്ഛത് ॥ **109** ॥ 205

സർവാഭിശ്ച താഭിസ്തഥൈവാഭിഹിതഃ
പരിതോഷവിസ്മയനിർഭരവിവശഹൃദയോ ഭഗവന്തം
സൗഭരിമേകാന്താവസ്ഥിതമുപേത്യ കൃതപൂജോഽബ്രവീത് ॥ **110** ॥ 206

ദൃഷ്ടസ്തേ ഭഗവൻ സുമഹാനേഷ സിദ്ധിപ്രഭാവോ
നൈവംവിധമന്യസ്യ
കസ്യചിദസ്മാഭിർവിഭൂതിഭിർവിലസിതമുപലക്ഷിതം
യദേതദ്ഭഗവതസ്തപസഃ ഫലമിത്യഭിപൂജ്യ തമൃഷിം തത്രൈവ
തേന ഋഷിവർയേണ സഹ കിഞ്ചിത്കാലമഭിമതോപഭോഗാൻ
ബുഭുജേ സ്വപുരം ച ജഗാമ ॥ **111** ॥ 207

കാലേന ഗച്ഛതാ തസ്യ താസു രാജതനയാസു പുത്രശതം
സാർധമഭവത് ॥ **112** ॥ 208

അനുദിനാനുരൂഢസ്നേഹപ്രസരശ്ച സ തത്രാതീവ
മമതാകൃഷ്ടഹൃദയോഽഭവത് ॥ **113** ॥ 209

അപ്യേതേഽസ്മത്പുത്രാഃ കലഭാഷിണഃ പദ്ഭ്യാം ഗച്ഛേയുഃ
അപ്യേതേ യൗവനിനോ ഭവേയുഃ, അപി കൃതദാരാനേതാൻ
പശ്യേയമപ്യേഷാം പുത്രാ ഭവേയുഃ അപ്യേതത്പുത്രാൻപുത്ര -
സമൻവിതാൻപശ്യാമീത്യാദിമനോരഥാനനുദിനം
കാലസമ്പത്തിപ്രവൃദ്ധ്യാനുപേക്ഷ്യതച്ചിന്തയാമാസ ॥ **114** ॥ 210

അഹോ മേ മോഹസ്യാതിവിസ്താരഃ ॥ **115** ॥ 211

മനോരഥാനാം ന സമാപ്തിരസ്തി
വർഷായുതേനാപി തഥാബ്ദലക്ഷൈഃ।
പൂർണേഷു പൂർണേഷു മനോരഥാനാ -
മുത്പത്തയസ്സന്തി പുനർനവാനാം ॥ **116** ॥ 212

പദ്ഭ്യാം ഗതാ യൗവനിനശ്ച ജാതാ
ദാരൈശ്ച സംയോഗമിതാഃ പ്രസൂതാഃ।
ദൃഷ്ടാഃ സുതാസ്തത്തനയപ്രസൂതിം
ദ്രഷ്ടും പുനർവാംഛതി മേഽന്തരാത്മാ ॥ **117** ॥ 213

ദ്രക്ഷ്യാമി തേഷാമിതി ചേത്പ്രസൂതിം
മനോരഥോ മേ ഭവിതാ തതോഽന്യഃ।
പൂർണേഽപി തത്രാപ്യപരസ്യ ജൻമ
നിവാർയതേ കേന മനോരഥസ്യ ॥ **118** ॥ 214

ആമൃത്യുതോ നൈവ മനോരഥാനാ -
മന്തോഽസ്തി വിജ്ഞാതമിദം മയാദ്യ।
മനോരഥാസക്തിപരസ്യ ചിത്തം
ന ജായതേ വൈ പരമാർഥസംഗി ॥ **119** ॥ 215

സ മേ സമാധിർജലവാസമിത്ര -
മത്സ്യസ്യ സംഗാത്സഹസൈവ നഷ്ടഃ।
പരിഗ്രഹസ്സംഗകൃതോ മയായം
പരിഗ്രഹോത്ഥാ ച മമാതിലിപ്സാ ॥ **120** ॥ 216

ദുഃഖം യദൈവൈകശരീരജൻമ
ശതാർദ്ധസംഖ്യാകമിദം പ്രസൂതം।
പരിഗ്രഹേണ ക്ഷിതിപാത്മജാനാം
സുതൈരനേകൈർബഹുലീകൃതം തത് ॥ **121** ॥ 217

സുതാത്മജൈസ്തത്തനയൈശ്ച ഭൂയോ
ഭൂയശ്ച തേഷാം ച പരിഗ്രഹേണ।
വിസ്താരമേഷ്യത്യതിദുഃഖഹേതുഃ
പരിഗ്രഹോ വൈ മമതാഭിധാനഃ ॥ **122** ॥ 218

ചീർണം തപോ യത്തു ജലാശ്രയേണ
തസ്യർദ്ധിരേഷാ തപസോഽന്തരായഃ।
മത്സ്യസ്യ സംഗാദഭവച്ച യോ മേ
സുതാദിരാഗോ മുഷിതോഽസ്മി തേന ॥ **123** ॥ 219

നിസ്സംഗതാ മുക്തിപദം യതീനാം
സംഗാദശേഷാഃ പ്രഭവന്തി ദോഷാഃ।
ആരൂഢയോഗോ വിനിപാത്യതേഽധ -
സ്സംഗേന യോഗീ കിമുതാൽപബുദ്ധിഃ ॥ **124** ॥ 220

അഹം ചരിഷ്യാമി തദാത്മനോഽർഥേ
പരിഗ്രഹഗ്രാഹഗൃഹീതബുദ്ധിഃ।
യദാ ഹി ഭൂയഃ പരിഹീനദോഷോ
ജനസ്യ ദുഃഖൈർഭവിതാ ന ദുഃഖീ ॥ **125** ॥ 221

സർവസ്യ ധാതാരമചിന്ത്യരൂപമണോരണീയാംസമതിപ്രമാണം।
സിതാസിതം ചേശ്വരമീശ്വരാണാമാരാധയിഷ്യേ തപസൈവ
വിഷ്ണും ॥ **126** ॥ 222

തസ്മിന്നശേഷൗജസി സർവരൂപി -
ൺയവ്യക്തവിസ്പഷ്ടതനാവനന്തേ।
മമാചലം ചിത്തമപേതദോഷം
സദാസ്തു വിഷ്ണാവഭവായ ഭൂയഃ ॥ **127** ॥ 223

സമസ്തഭൂതാദമലാദനന്താ -
ത്സർവേശ്വരാദൻയദനാദിമധ്യാത്।
യസ്മാന്ന കിഞ്ചിത്തമഹം ഗുരൂണാം
പരം ഗുരും സംശ്രയമേമി വിഷ്ണും ॥ **128** ॥ 224

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാത്മാനമാത്മനൈവാഭിധായാസൗ സൗഭരിരപഹായ
പുത്രഗൃഹാസനപരിച്ഛദാദികമശേഷമർഥജാതം
സകലഭാർയാസമൻവിതോ വനം പ്രവിവേശ ॥ **129** ॥ 225

തത്രാപ്യനുദിനം വൈഖാനസനിഷ്പാദ്യമശേഷക്രിയാകലാപം
നിഷ്പാദ്യ ക്ഷപിതസകലപാപഃ
പരിപക്വമനോവൃത്തിരാത്മൻയഗ്നീൻസമാരോപ്യ
ഭിക്ഷുരഭവത് ॥ **130** ॥ 226

ഭഗവത്യാസജ്യാഖിലം കർമകലാപം
ഹിത്വാനന്തമജമനാദിനിധനമവികാരമരണാദിധർമമവാപ
പരമനന്തം പരവതാമച്യുതം പദം ॥ **131** ॥ 227

ഇത്യേതൻമാന്ധാതൃദുഹിതൃസംബന്ധാദാഖ്യാതം ॥ **132** ॥ 228

യശ്ചൈതത്സൗഭരിചരിതമനുസ്മരതി പഠതി പാഠയതി ശൃണോതി
ശ്രാവയതി ധരത്യവധാരയതി ലിഖതി ലേഖയതി
ശിക്ഷയത്യധ്യാപയത്യുപദിശതി വാ തസ്യ ഷഡ് ജൻമാനി
ദുസ്സന്തതിരസദ്ധർമോ
വാങ്മനസയോരസൻമാർഗാചരണമശേഷഹേതുഷു വാ
മമത്വം ന ഭവതി ॥ **133** ॥ 229

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേംഽശേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർഥോഽശേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

അതശ്ച മാന്ധാതുഃ പുത്രസന്തതിരഭിധീയതേ ॥ **1** ॥ 230

അംബരീഷസ്യ മാന്ധാതൃതനയസ്യ യുവനാശ്വഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **2** ॥ 231

തസ്മാദ്ധാരീതഃ, യതോഽംഗിരസോ ഹാരീതാഃ ॥ **3** ॥ 232

രസാതലേ മൗനേയാ നാമ ഗന്ധർവാ
ബഭൂവുഷ്ഷട്കോടിസംഖ്യാതാസ്തൈരശേഷാണി -
നാഗകുലാൻയപഹൃതപ്രധാനരത്നാധിപത്യാൻയക്രിയന്ത ॥ **4** ॥ 233

തൈശ്ച ഗന്ധർവവീർയാവധൂതൈരുരഗേശ്വരൈഃ സ്തൂയമാനോ
ഭഗവാനശേഷദേവേശഃ
സ്തവച്ഛ്രവണോൻമീലിതോന്നിദ്രപുണ്ഡരീകനയനോ
ജലശയനോ നിദ്രാവസാനാത് പ്രബുദ്ധഃ പ്രണിപത്യാഭിഹിതഃ।
ഭഗവന്നസ്മാകമേതേഭ്യോ ഗന്ധർവേഭ്യോ ഭയമുത്പന്നം
കഥമുപശമമേഷ്യതീതി ॥ **5** ॥ 234

ആഹ ച ഭഗവാനനാദിനിധനപുരുഷോത്തമോ യോഽസൗ
യൗവനാശ്വസ്യ മാന്ധാതുഃ പുരുകുത്സനാമാ
പുത്രസ്തമഹമനുപ്രവിശ്യ താനശേഷാൻ
ദുഷ്ടഗന്ധർവാനുപശമം നയിഷ്യാമീതി ॥ **6** ॥ 235

തദാകർണ്യ ഭഗവതേ ജലശായിനേ കൃതപ്രണാമാഃ
പുനർനാഗലോകമാഗതാഃ പന്നഗാധിപതയോ നർമദാം ച
പുരുകുത്സാനയനായ ചോദയാമാസുഃ ॥ **7** ॥ 236

സാ ചൈനം നീതവതീ ॥ **8** ॥ 237

രസാതലം രസാതലഗതശ്ചാസൗ ഭഗവത്തേജസാപ്യായിതാത്മ - വീർയസ്സകലഗന്ധർവാന്നിജഘാന ॥ **9** ॥ 238

സ്വപുരമാജഗാമ ॥ **10** ॥ 239

പുനശ്ച സകലപന്നഗാധിപതയശ്ച നർമദായൈ വരം ദദുഃ। യസ്ത്വേനുസ്മരണസമവേതം നാമഗ്രഹണം കരിഷ്യതി ന തസ്യ സർപവിഷഭയം ഭവിഷ്യതീതി ॥ **11** ॥ 240

അത്ര ച ശ്ലോകഃ ॥ **12** ॥ 241

നർമദായൈ നമഃ പ്രാതർനർമദായൈ നമോ നിശി।
നമോഽസ്തു നർമദേ തുഭ്യം ത്രാഹി മാം വിഷസർപതഃ ॥ **13** ॥ 242

ഇത്യുച്ചാർയാഹർനിശമന്ധകാരപ്രവേശേ വാ സർപൈർന ദശ്യതേ ന ചാപി കൃതാനുസ്മരണഭുജോ വിഷമപി ഭുക്തമുപഘാതായ ഭവതി ॥ **14** ॥ 243

പുരുകുത്സായ സന്തതിവിച്ഛേദോ ന ഭവിഷ്യതീത്യുരഗപതയോ വരം ദദുഃ ॥ **15** ॥ 244

പുരുകുത്സോ നർമദായാം ത്രസദ്ദസ്യുമജീജനത് ॥ **16** ॥ 245

ത്രസദ്ദസ്യുതസ്സംഭൂതോഽനരണ്യഃ, യം രാവണോ ദിഗ്വിജയേ ജഘാന ॥ **17** ॥ 246

അനരണ്യസ്യ പൃഷദശ്വഃ പൃഷദശ്വസ്യ ഹർയശ്വഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **18** ॥ 247

തസ്യ ച ഹസ്തഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **19** ॥ 248

തതശ്ച സുമനാസ്തസ്യാപി ത്രിധൻവാ
ത്രിധൻവനസ്ത്രയ്യാരുണിഃ ॥ **20** ॥ 249

ത്രയ്യാരുണേസ്സത്യവ്രതഃ, യോഽസൗ ത്രിശങ്കുസംജ്ഞാമവാപ ॥ **21** ॥ 250

സ ചാണ്ഡാലതാമുപഗതശ്ച ॥ **22** ॥ 251

ദ്വാദശവാർഷിക്യാമനാവൃഷ്ട്യാം
വിശ്വാമിത്രകലത്രാപത്യപോഷണാർഥം
ചാണ്ഡാലപ്രതിഗ്രഹപരിഹരണായ ച ജാഹ്നവീതീരൻയഗ്രോധേ
മൃഗമാംസമനുദിനം ബബന്ധ ॥ **23** ॥ 252

സ തു പരിതുഷ്ടേന വിശ്വാമിത്രേണ
സശരീരസ്സ്വർഗമാരോപിതഃ ॥ **24** ॥ 253

ത്രിശങ്കോർഹരിശ്ചന്ദ്രസ്തസ്മാച്ച രോഹിതാശ്വസ്തതശ്ച
ഹരിതോ ഹരിതസ്യ ചഞ്ചുശ്ചഞ്ചോർവിജയവസുദേവൗ
രുരുകോ വിജയാദ്ഗുരുകസ്യ വൃകഃ ॥ **25** ॥ 254

തതോ വൃകസ്യ ബാഹുർയോഽസൗ ഹൈഹയതാലജംഘാദിഭിഃ
പരാജിതോഽന്തർവൽയാ മഹിഷ്യാ സഹ വനം പ്രവിവേശ ॥ **26** ॥ 255

തസ്യാശ്ച സപത്ന്യാ ഗർഭസ്തംഭനായ ഗരോ ദത്തഃ ॥ **27** ॥ 256

തേനാസ്യാ ഗർഭസ്സപ്തവർഷാണി ജഠര ഏവ തസ്ഥൗ ॥ **28** ॥ 257

സ ച ബാഹുർവൃദ്ധഭാവാദൗർവാശ്രമസമീപേ മമാര ॥ **29** ॥ 258

സാ തസ്യ ഭാർയാ ചിതാം കൃത്വാ
തമാരോപ്യാനുമരണകൃതനിശ്ചയാഽഭൂത് ॥ **30** ॥ 259

അഥൈതാമതീതാനാഗതവർത്തമാനകാലത്രയവേദീ
ഭഗവാനൗർവസ്സ്വാശ്രമാന്നിർഗത്യാബ്രവീത് ॥ **31** ॥ 260

അലമലമനേനാസദ്ഗ്രാഹേണാഖിലഭൂമണ്ഡലപതിരതിവീർയ -
പരാക്രമോ നൈകയജ്ഞകൃദരാതിപക്ഷക്ഷയകർത്താ
തവോദരേ ചക്രവർതീ തിഷ്ഠതി ॥ **32** ॥ 261

നൈവമതിസാഹസാധ്യവസായിനീ ഭവതീ ഭവത്വിത്യുക്താ സാ
തസ്മാദനുമരണനിർബന്ധാദ്വിരരാമ ॥ **33** ॥ 262

തേനൈവ ച ഭഗവതാ സ്വാശ്രമമാനീതാ ॥ **34** ॥ 263

തത്ര കതിപയദിനാഭ്യന്തരേ ച സഹൈവ തേന ഗരേണാതി
തേജസ്വീ ബാലകോ ജജ്ഞേ ॥ **35** ॥ 264

തസ്യൗർവോ ജാതകർമാദിക്രിയാ നിഷ്പാദ്യ സഗര ഇതി നാമ
ചകാര ॥ **36** ॥ 265

കൃതോപനയനം ചൈനമൗർവോ വേദശാസ്ത്രാണ്യസ്ത്രം
ചാഗ്നേയം ഭാർഗവാഖ്യമധ്യാപയാമാസ ॥ **37** ॥ 266

ഉത്പന്നബുദ്ധിശ്ച മാതരമബ്രവീത് ॥ **38** ॥ 267

അംബ കഥമത്ര വയം ക്വ വാ
താതോഽസ്മാകമിത്യേവമാദിപൃച്ഛന്തം മാതാ
സർവമേവാവോചത് ॥ **39** ॥ 268

തതശ്ച പിതൃരാജ്യാപഹരണാദമർഷിതോ
ഹൈഹയതാലജംഘാദിവധായ പ്രതിജ്ഞാമകരോത് ॥ **40** ॥ 269

പ്രായശശ്ച ഹൈഹയതാലജംഘാഞ്ജഘാന ॥ **41** ॥ 270

ശകയവനകാംബോജപാരദപഹ്ലവാഃ
ഹന്യമാനാസ്തത്കുലഗുരും വസിഷ്ഠം ശരണം ജഗ്മുഃ ॥ **42** ॥ 271

അഥൈനാൻവസിഷ്ഠോ ജീവൻമൃതകാൻ കൃത്വാ
സഗരമാഹ ॥ **43** ॥ 272

വത്സാലമേഭിർജീവൻമൃതകൈരനുസൃതൈഃ ॥ **44** ॥ 273

ഏതേ ച മയൈവ ത്വത്പ്രതിജ്ഞാപരിപാലനായ
നിജധർമദ്വിജസംഗപരിത്യാഗം കാരിതാഃ ॥ **45** ॥ 274

തഥേതി തദ്ഗുരുവചനമഭിനന്ദ്യ തേഷാം
വേഷാൻയത്വമകാരയത് ॥ **46** ॥ 275

യവനാൻമുണ്ഡിതശിരസോഽർദ്ധമുണ്ഡിതാഞ്ഛകാൻ
പ്രലംബകേശാൻ പാരദാൻ പഹ്ലവാഞ്ശ്മശ്രുധരാൻ
നിസ്സ്വാധ്യായവഷട്കാരാനേതാനൻയാംശ്ച
ക്ഷത്രിയാംശ്ചകാര ॥ **47** ॥ 276

ഏതേ ചാത്മധർമപരിത്യാഗാദ്ബ്രാഹ്മണൈഃ പരിത്യക്താ
മ്ലേച്ഛതാം യയുഃ ॥ **48** ॥ 277

സഗരോഽപി
സ്വമധിഷ്ഠാനമാഗമ്യാസ്ഖലിതചക്രസ്സപ്തദ്വീപവതീമിമാമുർവീ
പ്രശശാസ ॥ **49** ॥ 278

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേംഽശേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥേഽംശേ ചതുർത്ഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

കാശ്യപദുഹിതാ സുമതിർവിദർഭരാജതനയാ കേശിനീ ച ദ്വേ
ഭാർയേ സഗരസ്യാസ്താം ॥ **1** ॥ 279

താഭ്യാം ചാപത്യാർഥമൗർവഃ പരമേണ സമാധിനാരാധിതോ
വരമദാത് ॥ **2** ॥ 280

ഏകാ വംശകരമേകം പുത്രമപരാ ഷഷ്ടിം പുത്രസഹസ്രാണാം
ജനയിഷ്യതീതി യസ്യാ യദഭിമതം തദിച്ഛയാ ഗൃഹ്യതാമിത്യുക്തേ
കേശിൻയേകം വരയാമാസ ॥ **3** ॥ 281

സുമതിഃ പുത്രസഹസ്രാണി ഷഷ്ടിം വവ്രേ ॥ **4** ॥ 282

തഥേത്യുക്തേ അൽപൈരഹോഭിഃ കേശിനീ
പുത്രമേകമസമഞ്ജസനാമാന വംശകരമസൂത ॥ **5** ॥ 283

കാശ്യപതനയായാസ്തു സുമത്യാഃ ഷഷ്ടിഃ
പുത്രസഹസ്രാൺയഭവൻ ॥ **6** ॥ 284

തസ്മാദസമഞ്ജസാദംശുമാന്നാമ കുമാരോ ജജ്ഞേ ॥ **7** ॥ 285

സ ത്വസമഞ്ജസോ ബാലോ ബാൽയാദേവാസദ്വൃത്തോഽഭൂത് ॥ **8** ॥ 286

പിതാ ചാസ്യാചിന്തയദയമതീതബാൽയഃ സുബുദ്ധിമാൻ
ഭവിഷ്യതീതി ॥ **9** ॥ 287

അഥ തത്രാപി ച വയസ്യതീതേ അസച്ചരിതമേനം പിതാ
തത്യാജ ॥ **10** ॥ 288

താൻയപി ഷഷ്ടിഃ
പുത്രസഹസ്രാൺയസമഞ്ജസചരിതമേവാനുചക്രുഃ ॥ **11** ॥ 289

തതശ്ചാസമഞ്ജസചരിതാനുകാരിഭിസ്സാഗരൈരപധ്വസ്ത -
യജ്ഞാദിസൻമാർഗേ ജഗതി
ദേവാസ്സകലവിദ്യാമയമസംസ്പൃഷ്ടമശേഷദോഷൈർഭഗവതഃ
പുരുഷോത്തമസ്യാംശഭൂതം കപിലം പ്രണമ്യ തദർഥമൂചുഃ ॥ **12** ॥ 290

ഭഗവന്നേഽഭിസ്സഗരതനയൈരസമഞ്ജസചരിതമനുഗമ്യതേ ॥ **13** ॥ 291

കഥമേഭിരസദ്വൃത്തമനുസരദ്ഭിർജഗദ്ഭവിഷ്യതീതി ॥ **14** ॥ 292

അത്യാർത്തജഗത്പരിത്രാണായ ച ഭഗവതോഽത്ര
ശരീരഗ്രഹണമിത്യാകർണ്യ ഭഗവാനാഹാൽപൈരേവ
ദിനൈർവിനങ്ക്ഷ്യന്തീതി ॥ **15** ॥ 293

അത്രാന്തരേ ച സഗരോ ഹയമേധമാരഭത ॥ **16** ॥ 294

തസ്യ ച പുത്രൈരധിഷ്ഠിതമസ്യാശ്വം കോഽപ്യപഹൃത്യ ഭുവോ
ബിലം പ്രവിവേശ ॥ **17** ॥ 295

തതസ്തത്തനയാശ്ചാശ്വഖുരഗതിനിർബന്ധേനാവനീമേകൈകോ
യോജനം ചഖ്നുഃ ॥ **18** ॥ 296

പാതാലേ ചാശ്വം പരിഭ്രമന്തം തമവനീപതിതനയാസ്തേ
ദദൃശുഃ ॥ **19** ॥ 297

നാതിദൂരേഽവസ്ഥിതം ച ഭഗവന്തമപഘ്നതേ ശരത്കാലേഽർകമിവ
തേജോഭിരനവരതമൂർധ്വമധശ്ചാശേഷ ദിശശ്ചോദ്ഭാസയമാനം
കപിലർഷിമപശ്യൻ ॥ **20** ॥ 298

ഹയഹർത്താരം തതശ്ചോദ്യതായുധാ
ദുരാത്മാനോഽയമസ്മദപകാരീ യജ്ഞവിഘ്നകാരീ ഹൻയതാം
ഹയഹർത്താ ഹൻയതാമിത്യവോചന്നഭ്യധാവംശ്ച ॥ **21** ॥ 299

തതസ്തേനാപി ഭഗവതാ
കിഞ്ചിദീഷത്പരിവർത്തിതലോചനേനാവ -
ലോകിതാസ്സ്വശരീരസമുത്ഥേനാഽഗ്നിനാ ദഹ്യമാനാ
വിനേശുഃ ॥ **22** ॥ 300

സഗരോഽപ്യവഗമ്യാശ്വാനുസാരി തത്പുത്രബലമശേഷം
പരമർഷിണാ കപിലേന തേജസാ ദഗ്ധം
തതോംഽശുമന്തമസമഞ്ജസപുത്രമശ്വാനയനായ യുയോജ ॥ **23** ॥ 301

സ സഗരതനയഖാതമാർഗേണ തു ഭൂതിനമ്രസ്തദാ
കപിലമുപഗമ്യ തുഷ്ടാവ ॥ **24** ॥ 302

അഥൈനം അഥാംശുമാനപി ഭഗവാനാഹ ॥ **25** ॥ 303

ഗച്ഛൈനം പിതാമഹായാശ്വം പ്രാപയ വരം വൃണീഷ്വ ച പുത്രക
പൗത്രശ്ച തേ സ്വർഗാദ്ഗംഗാം ഭുവമാനേഷ്യത ഇതി ॥ **26** ॥ 304

സ്വർയാതാനാം
ബ്രഹ്മദണ്ഡഹതാനാമസ്മത്പിതൄണാമസ്വർഗയോഗ്യാനാം
സ്വർഗപ്രാപ്തികരം വരമസ്മാകം പ്രയച്ഛേതി പ്രത്യാഹ ॥ **27** ॥ 305

തദാകർണ്യ തം ച ഭഗവാനാഹ ഉക്തമേവൈതൻമയാദ്യ
പൗത്രസ്തേ ത്രിദിവാദ്ഗംഗാം ഭുവമാനേഷ്യതീതി ॥ **28** ॥ 306

തദംഭസാ ച സംസ്പൃഷ്ടേഷ്വസ്ഥിഭസ്മസു ഏതേ ച
സ്വർഗമാരോക്ഷ്യന്തി ॥ **29** ॥ 307

ഭഗവദ്വിഷ്ണുപാദാംഗുഷ്ഠനിർഗതസ്യ
ജലസ്യൈതൻമാഹാത്മ്യം ॥ **30** ॥ 308

യന്ന കേവലമഭിസന്ധിപൂർവകം സ്നാനാദ്യുപഭോഗേഷൂപകാരക -
മനഭിസംഹിതമപ്യപേതപ്രാണസ്യാസ്ഥിചർമസ്നായു -
കേശാദ്യുപസ്പൃഷ്ടം ശരീരജമപി പതിതം സദ്യശ്ശരീരിണം
സ്വർഗം നയതീത്യുക്തഃ പ്രണമ്യ ഭഗവന്തോഽശ്വമാദായ
പിതാമഹഹി യജ്ഞമാജഗാമ ॥ **31** ॥ 309

സഗരോഽപ്യശ്വമാസാദ്യ തം യജ്ഞം സമാപയാമാസ ॥ **32** ॥ 310

സാഗരം ചാത്മജപ്രീത്യാ പുത്രത്വേ കൽപിതവാൻ ॥ **33** ॥ 311

തസ്യാംശുമതോ ദിലീപഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **34** ॥ 312

ദിലീപസ്യ ഭഗീരഥഃ യോഽസൗ ഗംഗാം സ്വർഗാദിഹാനീയ
ഭാഗീരഥീസംജ്ഞാം ചകാര ॥ **35** ॥ 313

ഭഗീരഥാത്സുഹോത്രസ്സുഹോത്രാച്ഛ്രുതഃ, തസ്യാപി നാഭാഗഃ
തതോഽംബരീഷഃ, തത്പുത്രസ്സിന്ധുദ്വീപഃ
സിന്ധുദ്വീപാദയുതായുഃ ॥ **36** ॥ 314

തത്പുത്രശ്ച ഋതുപർണഃ, യോഽസൗ
നലസഹായോഽക്ഷഹൃദയജ്ഞോഽഭൂത് ॥ **37** ॥ 315

ഋതുപർണപുത്രസ്സർവകാമഃ ॥ **38** ॥ 316

തത്തനയസ്സുദാസഃ ॥ **39** ॥ 317

സുദാസാത്സൗദാസോ മിത്രസഹനാമാ ॥ **40** ॥ 318

സ ചാടവ്യാം മൃഗയാർഥീ പർയടൻ വ്യാഘ്രദ്വയമപശ്യത് ॥ **41** ॥ 319

താഭ്യാം തദ്വനമപമൃഗം കൃതം മത്വൈകം തയോർബാണേന
ജഘാന ॥ **42** ॥ 320

മ്രിയമാണശ്ചാസാവതിഭീഷണാകൃതിരതികരാലവദനോ
രാക്ഷസോഽഭൂത് ॥ **43** ॥ 321

ദ്വിതീയോഽപി പ്രതിക്രിയാം തേ കരിഷ്യാമീത്യുക്ത്വാന്തർധാനം
ജഗാമ ॥ **44** ॥ 322

കാലേന ഗച്ഛതാ സൗദാസോ യജ്ഞമയജത് ॥ **45** ॥ 323

പരിനിഷ്ഠിതയജ്ഞേ ആചാര്യേ വസിഷ്ഠേ നിഷ്ക്രാന്തേ
തദ്രക്ഷോ വസിഷ്ഠരൂപമാസ്ഥായ യജ്ഞാവസാനേ മമ
നരമാംസഭോജനം ദേയമിതി തത്സംസ്ക്രിയതാം
ക്ഷണാദാഗമിഷ്യാമീത്യുക്ത്വാ നിഷ്ക്രാന്തഃ ॥ **46** ॥ 324

ഭൂയശ്ച സൂദവേഷം കൃത്വാ രാജാജ്ഞയാ മാനുഷം മാംസം
സംസ്കൃത്യ രാജ്ഞേ ന്യവേദയത് ॥ **47** ॥ 325

അസാവപി ഹിരണ്യപാത്രേ മാംസമാദായ
വസിഷ്ഠാഗമനപ്രതീക്ഷകോഽഭവത് ॥ **48** ॥ 326

ആഗതായ വസിഷ്ഠായ നിവേദിതവാൻ ॥ **49** ॥ 327

സ ചാപ്യചിന്തയദഹോ അസ്യ രാജ്ഞോ ദൗശ്ശീൽയം
യേനൈതൻമാംസമസ്മാകം പ്രയച്ഛതി കിമേതദ്ദ്രവ്യജാതമിതി
ധ്യാനപരോഽഭവത് ॥ **50** ॥ 328

അപശ്യച്ച തൻമാംസം മാനുഷം ॥ **51** ॥ 329

അതഃ ക്രോധകലുഷീകൃതചേതാ രാജനി ശാപമുത്സസർജ ॥ **52** ॥ 330

യസ്മാദഭോജ്യമേതദസ്മദ്വിധാനാം തപസ്വിനാമവഗച്ഛന്നപി
ഭവാൻമഹ്യം ദദാതി തസ്മാത്തഥൈവാത്ര ലോലുപതാ
ഭവിഷ്യതീതി ॥ **53** ॥ 331

അനന്തരം ച തേനാപി ഭഗവതൈവാഭിഹിതോഽസ്മീത്യുക്തേ കിം
കിം മയാഭിഹിതമിതി മുനിഃ പുനരപി സമാധൗ തസ്ഥൗ ॥ **54** ॥ 332

സമാധിവിജ്ഞാനാവഗതാർഥശ്ചാനുഗ്രഹം തസ്മൈ ചകാര
നാത്യന്തികമേതദ്ദ്വാദശാബ്ദം തവ ഭോജനം ഭവിഷ്യതീതി ॥ **55** ॥ 333

അസാവപി പ്രതിഗൃഹ്യോദകാഞ്ജലിം മുനിശാപപ്രദാനായോദ്യതോ
ഭഗവന്നയമസ്മദ്ഗുരുർനാർഹസ്യേനം
കുലദേവതാഭൂതമാചാർയം ശപ്തുമിതി മദയന്ത്യാ സ്വപത്ന്യാ
പ്രസാദിതസ്സസ്യാംബുദരക്ഷണാർഥം തച്ഛാപാംബു നോർവ്യാം ന
ചാകാശേ ചിക്ഷേപ കിം തു തേനൈവ സ്വപദൗ സിഷേച ॥ **56** ॥ 334

തേന ച ക്രോധാശ്രിതേനാംബുനാ ദഗ്ധച്ഛായൗ തത്പാദൗ
കൽമാഷതാമുപഗതൗ തതസ്സ
കൽമാഷപാദസംജ്ഞാമവാപ ॥ **57** ॥ 335

വസിഷ്ഠശാപാച്ച ഷഷ്ഠേ ഷഷ്ഠേ കാലേ
രാക്ഷസസ്വഭാവമേത്യാടവ്യാം പർയടന്നനേകശോ
മാനുഷാനഭക്ഷയത് ॥ **58** ॥ 336

ഏകദാ തു കഞ്ചിൻമുനിമൃതുകാലേ ഭാർയാസംഗതം ദദർശ ॥ **59** ॥ 337

തയോശ്ച തമതിഭീഷണം രാക്ഷസസ്വരൂപമവലോക്യ
ത്രാസാദ്ദമ്പത്യോഃ പ്രധാവിതയോർബ്രാഹ്മണം ജഗ്രാഹ ॥ **60** ॥ 338

തതസ്സാ ബ്രാഹ്മണീ ബഹുശസ്തമഭിയാചിതവതീ ॥ **61** ॥ 339

പ്രസീദേക്ഷ്വാകുകുലതിലകഭൂതസ്ത്വം മഹാരാജോ മിത്രസഹോ
ന രാക്ഷസഃ ॥ **62** ॥ 340

നാർഹസി സ്ത്രീധർമസുഖാഭിജ്ഞോ
മയ്യകൃതാർഥായാമസ്മദ്ഭർത്താരം ഹന്തുമിത്യേവം
ബഹുപ്രകാരം തസ്യാം വിലപന്ത്യാം വ്യാഘ്രഃ
പശുമിവാരണ്യേഽഭിമതം തം ബ്രാഹ്മണമഭക്ഷയത് ॥ **63** ॥ 341

തതശ്ചാതികോപസമന്വിതാ ബ്രാഹ്മണീ തം രാജാനം
ശശാപ ॥ **64** ॥ 342

യസ്മാദേവം മയ്യതൃപ്തായാം ത്വയായം മത്പതിർഭക്ഷിതഃ
തസ്മാത്ത്വമപി കാമോപഭോഗപ്രവൃത്തോഽന്തം
പ്രാപ്സ്യസീതി ॥ **65** ॥ 343

ശപ്ത്വാ ചൈവം സാഗ്നിം പ്രവിവേശ ॥ **66** ॥ 344

തതസ്തസ്യ ദ്വാദശാബ്ദപരയയേ വിമുക്തശാപസ്യ
സ്ത്രീവിഷയാഭിലാഷിണോ മദയന്തീ തം സ്മാരയാമാസ ॥ **67** ॥ 345

തതഃ പരമസൗ സ്ത്രീഭോഗം തത്യാജ ॥ **68** ॥ 346

വസിഷ്ഠശ്ചാപുത്രേണ രാജ്ഞാ പുത്രാർഥമഭ്യർഥിതോ മദയന്ത്യാം
ഗർഭാധാനം ചകാര ॥ **69** ॥ 347

യദാ ച സപ്തവർഷാണ്യസൗ ഗർഭോ ന ജജ്ഞേ തതസ്തം
ഗർഭമശ്മനാ സാ ദേവീ ജഘാന ॥ **70** ॥ 348

പുത്രശ്ചാജായത ॥ **71** ॥ 349

തസ്യ ചാശ്മക ഇത്യേവ നാമാഭവത് ॥ **72** ॥ 350

അശ്മകസ്യ മൂലകോ നാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **73** ॥ 351

യോഽസൗ നിഃക്ഷത്രേ ക്ഷ്മാതലേഽസ്മിൻ ക്രിയമാണേ
സ്ത്രീഭിർവിവസ്ത്രാഭിഃ പരിവാര്യ രക്ഷിതസ്തതസ്തം
നാരീകവചമുദാഹരന്തി ॥ **74** ॥ 352

മൂലകാദ്ദശരഥസ്തസ്മാദിലിവിലസ്തതശ്ചവിശ്വസഹഃ ॥ **75** ॥ 353

തസ്മാച്ച ഖട്വാംഗോ യോഽസൗ ദേവാസുരസംഗ്രാമേ
ദേവൈരഭ്യർഥിതോഽസുരാഞ്ജഘാന ॥ **76** ॥ 354

സ്വർഗേ ച കൃതപ്രിയൈർദേവൈർവരഗ്രഹണായ ചോദിതഃ
പ്രാഹ ॥ **77** ॥ 355

യദ്യവശ്യം വരോ ഗ്രാഹ്യസ്തൻമമായുഃ കഥ്യതാമിതി ॥ **78** ॥ 356

അനന്തരം ച തൈരുക്തം ഏകമുഹൂർത്തപ്രമാണം
തവായുരിത്യുക്തോഽഥാസ്ഖലിതഗതിനാ വിമാനേന
ലഘിമഗുണോ മർത്യലോകമാഗമ്യേദമാഹ ॥ **79** ॥ 357

യഥാ ന ബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്സകാശാദാത്മാപി മേ പ്രിയതരോ ന ച
സ്വധർമോൽലംഘനം മയാ കദാചിദപ്യനുഷ്ഠിതം ന ച സകല -
ദേവമാനുഷപശുപക്ഷിവൃക്ഷാദികേഷ്വച്യുതവ്യതിരേകവതീ
ദൃഷ്ടിർമമാഭൂത് തഥാ തമേവം മുനിജനാനുസ്മൃതം
ഭഗവന്തമസ്ഖലിതഗതിഃ പ്രാപയേയമിത്യശേഷദേവഗുരൗ
ഭഗവത്യനിർദേശ്യവപുഷി സത്താമാത്രാത്മൻയാത്മാനം
പരമാത്മനി വാസുദേവാഖ്യേ യുയോജ തത്രൈവ ച
ലയമവാപ ॥ **80** ॥ 358

അത്രാപി ശ്രൂയതേ ശ്ലോകോ ഗീതസ്സപ്തർഷിഭിഃ പുരാ ।
ഖട്വാംഗേന സമോ നാന്യഃ കശ്ചിദുർവ്യാം ഭവിഷ്യതി ॥ **81** ॥ 359

യേന സ്വർഗാദിഹാഗമ്യ മുഹൂർത്തം പ്രാപ്യ ജീവിതം ।
ത്രയോഽഭിസംഹിതാ ലോകാ ബുദ്ധ്യാ സത്യേന ചൈവ ഹി ॥ **82** ॥ 360

ഖട്വാംഗാദ്ദീർഘബാഹുഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **83** ॥ 361

തതോ രഘുരഭവത് ॥ **84** ॥ 362

തസ്മാദപ്യജഃ ॥ **85** ॥ 363

അജാദ്ദശരഥഃ ॥ **86** ॥ 364

തസ്യാപി ഭഗവാനബ്ജനാഭോ ജഗതഃ സ്ഥിത്യർഥമാത്മാംശേന
രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നരൂപേണ ചതുർദ്ധാ
പുത്രത്വമായാസീത് ॥ **87** ॥ 365

രാമോഽപി ബാല ഏവ വിശ്വാമിത്രയാഗരക്ഷണായ
ഗച്ഛംസ്താടകാം ജഘാന ॥ **88** ॥ 366

യജ്ഞേ ച മാരീചമിഷുവാതാഹതം സമുദ്രേ ചിക്ഷേപ ॥ **89** ॥ 367

സുബാഹുപ്രമുഖാംശ്ച ക്ഷയമനയത് ॥ **90** ॥ 368

ദർശനമാത്രേണാഹൽയാമപാപാം ചകാര ॥ **91** ॥ 369

ജനകഗൃഹേ ച മാഹേശ്വരം ചാപമനായാസേന ബഭഞ്ജ ॥ **92** ॥ 370

സീതാമയോനിജാം ജനകരാജതനയാം വീർയശുൽകാം
ലേഭേ ॥ **93** ॥ 371

സകലക്ഷത്രിയക്ഷയകാരിണമശേഷഹൈഹയ -
കുലധൂമകേതുഭൂതം ച പരശുരാമമപാസ്തവീർയബലാവലേപം
ചകാര ॥ **94** ॥ 372

പിതൃവചനാച്ചാഗണിതരാജ്യാഭിലാഷോ ഭ്രാതൃഭാർയാസമേതോ
വനം പ്രവിവേശ ॥ **95** ॥ 373

വിരാധഖരദൂഷണാദീൻ കബന്ധവാലിനൗ ച നിജഘാന ॥ **96** ॥ 374

ബദ്ധ്വാ ചാംഭോനിധിമശേഷരാക്ഷസകുലക്ഷയം കൃത്വാ
ദശാനനാപഹൃതാം ഭാർയാം തദ്വധാദപഹൃതൈകലംകാമപ്യന -
ലപ്രവേശശുദ്ധാമശേഷദേവസംഘൈഃ സ്തൂയമാനശീലാം
ജനകരാജകൻയാമയോധ്യാമാനിൻയേ ॥ **97** ॥ 375

തതശ്ചാഭിഷേകമംഗലം മൈത്രേയ വർഷശതേനാപി വക്തും ന
ശക്യതേ സങ്ക്ഷേപേണ ശ്രൂയതാം ॥ **98** ॥ 376

ലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നവിഭീഷണസുഗ്രീവാംഗദജാംബവ -
ദ്ധനുമത്പ്രഭൃതിഭിസ്സമുത്ഫുൽലവദനൈശ്ചരത്രചാ -
മരാദിയുതൈഃ സേവ്യമാനോ
ദാശരഥിർബ്രഹ്മേന്ദ്രാഗ്നിയമനിരൃതിവരുണ -
വായുകുബേരേശാനപ്രഭൃതിഭിസ്സർവാമരൈർവസിഷ്ഠവാമദേവ -
വാൽമീകിമാർകണ്ഡേയവിശ്വാമിത്രഭരദ്വാജാ -
ഗസ്ത്യപ്രഭൃതിഭിർമുനിവരൈഃ
ഋഗ്യജുസ്സാമാഥർവഭിസ്സംസ്തൂയമാനോ
നൃത്യഗീതവാദ്യാദ്യഖിലലോകമംഗലവാദ്യൈർവീണാവേണു -
മൃദംഗഭേരീപടഹശംഖകാഹലഗോ -
മുഖപ്രഭൃതിഭിസ്സുനാദൈസ്സമസ്തഭൂഭൃതാം മധ്യേ
സകലലോകരക്ഷാർഥം യഥോചിതമഭിഷിക്തോ ദാശരഥിഃ

കോസലേന്ദ്രോ രഘുകുലതിലകോ ജാനകീപ്രിയോ
ഭ്രാതൃത്രയപ്രിയസ്സിംഹാസനഗത ഏകാദശാബ്ദസഹസ്രം
രാജ്യമകരോത് ॥ **99** ॥ 377

ഭരതോഽപി ഗന്ധർവവിഷയസാധനായ ഗച്ഛൻ സംഗ്രാമേ
ഗന്ധർവകോടീസ്തിസ്രോ ജഘാന ॥ **100** ॥ 378

ശത്രുഘ്നേനാപ്യമിതബലപരാക്രമോ മധുപുത്രോ ലവണോ നാമ
രാക്ഷസോ നിഹതോ മഥുരാ ച നിവേശിതാ ॥ **101** ॥ 379

ഇത്യേവമാദ്യതിബലപരാക്രമവിക്രമണൈരതിദുഷ്ട -
സംഹാരിണോഽശേഷസ്യ ജഗതോ നിഷ്പാദിതസ്ഥിതയോ
രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നാഃ പുനരപി ദിവമാരൂഢാഃ ॥ **102** ॥ 380

യേഽപി തേഷു ഭഗവദംശേഷ്വനുരാഗിണഃ
കോസലനഗരജാനപദാസ്തേഽപി
തൻമനസസ്തത്സാലോക്യതാമവാപുഃ ॥ **103** ॥ 381

അതിദുഷ്ടസംഹാരിണോ രാമസ്യ കുശലവൗ ദ്വൗ പുത്രൗ
ലക്ഷ്മണസ്യാംഗദചന്ദ്രകേതൂ തക്ഷപുഷ്കലൗ ഭരതസ്യ
സുബാഹുശൂരസേനൗ ശത്രുഘ്നസ്യ ॥ **104** ॥ 382

കുശസ്യാതിഥിരതിഥേരപി നിഷധഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **105** ॥ 383

നിഷധസ്യാപ്യനലസ്തസ്മാദപി നഭാഃ നഭസഃ
പുണ്ഡരീകസ്തത്തനയഃ ക്ഷേമധൻവാ തസ്യ ച
ദേവാനീകസ്തസ്യാപ്യഹീനകോഽഹീനകസ്യാപി രുരുസ്തസ്യ ച
പാരിയാത്രകഃ പാരിയാത്രകാദ്ദേവലോ ദേവലാദ്വച്ചലഃ,
തസ്യാപ്യുത്കഃ, ഉത്കാച്ച

വജ്രനാഭസ്തസ്മാച്ഛംഖണസ്തസ്മാദ്ധൃഷിതാശ്വസ്തതശ്ച
വിശ്വസഹോ ജജ്ഞേ ॥ **106** ॥ 384

തസ്മാദ്ധിരൺയനാഭോ യോ മഹായോഗീശ്വരാജ്ജജ്ഞ -
മിനേശ്ശിഷ്യാദ്യാജ്ഞവൽക്യാദ്യോഗമവാപ ॥ **107** ॥ 385

ഹിരൺയനാഭസ്യ പുത്രഃ
പുഷ്യസ്തസ്മാദ്ധ്രുവസന്ധിസ്തതസ്സുദർശന -
സ്തസ്മാദഗ്നിവർണസ്തതശ്ശീഘ്രഗസ്തസ്മാദപി മരുഃ
പുത്രോഽഭവത് ॥ **108** ॥ 386

യോഽസൗ യോഗമാസ്ഥായാദ്യാപി കലാപഗ്രാമമാശ്രിത്യ
തിഷ്ഠതി ॥ **109** ॥ 387

ആഗാമിയുഗേ സൂർയവംശക്ഷത്രപ്രവർത്തയിതാ ഭവിഷ്യതി ॥ **110** ॥ 388

തസ്യാത്മജഃ പ്രസുശ്രുതസ്തസ്യാപി
സുസന്ധിസ്തതശ്ചാപ്യമർഷസ്തസ്യ ച സഹസ്വാംസ്തതശ്ച
വിശ്വഭവഃ ॥ **111** ॥ 389

തസ്യ ബൃഹദ്ബലഃ യോഽർജുനതനയേനാഭിമൻയുനാ
ഭാരതയുദ്ധേ ക്ഷയമനീയത ॥ **112** ॥ 390

ഏതേ ഇക്ഷ്വാകുഭൂപാലാഃ പ്രാധാൻയേന മയേരിതാഃ।
ഏതേഷാം ചരിതം ശൃൺവൻ സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **113** ॥ 391

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥേഽംശേ ചതുർത്ഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇക്ഷ്വാകുതനയോ യോഽസൗ നിമിർനാമ സഹസ്രം വത്സരം
സത്രമാരേഭേ ॥ **1** ॥ 392

വസിഷ്ഠം ച ഹോതാരം വരയാമാസ ॥ **2** ॥ 393

തമാഹ വസിഷ്ഠോഽഹമിന്ദ്രേണ പഞ്ചവർഷശതയാഗാർഥം പ്രഥമം
വൃതഃ ॥ **3** ॥ 394

തദനന്തരം പ്രതിപാൽയതാമാഗതസ്തവാപി
ഋത്വിഗ്ഭവിഷ്യാമീത്യുക്തേ സ പൃഥിവീപതിർന
കിഞ്ചിദുക്തവാൻ ॥ **4** ॥ 395

വസിഷ്ഠോഽപ്യനേന
സമൻവീപ്സിതമിത്യമരപതേർയാഗമകരോത് ॥ **5** ॥ 396

സോഽപി തത്കാല
ഏവാൻയൈർഗൗതമാദിഭിർയാഗമകരോത് ॥ **6** ॥ 397

സമാപ്തേ ചാമരപതേർയാഗേ ത്വരയാ വസിഷ്ഠോ നിമിയജ്ഞം
കരിഷ്യാമീത്യാജഗാമ ॥ **7** ॥ 398

തത്കർമകർതൃത്വം ച ഗൗതമസ്യ ദൃഷ്ട്വാ സ്വപതേ തസ്മൈ
രാജ്ഞേ മാം പ്രത്യാഖ്യായൈതദനേന ഗൗതമായ കർമാന്തരം

സമർപിതം യസ്മാത്തസ്മാദയം വിദേഹോ ഭവിഷ്യതീതി ശാപം ദദൗ ॥ **8** ॥ 399

പ്രബുദ്ധശ്ചാസാവവനിപതിരപി പ്രാഹ ॥ **9** ॥ 400

യസ്മാൻമാമസംഭാഷ്യാജ്ഞാനത ഏവ ശയാനസ്യ
ശാപോത്സർഗമസൗ ശാപോത്സർഗമസൗ ദുഷ്ടഗുരുശ്ചകാര
തസ്മാത്തസ്യാപി ദേഹഃ പതിഷ്യതീതി ശാപം ദത്ത്വാ
ദേഹമത്യജത് ॥ **10** ॥ 401

തച്ഛാപാച്ച മിത്രാവരുണയോസ്തേജസി വസിഷ്ഠസ്യ ചേതഃ
പ്രവിഷ്ടം ॥ **11** ॥ 402

ഉർവശീദർശനാദുദ്ഭൂതബീജപ്രപാതയോസ്തയോസ്സകാശാ -
ദ്വസിഷ്ഠോ ദേഹമപരം ലേഭേ ॥ **12** ॥ 403

നിമേരപി
തച്ഛരീരമതിമനോഹരഗന്ധതൈലാദിഭിരുപസംസ്ക്രിയമാണം
നൈവ ക്ലേദാദികം ദോഷമവാപ സദ്യോ മൃത ഇവ തസ്ഥൗ ॥ **13** ॥ 404

യജ്ഞസമാപ്തൗ ഭാഗഗ്രഹണായ ദേവാനാഗതാന്ഋത്വിജ
ഊചുർയജമാനായ വരോ ദീയതാമിതി ॥ **14** ॥ 405

ദേവൈശ്ച ഛന്ദിതോഽസൗ നിമിരാഹ ॥ **15** ॥ 406

ഭഗവന്തോഽഖിലസംസാരദുഃഖഹന്താരഃ ॥ **16** ॥ 407

ന ഹ്യേതാദൃഗൻയദ്ദുഃഖമസ്തി യച്ഛരീരാത്മനോർവിയോഗേ
ഭവതി ॥ **17** ॥ 408

തദഹമിച്ഛാമി സകലലോകലോചനേഷു വസ്തും ന
പുനശ്ശരീരഗ്രഹണം

കർതുമിത്യേവമുക്തൈർദേവൈരസാവശേഷഭൂതാനാം
നേത്രേഷ്വവതാരിതഃ ॥ **18** ॥ 409

തതോ ഭൂതാൻയുൻമേഷനിമേഷം ചക്രുഃ ॥ **19** ॥ 410

തതശ്ച അപുത്രസ്യ ച ഭൂഭുജഃ ശരീരമരാജക ഭീരവോ
മുനയോഽരൺയാ മമന്ഥുഃ ॥ **20** ॥ 411

തത്ര ച കുമാരോ ജജ്ഞേ ॥ **21** ॥ 412

ജനനാജ്ജനകസംജ്ഞാം ചാവാപ ॥ **22** ॥ 413

അഭൂദ്വിദേഹോഽസ്യ പിതേതി വൈദേഹഃ, മഥനാൻമിഥിരിതി ॥ **23** ॥ 414

തസ്യോദാവസുഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **24** ॥ 415

ഉദാവസോർനന്ദിവർദ്ധനസ്തതസ്സുകേതുഃ
തസ്മാദ്ദേവരാതസ്തതശ്ച ബൃഹദുക്ഥഃ തസ്യ ച
മഹാവീർയസ്തസ്യാപി സുധൃതിഃ ॥ **25** ॥ 416

ധൃഷ്ടകേതുരജായത ॥ **26** ॥ 417

ധൃഷ്ടകേതോർഹർയശ്വസ്തസ്യ ച മനുർമനോഃ പ്രതീകഃ,
തസ്മാത്കൃതരഥസ്തസ്യ ദേവമീഢഃ, തസ്യ ച വിബുധോ
വിബുധസ്യ മഹാധൃതിസ്തതശ്ച കൃതരാതഃ, തതോ മഹാരോമാ
തസ്യ സുവർണരോമാ തത്പുത്രോ ഹ്രസ്വരോമാ
ഹ്രസ്വരോമ്ണസ്സീരധ്വജോഽഭവത് ॥ **27** ॥ 418

തസ്യ പുത്രാർഥം യജനഭുവം കൃഷതഃ സീരേ സീതാ ദുഹിതാ
സമുത്പന്നാ ॥ **28** ॥ 419

സീരധ്വജസ്യ ഭ്രാതാ സാംകാശ്യാധിപതിഃ കുശധ്വജനാമാസീത് ॥ **29** ॥ 420

സീരധ്വജസ്യാപത്യം ഭാനുമാൻ ഭാനുമതശ്ശതദ്യുമ്നഃ തസ്യ തു
ശുചിഃ തസ്മാച്ചോർജനാമാ പുത്രോ ജജ്ഞേ ॥ **30** ॥ 421

തസ്യാപി ശതധ്വജഃ, തതഃ കൃതിഃ കൃതേരഞ്ജനഃ, തത്പുത്രഃ
കുരുജിത് തതോഽരിഷ്ടനേമിഃ തസ്മാച്ഛ്രുതായുഃ ശ്രുതായുഷഃ
സുപാർശ്വഃ തസ്മാത്സൃഞ്ജയഃ, തതഃ ക്ഷേമാവീ
ക്ഷേമാവിനോഽനേനാഃ തസ്മാദ്ഭീമരഥഃ, തസ്യ സത്യരഥഃ,
തസ്മാദുപഗുരുപഗോരുപഗുപ്തഃ, തത്പുത്രഃ സ്വാഗതസ്തസ്യ
ച സ്വാനന്ദഃ, തസ്മാച്ച സുവർചാഃ, തസ്യ ച സുപാർശ്വഃ,
തസ്യാപി സുഭാഷഃ, തസ്യ സുശ്രുതഃ തസ്മാത്സുശ്രുതാജ്ജയഃ
തസ്യ പുത്രോ വിജയോ വിജയസ്യ ഋതഃ, ഋതാത്സുനയഃ
സുനയാദ്വീത ഹവ്യഃ തസ്മാദ്ധൃതിർധൃതേർബഹുലാശ്വഃ, തസ്യ
പുത്രഃ കൃതിഃ ॥ **31** ॥ 422

കൃതൗ സന്തിഷ്ഠത്യേയം ജനകവംശഃ ॥ **32** ॥ 423

ഇത്യേതേ മൈഥിലാഃ ॥ **33** ॥ 424

പ്രായേണൈതേ ആത്മവിദ്യാശ്രയിണോ ഭൂപാലാ ഭവന്തി ॥ **34** ॥ 425

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർഥോഽംശേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

സൂർയസ്യ വംശ്യാ ഭഗവൻകഥിതാ ഭവതാ മമ ।
സോമസ്യാപ്യഖിലാൻവംശ്യാംശ്രോതുമിച്ഛാമി പാർഥിവാൻ ॥ **1** ॥ 426

കീർത്യതേ സ്ഥിരകീർതീനാം യേഷാമദ്യാപി സന്തതിഃ ।
പ്രസാദസുമുഖസ്താൻമേ ബ്രഹ്മന്നാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **2** ॥ 427

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ശ്രൂയതാം മുനിശാർദൂല വംശഃ പ്രഥിതതേജസഃ ।
സോമസ്യാനുക്രമാത്ഖ്യാതാ യത്രോർവീപതയോഽഭവൻ ॥ **3** ॥ 428

അയം ഹി വംശോഽതിബലപരാക്രമദ്യുതിശീലചേഷ്ടാവദ്ഭിരതി -
ഗുണാൻവിതൈർനഹുഷയയാതികാർതവീർയാർജുനാദിഭിർഭൂ -
പാലൈരലങ്കൃതസ്തമഹം കഥയാമി ശ്രൂയതാം ॥ **4** ॥ 429

അഖിലജഗത്സ്രഷ്ടുർഭഗവതോ നാരായണസ്യ
നാഭിസരോജസമുദ്ഭവാബ്ജയോനേർബ്രഹ്മണഃ
പുത്രോഽത്രിഃ ॥ **5** ॥ 430

അത്രേസ്സോമഃ ॥ **6** ॥ 431

തം ച ഭഗവാനബ്ജയോനിഃ
അശേഷൗഷധിദ്വിജനക്ഷത്രാണാമാധിപത്യേഽഭ്യഷേചയത് ॥ **7** ॥ 432

സ ച രാജസൂയമകരോത് ॥ **8** ॥ 433

തത്പ്രഭാവാദത്യുത്കൃഷ്ടാധിപത്യാധിഷ്ഠാതൃത്വാച്ചൈനം മദ
ആവിവേശ ॥ **9** ॥ 434

മദാവലേപാച്ച സകലദേവഗുരോബൃഹസ്പതേസ്താരാം നാമ
പത്നീം ജഹാര ॥ **10** ॥ 435

ബഹുശശ്ച ബൃഹസ്പതിചോദിതേന ഭഗവതാ ബ്രഹ്മണാ
ചോദ്യമാനഃ സകലൈശ്ച ദേവർഷിഭിർയാച്യമാനോഽപി ന
മുമോച ॥ **11** ॥ 436

തസ്യ ചന്ദ്രസ്യ ച ബൃഹസ്പതേർദ്വേഷാദുശനാ
പാർഷ്ണിഗ്രാഹോഽഭൂത് ॥ **12** ॥ 437

അംഗിരസശ്ച സകാശാദുപലബ്ധവിദ്യോ ഭഗവാൻരുദ്രോ
ബൃഹസ്പതേഃ സാഹായ്യമകരോത് ॥ **13** ॥ 438

യതശ്ചോശനാ തതോ ജംഭകുംഭാദ്യാഃ സമസ്താ ഏവ
ദൈത്യദാനവനികായാ മഹാന്തമുദ്യമം ചക്രുഃ ॥ **14** ॥ 439

ബൃഹസ്പതേരപി സകലദേവസൈന്യയുതഃ സഹായഃ
ശക്രോഽഭവത് ॥ **15** ॥ 440

ഏവം ച
തയോരതീവോഗ്രസംഗ്രാമസ്താരാനിമിത്തസ്താരകാമയോ
നാമാഭൂത് ॥ **16** ॥ 441

ജഗാമ ॥ **17** ॥ 442

തതശ്ച സമസ്തശസ്ത്രാൺയസുരേഷു രുദ്രപുരോഗമാ ദേവാ
ദേവേഷു ചാശേഷദാനവാ മുമുചുഃ ॥ **18** ॥ 443

ഏവം ദേവാസുരാഹവസംക്ഷോഭക്ഷുബ്ധഹൃദയമശേഷമേവ
ജഗദ്ബ്രഹ്മാണം ശരണം തതശ്ച
ഭഗവാനബ്ജയോനിരപ്യുശനസം ശങ്കരമസുരാന്ദേവാംശ്ച
നിവാർയ ബൃഹസ്പതയേ താരാമദാപയത് ॥ **19** ॥ 444

താം ചാന്തഃപ്രസവാമവലോക്യ ബൃഹസ്പതിരപ്യാഹ ॥ **20** ॥ 445

നൈഷ മമ ക്ഷേത്രേ ഭവത്യാൻയസ്യ സുതോ
ധാർയസ്സമുത്സൃജൈനമലമലമതിധാർഷ്ട്യേനേതി ॥ **21** ॥ 446

സ സാ ച തേനൈവമുക്താതിപതിവ്രതാ ഭർതൃവചനാനന്തരം
തമിഷീകാസ്തംബേ ഗർഭമുത്സസർജ ॥ **22** ॥ 447

ചോത്സൃഷ്ടമാത്ര ഏവാതിതേജസാ ദേവാനാം
തേജാംസ്യാചിക്ഷേപ ॥ **23** ॥ 448

ബൃഹസ്പതിമിന്ദും ച തസ്യ കുമാരസ്യാതിചാരുതയാ സാഭിലാഷൗ
ദൃഷ്ട്വാ ദേവാസ്സമുത്പന്നസന്ദേഹാസ്താരാം പപ്രച്ഛുഃ ॥ **24** ॥ 449

സത്യം കഥയാസ്മാകമിതി സുഭഗേ സോമസ്യാഥ വാ
ബൃഹസ്പതേരയം പുത്ര ഇതി ॥ **25** ॥ 450

ഏവം തൈരുക്താ സാ താരാ ഹിയാ കിഞ്ചിന്നോവാച ॥ **26** ॥ 451

ബഹുശോഽപ്യഭിഹിതാ യദാസൗ ദേവേഭ്യോ നാചചക്ഷേ തതസ്സ
കുമാരസ്താം ശപ്തുമുദ്യതഃ പ്രാഹ ॥ **27** ॥ 452

ദുഷ്ട്വേംബ കസ്മാൻമമ താതം നാഖ്യാസി ॥ **28** ॥ 453

അദ്യൈവ തേ വ്യലീകലജ്ജാവത്യാസ്തഥാ ശാസ്തിമഹം
കരോമി ॥ **29** ॥ 454

യഥാ ച നൈവമദ്യാപ്യതിമന്ഥരവചനാ ഭവിഷ്യസീതി ॥ **30** ॥ 455

അഥ ഭഗവാൻ പിതാമഹഃ തം കുമാരം സന്നിവാര്യ
സ്വയമപൃച്ഛത്താം താരാം ॥ **31** ॥ 456

കഥയ വത്സേ കസ്യായമാത്മജഃ സോമസ്യ വാ ബൃഹസ്പതേർവാ
ഇത്യുക്തോ ലജ്ജമാനാഹ സോമസ്യേതി ॥ **32** ॥ 457

തതഃ പ്രസ്ഫുരദുച്ഛ്വസിതാമലകപോലകാന്തിർഭഗവാനുഡുപതിഃ
കുമാരമാലിംഗ്യ സാധു സാധു വത്സ പ്രാജ്ഞോഽസീതി ബുധ
ഇതി തസ്യ ച നാമ ചക്രേ ॥ **33** ॥ 458

തദാഖ്യാതമേവൈതത് സ ച യത്പേലായാമാത്മജം
പുരൂരവസമുത്പാദയാമാസ ॥ **34** ॥ 459

പുരൂരവാസ്ത്വതിദാനശീലോഽതിയജ്വാതിതേജസ്വീ । യം
സത്യവാദിനമതിരൂപവന്തം മനസ്വിനം
മിത്രാവരുണശാപാൻമാനുഷേ ലോകേ മയാ വസ്തവ്യമിതി
കൃതമതിരുർവശീ ദദർശ ॥ **35** ॥ 460

ദൃഷ്ടമാത്രേ ച തസ്മിന്നപഹായ മാനമശേഷമപാസ്യ
സ്വർഗസുഖാഭിലാഷം തൻമനസ്കാ ഭൂത്വാ
തമേവോപതസ്ഥേ ॥ **36** ॥ 461

സോഽപി ച താമതിശയിതസകലലോകസ്ത്രീകാന്തിസൗ -
കുമാര്യലാവണ്യഗതിവിലാസഹാസാദിഗുണാമവലോക്യ
തദായത്തചിത്തവൃത്തിർബഭൂവ ॥ **37** ॥ 462

ഉഭയമപി തൻമനസ്കമനന്യദൃഷ്ടി
പരിത്യക്തസമസ്താന്യപ്രയോജനമഭൂത് ॥ **38** ॥ 463

രാജാ തു പ്രാഗൽഭ്യാത്താമാഹ ॥ **39** ॥ 464

സുഭ്രു ത്വാമഹമഭികാമോഽസ്മി പ്രസീദാനുരാഗമുദ്വഹേത്യുക്താ
ലജ്ജാവഖണ്ഡിതമുർവശീ തം പ്രാഹ ॥ **40** ॥ 465

ഭവത്യേവം യദി മേ സമയപരിപാലനം ഭവാൻ കരോതീത്യാഖ്യാതേ
പുനരപി താമാഹ ॥ **41** ॥ 466

ആഖ്യാഹി മേ സമയമിതി ॥ **42** ॥ 467

അഥ പൃഷ്ടാ പുനരപ്യബ്രവീത് ॥ **43** ॥ 468

ശയനസമീപേ മമോരണകദ്വയം പുത്രഭൂതം നാപനേയം ॥ **44** ॥ 469

ഭവാംശ്ച മയാ ന നഗ്നോ ദ്രഷ്ടവ്യഃ ॥ **45** ॥ 470

ഘൃതമാത്രം ച മമാഹാര ഇതി ॥ **46** ॥ 471

ഏവമേവേതി ഭൂപതിരപ്യാഹ ॥ **47** ॥ 472

തയാ സഹ സ ചാവനിപതിരലകായാം
ചൈത്രരഥാദിവനേഷ്വമലപദ്മഖണ്ഡേഷു
മാനസാദിസരസ്സ്വതിരമണീയേഷു രമമാണഃ ഷഷ്ടിവർഷ -
സഹസ്രാണ്യനുദിനപ്രവർദ്ധമാനപ്രമോദോഽനയത് ॥ **48** ॥ 473

ഉർവശീ ച തദുപഭോഗാത്പ്രതിദിനപ്രവർദ്ധമാനാനുരാഗാ
അമരലോകവാസ്യപി ന സ്പൃഹാം ചകാര ॥ **49** ॥ 474

വിനാ ചോർവശ്യാ സുരലോകോഽപ്സരസാം സിദ്ധഗന്ധർവാണാം
ച നാതിരമണീയോഽഭവത് ॥ **50** ॥ 475

തതശ്ചോർവശീപുരൂരവസോസ്സമയവിദ്വിശ്വാവസുർഗന്ധർവനിശി
ശയനാഭ്യാശാദേകമുരണകം ജഹാര ॥ **51** ॥ 476

തസ്യാകാശേ നീയമാനസ്യോർവശീ സമവേതോ
ശബ്ദമശൃണോത് ॥ **52** ॥ 477

ഏവമുവാച ച മമാനാഥായാഃ പുത്രഃ കേനാപഹ്രിയതേ കം
ശരണമുപയാമീതി ॥ **53** ॥ 478

തദാകർണ്യ രാജാ മാം നഗ്നം ദേവീ വീക്ഷ്യതീതി ന യയൗ ॥ **54** ॥ 479

അഥാൻയമപ്യുരണകമാദായ ഗന്ധർവാ യയുഃ ॥ **55** ॥ 480

തസ്യാപ്യപഹ്രിയമാണസ്യാകർണ്യ ശബ്ദമാകാശേ
പുനരപ്യനാഥാസ്മ്യഹമഭർതൃകാ
കാപുരുഷാശ്രയേത്യാർത്തരാവിണീ ബഭൂവ ॥ **56** ॥ 481

രാജാപ്യമർഷവശാദന്ധകാരമേതദിതി ഖഡ്ഗമാദായ ദുഷ്ട ദുഷ്ട
ഹതോഽസീതി വ്യാഹരന്നഭ്യധാവത് ॥ **57** ॥ 482

താവച്ച ഗന്ധർവൈരപ്യതീവോജ്ജ്വലാ വിദ്യുജ്ജനിതാ ॥ **58** ॥ 483

തത്പ്രഭയാ ചോർവശീ രാജാനമപഗതാംബരം
ദൃഷ്ട്വാപവൃത്തസമയാ തത്ക്ഷണാദേവാപക്രാന്താ ॥ **59** ॥ 484

പരിത്യജ്യ താവപ്യുരണകൗ ഗന്ധർവാസ്സുരലോകമുപഗതാഃ ॥ **60** ॥ 485

രാജാപി ച തൗ മേഷാവാദായാതിഹൃഷ്ടമനാഃ സ്വശയനമായാതോ
നോർവശീം ദദർശ ॥ **61** ॥ 486

താം ചാപശ്യൻ വ്യപഗതാംബര ഏവോൻമത്തരൂപോ ബഭ്രാമ ॥ **62** ॥ 487

കുരുക്ഷേത്രേ ചാംഭോജസരസ്യൻയാഭിശ്ചതസൃഭിരപ്സരോ -
ഭിസ്സമവേതാമുർവശീം ദദർശ ॥ **63** ॥ 488

തതശ്ചോൻമത്തരൂപോ ജായേ ഹേ തിഷ്ഠ മനസി ഘോരേ തിഷ്ഠ വചസി കപടികേ തിഷ്ഠേത്യേവമനേകപ്രകാരം സൂക്തമവോചത് ॥ **64** ॥ 489

ആഹ ചോർവശീ ॥ **65** ॥ 490

മഹാരാജാലമനേനാവിവേകചേഷ്ടിതേന ॥ **66** ॥ 491

അന്തർവത്ന്യഹമബ്ദാന്തേ ഭവതാത്രാഗന്തവ്യം കുമാരസ്തേ ഭവിഷ്യതി ഏകാം ച നിശാമഹം ത്വയാ സഹ വത്സ്യാമീത്യുക്തഃ പ്രഹൃഷ്ടസ്സ്വപുരം ജഗാമ ॥ **67** ॥ 492

താസാം ചാപ്സരസാമുർവശീ കഥയാമാസ ॥ **68** ॥ 493

അയം സ പുരുഷോത്കൃഷ്ടോ യേനാഹമേതാവന്തം കാലമനുരാഗാകൃഷ്ടമാനസാ സഹോഷിതേതി ॥ **69** ॥ 494

ഏവമുക്താസ്താശ്ചാപ്സരസ ഊചുഃ ॥ **70** ॥ 495

സാധു രൂപമപ്യനേന സഹാസ്മാകമപി സർവകാലമാസ്യാ ഭവേദിതി ॥ **71** ॥ 496

സാധ്വസ്യ അബ്ദേ ച പൂർണേ സ രാജാ തത്രാജഗാമ ॥ **72** ॥ 497

കുമാരം ചായുഷമസ്മൈ ചോർവശീ ദദൗ ॥ **73** ॥ 498

ദത്ത്വാ ചൈകാം നിശാം തേന രാജ്ഞാ സഹോഷിത്വാ പഞ്ച പുത്രോത്പത്തയേ ഗർഭമവാപ ॥ **74** ॥ 499

ഉവാചൈനം രാജാനമസ്മത്പ്രീത്യാ മഹാരാജായ സർവ ഏവ ഗന്ധർവാ വരദാസ്സംവൃത്താ വ്രിയതാം ച വര ഇതി ॥ **75** ॥ 500

ആഹ ച രാജാ ॥ **76** ॥ 501

വിജിതസകലാരാതിരവിഹതേന്ദ്രിയസാമർത്ഥ്യോ
ബന്ധുമാനമിതബലകോശോഽസ്മി,
നാന്യദസ്മാകമുർവശീസാലോക്യാത്പ്രാപ്തവ്യമസ്തി
തദഹമനയാ സഹോർവശ്യാ കാലം നേതുമഭിലഷാമീത്യുക്തേ
ഗന്ധർവാ രാജ്ഞേഽഗ്നിസ്ഥാലീം ദദുഃ ॥ **77** ॥ 502

ഊചുശ്ചൈനമഗ്നിമാമ്നായാനുസാരീ ഭൂത്വാ ത്രിധാ
കൃത്വോർവശീസലോകതാമനോരഥമുദ്ദിശ്യ സമ്യഗ്യജേഥാഃ
തതോഽവശ്യമഭിലഷിതമവാപ്സ്യസീത്യുക്തസ്താമഗ്നിസ്ഥാലീ -
മാദായ ജഗാമ ॥ **78** ॥ 503

അന്തരടവ്യാമചിന്തയത്, അഹോ മേഽതീവ മൂഢതാ
കിമഹമകരവം ॥ **79** ॥ 504

വഹ്നിസ്ഥാലീ മയൈഷാനീതാ നോർവശീതി ॥ **80** ॥ 505

അഥൈനാമടവ്യാമേവാഗ്നിസ്ഥാലീം തത്യാജ സ്വപുരം ച
ജഗാമ ॥ **81** ॥ 506

വ്യതീതേഽർദ്ധരാത്രേ വിനിദ്രശ്ചാചിന്തയത് ॥ **82** ॥ 507

മമോർവശീസാലോക്യപ്രാപ്ത്യർഥമഗ്നിസ്ഥാലീ ഗന്ധർവൈർദത്താ
സാ ച മയാടവ്യാം പരിത്യക്താ ॥ **83** ॥ 508

തദഹം തത്ര തദാഹരണായ യാസ്യാമീത്യുത്ഥായ
തത്രാപ്യുപഗതോ നാഗ്നിസ്ഥാലീമപശ്യത് ॥ **84** ॥ 509

ശമീഗർഭം ചാശ്വത്ഥമഗ്നിസ്ഥാലീസ്ഥാനേ ദൃഷ്ട്വാചിന്തയത് ॥ **85** ॥ 510

മയാത്രാഗ്നിസ്ഥാലീ നിക്ഷിപ്താ സാ
ചാശ്വത്ഥശ്ശമീഗർഭോഽഭൂത് ॥ **86** ॥ 511

തദേനമേവാഹമഗ്നിരൂപമാദായ സ്വപുരമഭിഗമ്യാരണീം കൃത്വാ
തദുത്പന്നാഗ്നേരുപാസ്തിം കരിഷ്യാമീതി ॥ **87** ॥ 512

ഏവമേവ സ്വപുരമഭിഗമ്യാരണിം ചകാര ॥ **88** ॥ 513

തത്പ്രമാണം ചാംഗുലൈഃ കുർവൻ ഗായത്രീമപഠത് ॥ **89** ॥ 514

പഠതശ്ചാക്ഷരസംഖ്യാൻയേവാംഗുലാൻയരൺയഭവത് ॥ **90** ॥ 515

തത്രാഗ്നിം നിർമഥ്യാഗ്നിത്രയമാമ്നായാനുസാരീ ഭൂത്വാ
ജുഹാവ ॥ **91** ॥ 516

ഉർവശീസാലോക്യം ഫലമഭിസംഹിതവാൻ ॥ **92** ॥ 517

തേനൈവ ചാഗ്നിവിധിനാ ബഹുവിധാൻ യജ്ഞാനിഷ്ട്വാ
ഗാന്ധർവലോകാനവാപ്യോർവശ്യാ സഹാവിയോഗമവാപ ॥ **93** ॥ 518

ഏകോഽഗ്നിരാദാവഭവത് ഏകേന ത്വത്ര മൻവന്തരേ ത്രേധാ
പ്രവർതിതാഃ ॥ **94** ॥ 519

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേഽശേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തസ്യാപ്യായുർധീമാനമാവസുർവിശ്വാവസുഃ
ശ്രുതായുശ്ശതായുരയുതായുരിതിസംജ്ഞാഃ ഷട് പുത്രാ
അഭവൻ ॥ **1** ॥ 520

തഥാമാവസോർഭീമനാമാ പുത്രോഽഭവത് ॥ **2** ॥ 521

ഭീമസ്യ കാഞ്ചനഃ കാഞ്ചനാത്സുഹോത്രസ്തസ്യാപി ജഹ്നുഃ ॥ **3** ॥ 522

യോഽസൗ യജ്ഞവാടമഖിലം ഗംഗാംഭസാപ്ലാവിതമവലോക്യ
ക്രോധസംരക്തലോചനോ ഭഗവന്തം യജ്ഞപുരുഷമാത്മനി
പരമേണ സമാധിനാ സമാരോപ്യാഖിലാമേവ ഗംഗാമപിബത് ॥ **4** ॥ 523

അഥൈനം ദേവർഷയഃ പ്രസാദയാമാസുഃ ॥ **5** ॥ 524

ദുഹിതൃത്വേ ചാസ്യ ഗംഗാമനയൻ ॥ **6** ॥ 525

ജഹ്നോശ്ച സുമന്ത്രുർനാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **7** ॥ 526

തസ്യാപ്യജകസ്തതോ ബലാകാശ്വസ്തസ്മാത്കുശസ്തസ്യാപി
കുശാംബകുശനാഭാധൂർത്തരജസോ വസുശ്ചേതി ചത്വാരഃ
പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **8** ॥ 527

തേഷാം കുശാംബഃ ശക്രതുൽയോ മേ പുത്രോ ഭവേദിതി
തപശ്ചകാര ॥ **9** ॥ 528

തം ചോഗ്രതപസമവലോക്യ മാ ഭവത്വന്യോഽസ്മത്തുൽയവീർയ
ഇത്യാത്മനൈവാസ്യേന്ദ്രഃ പുത്രത്വമഗച്ഛത് ॥ **10** ॥ 529

സ ഗാധിർനാമ പുത്രഃ കൗശികോഽഭവത് ॥ **11** ॥ 530

ഗാധിശ്ച സത്യവതീം കന്യാമജനയത് ॥ **12** ॥ 531

താം ച ഭാർഗവ ഋചീകോ വവ്രേ ॥ **13** ॥ 532

ഗാധിരപ്യതിരോഷണായാതിവൃദ്ധായ ബ്രാഹ്മണായ
ദാതുമനിച്ഛന്നേകതശ്യാമകർണാനാമിന്ദുവർചസാമനില -
രംഹസാമശ്വാനാം സഹസ്രം കന്യാശുൽകമയാചത ॥ **14** ॥ 533

തേനാപ്യൃഷിണാ വരുണസകാശാദുപലഭ്യാശ്വതീർഥോത്പന്നം
താദൃശമശ്വസഹസ്രം ദത്തം ॥ **15** ॥ 534

തതസ്താമൃചീകഃ കന്യാമുപയേമേ ॥ **16** ॥ 535

ഋചീകശ്ച തസ്യാശ്ചരുമപത്യാർഥം ചകാര ॥ **17** ॥ 536

തത്പ്രസാദിതശ്ച തൻമാത്രേ ക്ഷത്രവരപുത്രോത്പത്തയേ
ചരുമപരം സാധയാമാസ ॥ **18** ॥ 537

ഏഷ ചരുർഭവത്യാ അയമപരശ്ചരുസ്ത്വൻമാത്രാ സമ്യഗുപയോജ്യ
ഇത്യുക്ത്വാ വനം ജഗാമ ॥ **19** ॥ 538

ഉപയോഗകാലേ ച താം മാതാ സത്യവതീമാഹ ॥ **20** ॥ 539

പുത്രി സർവ ഏവാത്മപുത്രമതിഗുണമഭിലഷതി
നാത്മജായാഭ്രാതൃഗുണേഷ്വതീവാദൃതോ ഭവതീതി ॥ **21** ॥ 540

അതോഽർഹസി മമാത്മീയം ചരും ദാതും മദീയം
ചരുമാത്മനോപയോക്തും ॥ **22** ॥ 541

മത്പുത്രേണ ഹി സകലഭൂമണ്ഡലപരിപാലനം കാർയം കിയദ്വാ
ബ്രാഹ്മണസ്യ ബലവീർയസമ്പദേത്യുക്തോ സാ സ്വചരും മാത്രേ
ദത്തവതീ ॥ **23** ॥ 542

അഥ വനാദാഗത്യ സത്യവതീമൃഷിരപശ്യത് ॥ **24** ॥ 543

ആഹ ചൈനാമതിപാപേ കിമിദമകാർയം ഭവത്യാ കൃതമതിരൗദ്രം
തേ വപുർലക്ഷ്യതേ ॥ **25** ॥ 544

നൂനം ത്വയാ ത്വൻമാത്യസാത്കൃതശ്ചരുരുപയുക്തോ ന
യുക്തമേതത് ॥ **26** ॥ 545

മയാ ഹി തത്ര ചരൗ
സകലൈശ്വർയവീർയശൗർയബലസമ്പദാരോപിതാ
ത്വദീയചരാവപ്യഖിലശാന്തിജ്ഞാനതിതിക്ഷാദിബ്രാഹ്മണ -
ഗുണസമ്പത് ॥ **27** ॥ 546

തച്ച വിപരീതം
കുർവത്യാസ്തവാതിരൗദ്രാസ്ത്രധാരണപാലനനിഷ്ഠഃ
ക്ഷത്രിയാചാരഃ പുത്രോ ഭവിഷ്യതി
തസ്യാശ്ചോപശമരുചിർബ്രാഹ്മണാചാര ഇത്യാകർണ്യൈവ സാ
തസ്യ പാദൗ ജഗ്രാഹ ॥ **28** ॥ 547

പ്രണിപത്യ ചൈനമാഹ ॥ **29** ॥ 548

ഭഗവൻമയൈതദജ്ഞാനാദനുഷ്ഠിതം പ്രസാദം മേ കുരു
മൈവംവിധഃ പുത്രോ ഭവതു കാമമേവംവിധഃ പൗത്രോ
ഭവത്വിത്യുക്തേ മുനിരപ്യാഹ ॥ **30** ॥ 549

ഏവമസ്ത്വതി ॥ **31** ॥ 550

അനന്തരം ച സാ ജമദഗ്നിമജീജനത് ॥ **32** ॥ 551

തൻമാതാ ച വിശ്വാമിത്രം ജനയാമാസ ॥ **33** ॥ 552

സത്യവത്യപി കൗശികീ നാമ നദ്യഭവത് ॥ **34** ॥ 553

ജമദഗ്നിരിക്ഷ്വാകുവംശോദ്ഭവസ്യ രേണോസ്തനയാം
രേണുകാമുപയേമേ ॥ **35** ॥ 554

തസ്യാം ചാശേഷക്ഷത്രഹന്താരം പരശുരാമസംജ്ഞം
ഭഗവതസ്സകലലോകഗുരോർനാരായണസ്യാംശം
ജമദഗ്നിരജീജനത് ॥ **36** ॥ 555

വിശ്വാമിത്രപുത്രസ്തു ഭാർഗവ ഏവ ശുനശ്ശേപോ ദേവൈർദത്തഃ
തതശ്ച ദേവരാതനാമാഭവത് ॥ **37** ॥ 556

തതശ്ചാൻയേ
മധുച്ഛന്ദോധനഞ്ജയകൃതദേവാഷ്ടകകച്ഛപഹാരീതകാഖ്യാ
വിശ്വാമിത്രപുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **38** ॥ 557

തേഷാം ച ബഹൂനി കൗശികഗോത്രാണി ഋഷ്യന്തരേഷു
വിവാഹ്യാൻയഭവൻ ॥ **39** ॥ 558

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേംഽശേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥംശേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പുരൂരവസോ ജ്യേഷ്ഠഃ പുത്രോ യസ്ത്വായുർനാമാ സ രാഹോർദുഹിതരമുപയേമേ ॥ **1** ॥ 559

തസ്യാം ച പഞ്ച പുത്രാനുത്പാദയാമാസ ॥ **2** ॥ 560

നഹുഷക്ഷത്രവൃദ്ധരംഭരജിസംജ്ഞാസ്തഥൈവാനേനാഃ പഞ്ചമഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **3** ॥ 561

ക്ഷത്രവൃദ്ധാത്സുഹോത്രഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **4** ॥ 562

കാശ്യകാശഗൃത്സമദാസ്ത്രയസ്തസ്യ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **5** ॥ 563

ഗൃത്സമദസ്യ ശൗനകശ്ചാതുർവർണ്യപ്രവർതയിതാഭൂത് ॥ **6** ॥ 564

കാശ്യസ്യ കാശേയഃ കാശിരാജഃ തസ്മാദ്രാഷ്ട്രഃ രാഷ്ട്രസ്യ ദീർഘതപാഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **7** ॥ 565

ധൻവന്തരിസ്തു ദീർഘതപസഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **8** ॥ 566

സ ഹി സംസിദ്ധകാർയകരണസ്സകലസംഭൂതിഷ്വശേഷജ്ഞാനവിദ് ഭഗവതാ നാരായണേന ചാതീതസംഭൂതൗ തസ്മൈ വരോ ദത്തഃ ॥ **9** ॥ 567

കാശിരാജഗോത്രേഽവതീർയ ത്വമഷ്ടധാ സമ്യഗായുർവേദം കരിഷ്യസി യജ്ഞഭാഗഭഗ്ഭവിഷ്യസീതി ॥ **10** ॥ 568

തസ്യ ച ധൻവന്തരേഃ പുത്രഃ കേതുമാൻ കേതുമതോ
ഭീമരഥസ്തസ്യാപി ദിവോദാസസ്തസ്യാപി പ്രതർദനഃ ॥ **11** ॥ 569

സ ച മദ്രശ്രേൺയവംശവിനാശനാദശേഷശാത്രവോഽനേന ജിതാ
ഇതി ശത്രുജിദഭവത് ॥ **12** ॥ 570

തേന ച പ്രീതിമതാത്മപുത്രോ വത്സവത്സേത്യഭിഹിതോ
വത്സോഽഭവത് ॥ **13** ॥ 571

സത്യപരതയാ ഋതധ്വജസംജ്ഞാമവാപ ॥ **14** ॥ 572

തതശ്ച കുവലയനാമാനമശ്വം ലേഭേ തതഃ കുവലയാശ്വ ഇത്യസ്യാം
പൃഥിവ്യാം പ്രഥിതഃ ॥ **15** ॥ 573

തസ്യ ച വത്സസ്യ പുത്രോഽലർകനാമാഭവദ് യസ്യായമദ്യാപി
ശ്ലോകോ ഗീയതേ ॥ **16** ॥ 574

ഷഷ്ടിവർഷസഹസ്രാണി
ഷഷ്ടിവർഷശതാനി ച ।
അലർകാദപരോ നാൻയോ
ബുഭുജേ മേദിനീം യുവാ ॥ **17** ॥ 575

തസ്യാപ്യലർകസ്യ സന്നതിനാമാഭവദാത്മജഃ ॥ **18** ॥ 576

സന്നതേഃ സുനീഥസ്തസ്യാപി സുകേതുസ്തസ്മാച്ച
ധർമകേതുർജജ്ഞേ ॥ **19** ॥ 577

തതശ്ച സത്യകേതുസ്തസ്മാദ്വിഭുസ്തത്തനയസ്സുവിഭുസ്തതശ്ച
സുകുമാരസ്തസ്യാപി ധൃഷ്ടകേതുസ്തതശ്ച
വീതിഹോത്രസ്തസ്മാദ്ഭാർഗോ ഭാർഗസ്യ

ഭാർഗഭൂമിസ്തതശ്ചാതുർവർണ്യപ്രവൃത്തിരിത്യേതേ
കാശ്യഭൂഭൃതഃ കഥിതാഃ ॥ **20** ॥ 578

രജ്ഞേസ്തു സന്തതിഃ ശ്രൂയതാം ॥ **21** ॥ 579

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

രജേസ്തു പഞ്ച
പുത്രശതാൻയതുലബലപരാക്രമസാരാൺയാസൻ ॥ **1** ॥ 580

ദേവാസുരസംഗ്രാമാരംഭേ ച പരസ്പരവധേപ്സവോ
ദേവാശ്ചാസുരാശ്ച ബ്രഹ്മാണമുപേത്യ പപ്രച്ഛുഃ ॥ **2** ॥ 581

ഭഗവന്നസ്മാകമത്ര വിരോധേ കതരഃ പക്ഷോ ജേതാ
ഭവിഷ്യതീതി ॥ **3** ॥ 582

അഥാഹ ഭഗവാൻ ॥ **4** ॥ 583

യേഷാമർഥേ രജിരാത്തായുധോ യോത്സ്യതി തത്പക്ഷോ
ജേതേതി ॥ **5** ॥ 584

അഥ ദൈത്യൈരുപേത്യ രജിരാത്മസാഹായ്യദാനായാഭ്യർഥിതഃ
പ്രാഹ ॥ **6** ॥ 585

യോത്സ്യേഽഹം ഭവതാമർഥേ യദ്യഹമമരജയാദ്ഭവതാമിന്ദ്രോ
ഭവിഷ്യാമീത്യാകർണ്യൈതത്തേരഭിഹിതം ॥ **7** ॥ 586

ന വയമൻയഥാ വദിഷ്യാമോഽൻയഥാ കരിഷ്യാമോഽസ്മാകമിന്ദ്രഃ
പ്രഹ്ലാദസ്തദർഥമേവായമുദ്യമ ഇത്യുക്ത്വാ ഗതേഷ്വസുരേഷു
ദേവൈരപ്യസാവവനിപതിരേവമേവോക്തസ്തേനാപി ച

തഥെവോക്തേ ദേവൈരിന്ദ്രസ്ത്വം ഭവിഷ്യസീതി
സമൻവീപ്സിതം ॥ **8** ॥ 587

രജിനാപി ദേവസൈന്യസഹായേനാനേകൈർമഹാ -
സ്ത്രൈസ്തദശേഷമഹാസുരബലം നിഷൂദിതം ॥ **9** ॥ 588

അഥ ജിതാരിപക്ഷശ്ച ദേവേന്ദ്രോ രജിചരണയുഗലമാത്മനഃ
ശിരസാ നിപീഡ്യാഹ ॥ **10** ॥ 589

ഭയത്രാണാദന്നദാനാദ്ഭവാനസ്മത്പിതാഽശേഷലോകാനാ -
മുത്തമോത്തമോ ഭവാൻ യസ്യാഹം പുത്രസ്ത്രിലോകേന്ദ്രഃ ॥ **11** ॥ 590

സ ചാപി രാജാ പ്രഹസ്യാഹ ॥ **12** ॥ 591

ഏവമസ്ത്വേവമസ്ത്വനതിക്രമണീയാ ഹി
വൈരിപക്ഷാദപ്യനേകവിധചാടുവാക്യഗർഭാ
പ്രണതിരിത്യുക്ത്വാ സ്വപുരം ജഗാമ ॥ **13** ॥ 592

ശതക്രതുരപീന്ദ്രത്വം ചകാര ॥ **14** ॥ 593

സ്വർയാതേ തു രജൗ നാരദർഷിചോദിതാ
രജിപുത്രാശശതക്രതുമാത്മപിതൃപുത്രം സമാചാരാദ്രാജ്യം
യാചിതവന്തഃ ॥ **15** ॥ 594

അപ്രദാനേന ച വിജിത്യേന്ദ്രമതിബലിനഃ സ്വയമിന്ദ്രത്വം
ചക്രുഃ ॥ **16** ॥ 595

തതശ്ച ബഹുതിഥേ കാലേ ഹ്യതീതേ ബൃഹസ്പതിമേകാന്തേ
ദൃഷ്ട്വാ അപഹൃതത്രൈലോക്യയജ്ഞഭാഗഃ
ശതക്രതുരുവാച ॥ **17** ॥ 596

ബദരീഫലമാത്രമപ്യർഹസി മമാപ്യായനായ പുരോഡാശഖണ്ഡം
ദാതുമിത്യുക്തോ ബൃഹസ്പതിരുവാച ॥ **18** ॥ 597

യദ്യേവം ത്വയാഹം പൂർവമേവ ചോദിതസ്സ്യാം തൻമയാ ത്വദർഥം
കിമകർത്തവ്യമിത്യൽപൈരേവാഹോഭിസ്ത്വാം നിജം പദം
പ്രാപയിഷ്യാമീത്യഭിധായ തേഷാമനുദിനമാഭിചാരികം
ബുദ്ധിമോഹായ ശക്രസ്യ തേജോഽഭിവൃദ്ധയേ ജുഹാവ ॥ **19** ॥ 598

തേ ചാപി തേന ബുദ്ധിമോഹേനാഭിഭൂയമാനാ ബ്രഹ്മദ്വിഷോ
ധർമത്യാഗിനോ വേദവാദപരാങ്മുഖാ ബഭൂവുഃ ॥ **20** ॥ 599

തതസ്താനപേതധർമാചാരാനിന്ദ്രോ ജഘാന ॥ **21** ॥ 600

പുരോഹിതാപ്യായിതതേജാശ്ച ശക്രോ ദിവമാക്രമത് ॥ **22** ॥ 601

ഏതദിന്ദ്രസ്യ സ്വപദച്യവനാദാരോഹണം ശ്രുത്വാ പുരുഷഃ
സ്വപദഭ്രംശം ദൗരാത്മ്യം ച നാപ്നോതി ॥ **23** ॥ 602

രംഭസ്ത്വനപത്യോഽഭവത് ॥ **24** ॥ 603

ക്ഷത്രവൃദ്ധസുതഃ പ്രതിക്ഷത്രോഽഭവത് ॥ **25** ॥ 604

തത്പുത്രഃ സഞ്ജയസ്തസ്യാപി ജയസ്തസ്യാപി വിജയസ്തസ്മാച്ച
ജജ്ഞേ കൃതഃ ॥ **26** ॥ 605

തസ്യ ച ഹർയധനോ
ഹർയധനസുതസ്സഹദേവസ്തസ്മാദദീനസ്തസ്യ
ജയത്സേനസ്തതശ്ച സംസ്കൃതിസ്തത്പുത്രഃ ക്ഷത്രധർമാ
ഇത്യേതേ ക്ഷത്രവൃദ്ധസ്യ വംശ്യാഃ ॥ **27** ॥ 606

തതോ നഹുഷവംശം പ്രവക്ഷ്യാമി ॥ **28** ॥ 607

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേഽംശേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

യതിയയാതിസംയാത്യായാതിവിയാതികൃതിസംജ്ഞാ നഹുഷസ്യ ഷട് പുത്രാ മഹാബലപരാക്രമാ ബഭൂവുഃ ॥ **1** ॥ 608

യതിസ്തു രാജ്യം നൈച്ഛത് ॥ **2** ॥ 609

യയാതിസ്തു ഭൂഭൃദഭവത് ॥ **3** ॥ 610

ഉശനസശ്ച ദുഹിതരം ദേവയാനീം വാർഷപർവണീം ച ശർമിഷ്ഠാമുപയേമേ ॥ **4** ॥ 611

അത്രാനുവംശശ്ലോകോ ഭവതി ॥ **5** ॥ 612

യദും ച തുർവസും ചൈവ ദേവയാനീ വ്യജായത ।
ദ്രുഹ്യും ചാനും ച പൂരും ച ശർമിഷ്ഠാ വാർഷപർവണീ ॥ **6** ॥ 613

കാവ്യശാപാച്ചാകാലേനൈവ യയാതിർജരാമവാപ ॥ **7** ॥ 614

പ്രസന്നശുക്രവചനാച്ച സ്വജരാം സങ്ക്രാമയിതും ജ്യേഷ്ഠം പുത്രം യദുമുവാച ॥ **8** ॥ 615

വത്സ ത്വൻമാതാമഹശാപാദിയമകാലേനൈവ ജരാ
മമോപസ്ഥിതാ താമഹം
തസ്യൈവാനുഗ്രഹാദ്ഭവതസ്സഞ്ചാരയാമി ॥ **9** ॥ 616

ഏകം വർഷസഹസ്രമതൃപ്തോഽസ്മി വിഷയേഷു ത്വദ്വയസാ
വിഷയാനഹം ഭോക്തുമിച്ഛാമി ॥ **10** ॥ 617

നാത്ര ഭവതാ പ്രത്യാഖ്യാനം കർത്തവ്യമിത്യുക്തസ്സ
യദുനൈച്ഛത്താം ജരാമാദാതും ॥ **11** ॥ 618

തം ച പിതാ ശശാപ ത്വത്പ്രസൂതിർന രാജ്യാർഹാ
ഭവിഷ്യതീതി ॥ **12** ॥ 619

അനന്തരം ച തുർവസും ദ്രുഹ്യുമനും ച
പൃഥിവീപതിർജരാഗ്രഹണാർഥം സ്വയൗവനപ്രദാനായ
ചാഭ്യർഥയാമാസ ॥ **13** ॥ 620

തേരപ്യേകൈകേന പ്രത്യാഖ്യാതസ്താംഛശാപ ॥ **14** ॥ 621

അഥ ശർമിഷ്ഠാതനയമശേഷകനീയാംസം പൂരും
തഥൈവാഹ ॥ **15** ॥ 622

സ ചാതിപ്രവണമതിഃ സബഹുമാനം പിതരം പ്രണമ്യ
മഹാപ്രസാദോഽയമസ്മാകമിത്യുദാരമഭിധായ ജരാം
ജഗ്രാഹ ॥ **16** ॥ 623

സ്വകീയം ച യൗവനം സ്വപിത്രേ ദദൗ ॥ **17** ॥ 624

സോഽപി പൗരവം യൗവനമാസാദ്യ ധർമാവിരോധേന യഥാകാമം
യഥാകാലോപപന്നം യഥോത്സാഹം വിഷയാംശ്ചചാര ॥ **18** ॥ 625

സമ്യക് ച പ്രജാപാലനമകരോത് ॥ **19** ॥ 626

വിശ്വാച്യാ ദേവയാന്യാ ച സഹോപഭോഗം ഭുക്ത്വാ
കാമാനാമന്തം പ്രാപ്സ്യാമീത്യനുദിനം ഉൻമനസ്കോ
ബഭൂവ ॥ **20** ॥ 627

അനുദിനം ചോപഭോഗതഃ കാമാനതിരമ്യാൻമേനേ ॥ **21** ॥ 628

തതശ്ചൈവമഗായത ॥ **22** ॥ 629

ന ജാതു കാമഃ കാമാനാമുപഭോഗേന ശാമ്യതി ।
ഹവിഷാ കൃഷ്ണവർത്മേവ ഭൂയ ഏവാഭിവർദ്ധതേ ॥ **23** ॥ 630

യത്പൃഥിവ്യാം വ്രീഹിയവം ഹിരൺയം പശവഃ സ്ത്രിയഃ ।
ഏകസ്യാപി ന പർയാപ്തം തസ്മാത്തൃഷ്ണാം പരിത്യജേത് ॥ **24** ॥ 631

യദാ ന കുരുതേ ഭാവം സർവഭൂതേഷു പാപകം ।
സമദൃഷ്ടേസ്തദാ പുംസഃ സർവാസ്സുഖമയാ ദിശഃ ॥ **25** ॥ 632

യാ ദുസ്ത്യജാ ദുർമതിഭി -
ർയാ ന ജീർയതി ജീർയതഃ ।
താം തൃഷ്ണാം സന്ത്യജേത്പ്രാജ്ഞ -
സ്സുഖേനൈവാഭിപൂർയതേ ॥ **26** ॥ 633

ജീർയന്തി ജീർയതഃ കേശാ ദന്താ ജീർയന്തി ജീർയതഃ ।
ധനാശാ ജീവിതാശാ ച ജീർയതോഽപി ന ജീർയതഃ ॥ **27** ॥ 634

പൂർണ വർഷസഹസ്രം മേ വിഷയാസക്തചേതസഃ ।
തഥാപ്യനുദിനം തൃഷ്ണാ മമ തേഷൂപജായതേ ॥ **28** ॥ 635

തസ്മാദേതാമഹം ത്യക്ത്വാ ബ്രഹ്മൺയാധായ മാനസം ।
നിർദ്വന്ദ്വോ നിർമമോ ഭൂത്വാ ചരിഷ്യാമി മൃഗൈസ്സഹ ॥ **29** ॥ 636

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പൂരോസ്സകാശാദാദായ ജരാം ദത്ത്വാ ച യൗവനം ।
രാജ്യേഽഭിഷിച്യ പൂരും ച പ്രയയൗ തപസേ വനം ॥ **30** ॥ 637

ദിശി ദക്ഷിണപൂർവസ്യാം തുർവസും ച സമാദിശത് ।
പ്രതീച്യാം ച തഥാ ദ്രുഹ്യും ദക്ഷിണായാം തതോ യദും ॥ **31** ॥ 638

ഉദീച്യാം ച തഥൈവാനും കൃത്വാ മണ്ഡലിനോ നൃപാൻ ।
സർവപൃഥ്വീപതിം പൂരും സോഽഭിഷിച്യ വനം യയൗ ॥ **32** ॥ 639

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അതഃ പരം യയാതേഃ പ്രഥമപുത്രസ്യ യദോർവംശമഹം
കഥയാമി ॥ **1** ॥ 640

യത്രാശേഷലോകനിവാസോ മനുഷ്യസിദ്ധഗന്ധർവ -
യക്ഷരാക്ഷസഗുഹ്യകകിംപുരുഷാപ്സരഉരഗ -
വിഹഗദൈത്യദാനവാദിത്യരുദ്രവസ്വശ്വിമരു -
ദ്ദേവർഷിഭിർമുമുക്ഷുഭിർധർമാർഥകാമമോക്ഷാർഥിഭിശ്ച
തത്തത്ഫലലാഭായ സദാഭിഷ്ടുതോഽപരിച്ഛേദ്യമാഹാത്മ്യാംശേന
ഭഗവാനനാദിനിധനോ വിഷ്ണുരവതതാര ॥ **2** ॥ 641

അത്ര ശ്ലോകഃ ॥ **3** ॥ 642

യദോർവംശം നരഃ ശ്രുത്വാ സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ।
യത്രാവതീർണം കൃഷ്ണാഖ്യം പരം ബ്രഹ്മ നിരാകൃതി ॥ **4** ॥ 643

സഹസ്രജിത്ക്രോഷ്ടുനലനഹുഷസംജ്ഞാശ്ചത്വാരോ യദുപുത്രാ
ബഭൂവുഃ ॥ **5** ॥ 644

സഹസ്രജിത്പുത്രശശതജിത് ॥ **6** ॥ 645

തസ്യ ഹൈഹയഹേഹയവേണുഹയാസ്ത്രയഃ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **7** ॥ 646

ഹൈഹയപുത്രോ ധർമസ്തസ്യാപി ധർമനേത്രസ്തതഃ കുന്തിഃ
കുന്തേഃ സഹജിത് ॥ **8** ॥ 647

തത്തനയോ മഹിഷ്മാൻ യോഽസൗ മാഹിഷ്മതീം പുരീം
നിവാസയാമാസ ॥ **9** ॥ 648

തസ്മാദ്ഭദ്രശ്രേണ്യസ്തതോ ദുർദമസ്തസ്മാദ്ധനകോ
ധനകസ്യ കൃതവീര്യകൃതാഗ്നി കൃതധർമകൃതൗജസശ്ചത്വാരഃ
പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **10** ॥ 649

കൃതവീര്യാദർജുനസ്സപ്തദ്വീപാധിപതിർബാഹുസഹസ്രോ
ജജ്ഞേ ॥ **11** ॥ 650

യോഽസൗ ഭഗവദംശമത്രികുലപ്രസൂതം ദത്താത്രേയാഖ്യമാരാധ്യ
ബാഹുസഹസ്രമധർമസേവാനിവാരണം സ്വധർമസേവിത്വം
രണേ പൃഥിവീജയം ധർമതശ്ചാനുപാലനമരാതിഭ്യോഽപരാജയ -
മഖിലജഗത്പ്രഖ്യാതപുരുഷാച്ച
മൃത്യുമിത്യേതാൻവരാനഭിലഷിതവാംൽലേഭേ ച ॥ **12** ॥ 651

തേനേയമശേഷദ്വീപവതീ പൃഥിവീ സമ്യക്പരിപാലിതാ ॥ **13** ॥ 652

ദശയജ്ഞസഹസ്രാണ്യസാവയജത് ॥ **14** ॥ 653

തസ്യ ച ശ്ലോകോഽദ്യാപി ഗീയതേ ॥ **15** ॥ 654

ന നൂനം കാർതവീര്യസ്യ ഗതിം യാസ്യന്തി പാർഥിവാഃ।
യജ്ഞൈർദാനൈസ്തപോഭിർവാ പ്രശ്രയേണ ശ്രുതേന ച ॥ **16** ॥ 655

അനഷ്ടദ്രവ്യതാ ച തസ്യ രാജ്യേഽഭവത് ॥ **17** ॥ 656

ഏവം ച പഞ്ചാശീതിവർഷസഹസ്രാണ്യവ്യാഹതാരോഗ്യ -
ശ്രീബലപരാക്രമോ രാജ്യമകരോത് ॥ **18** ॥ 657

മാഹിഷ്മത്യാം ദിഗ്വിജയാഭ്യാഗതോ
നർമദാജലാവഗാഹനക്രീഡാതിപാനമദാകുലേനായത്നേനൈവ

തേനാശേഷദേവദൈത്യഗന്ധർവേശജയോദ്ഭൂത -
മദാവലേപോഽപി രാവണഃ പശുരിവ ബദ്ധ്വാ സ്വനഗരൈകാന്തേ
സ്ഥാപിതഃ ॥ **19** ॥ 658

യശ്ച പഞ്ചാശീതിവർഷസഹസ്രോപലക്ഷണകാലാവസാനേ
ഭഗവന്നാരായണാംശേന പരശുരാമേണോപസംഹൃതഃ ॥ **20** ॥ 659

തസ്യ ച പുത്രശതപ്രധാനാഃ പഞ്ച പുത്രാ ബഭൂവുഃ
ശൂരശൂരസേനവൃഷസേനമധുജയധ്വജസംജ്ഞാഃ ॥ **21** ॥ 660

ജയധ്വജാത്താലജംഘഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **22** ॥ 661

താലജംഘസ്യ താലജംഘാഖ്യം പുത്രശതമാസീത് ॥ **23** ॥ 662

ഏഷാം ജ്യേഷ്ഠോ വീതിഹോത്രസ്തഥാൻയോ ഭരതഃ ॥ **24** ॥ 663

ഭരതാദവൃഷഃ ॥ **25** ॥ 664

വൃഷസ്യ പുത്രോ മധുരഭവത് ॥ **26** ॥ 665

തസ്യാപി വൃഷ്ണിപ്രമുഖം പുത്രശതമാസീത് ॥ **27** ॥ 666

യതോ വൃഷ്ണിസംജ്ഞാമേതദ്ഗോത്രമവാപ ॥ **28** ॥ 667

മധുസംജ്ഞാഹേതുശ്ച മധുരഭവത് ॥ **29** ॥ 668

യാദവാശ്ച യദുനാമോപലക്ഷണാദിതി ॥ **30** ॥ 669

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽംശേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ക്രോഷ്ടോസ്തു യദുപുത്രസ്യാത്മജോ ധ്വജിനീവാൻ ॥ **1** ॥ 670

തതശ്ച സ്വാതിസ്തതോ രുശംകൂ രുശംകോശ്ചിത്രരഥഃ ॥ **2** ॥ 671

തത്തനയശ്ശശിബിന്ദുശ്ചതുർദശമഹാരത്നേശശ്ചക്ര -
വർത്യഭവത് ॥ **3** ॥ 672

തസ്യ ച ശതസഹസ്രം പത്നീനാമഭവത് ॥ **4** ॥ 673

ദശലക്ഷസംഖ്യാശ്ച പുത്രാഃ ॥ **5** ॥ 674

തേഷാം ച പൃഥുശ്രവാഃ പൃഥുകർമാ പൃഥുകീർതിഃ പൃഥുയശാഃ
പൃഥുജയഃ പൃഥുദാനഃ ഷദ് പുത്രാഃ പ്രധാനാഃ ॥ **6** ॥ 675

പൃഥുശ്രവസശ്ച പുത്രഃ പൃഥുതമഃ ॥ **7** ॥ 676

തസ്മാദുശനാ യോ വാജിമേധാനാം ശതമാജഹാര ॥ **8** ॥ 677

തസ്യ ച ശിതപുർനാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **9** ॥ 678

തസ്യാപി രുക്മകവചസ്തതഃ പരാവൃത് ॥ **10** ॥ 679

പരാവൃതോ
രുക്മേഷുപൃഥുൻയാമഘവലിതഹരിതസംജ്ഞാസ്തസ്യ
പഞ്ചാത്മജാ ബഭൂവുഃ ॥ **11** ॥ 680

തസ്യായമദ്യാപി ജ്യാമഘസ്യ ശ്ലോകോ ഗീയതേ ॥ **12** ॥ 681

ഭാർയാവശ്യാസ്തു യേ കേചിദ്ഭവിഷ്യന്ത്യഥ വാ മൃതാഃ।
തേഷാം തു ജ്യാമഘഃ ശ്രേഷ്ഠശ്ശൈവ്യാപതിരഭൂന്നൃപഃ ॥ **13** ॥ 682

അപുത്രാ തസ്യ സാ പത്നീ ശൈവ്യാ നാമ തഥാപ്യസൗ।
അപത്യകാമോഽപി ഭയാന്നാൻയാം ഭാർയാമവിന്ദത ॥ **14** ॥ 683

സ ത്വേകദാ പ്രഭൂതരഥതുരഗഗജസമ്മർദാതിദാരുണേ മഹാഹവേ
യുദ്ധ്യമാനഃ സകലമേവാരിചക്രമജയത് ॥ **15** ॥ 684

തച്ചാരിചക്രമപാസ്തപുത്രകലത്രബന്ധുബലകോശം
സ്വമധിഷ്ഠാനം പരിത്യജ്യ ദിശഃ പ്രതി വിദ്രുതം ॥ **16** ॥ 685

തസ്മിംശ്ച വിദ്രുതേഽതിത്രാസലോലായതലോചനയുഗലം ത്രാഹി
ത്രാഹി മാം താതാംബ ഭ്രാതരിത്യാകുലവിലാപവിധുരം സ
രാജകൻയാരത്നമദ്രാക്ഷീത് ॥ **17** ॥ 686

തഹദ്ദർശനാച്ച തസ്യാമനുരാഗാനുഗതാന്തരാത്മാ സ
നൃപോഽചിന്തയത് ॥ **18** ॥ 687

സാധ്വിദം മമാപത്യരഹിതസ്യ വന്ധ്യാഭർതുഃ സാമ്പ്രതം
വിധിനാപത്യകാരണം കൻയാരത്നമുപപാദിതം ॥ **19** ॥ 688

തദേതത്സമുദ്വഹാമീതി ॥ **20** ॥ 689

അഥവൈനാം സ്യന്ദനമാരോപ്യ സ്വമധിഷ്ഠാനം നയാമി ॥ **21** ॥ 690

തയൈവ ദേവ്യാ ശൈവ്യയാഹമനുജ്ഞാതസ്സമുദ്വഹാമീതി ॥ **22** ॥ 691

അഥൈനാം രഥമാരോപ്യ സ്വനഗരമഗച്ഛത് ॥ **23** ॥ 692

വിജയിനം ച രാജാനമശേഷപൗരഭൃത്യപരിജനാമാത്യസമേതാ
ശൈവ്യാ ദ്രഷ്ടുമധിഷ്ഠാനദ്വാരമാഗതാ ॥ **24** ॥ 693

സാ ചാവലോക്യ രാജ്ഞഃ സവ്യപാർശ്വവർത്തിനീം
കൻയാമീഷദുദ്ഭൂതാമർഷസ്ഫുരദധരപല്ലവാ
രാജാനമവോചത് ॥ **25** ॥ 694

അതിചപലചിത്താത്ര സ്യന്ദനേ കേയമാരോപിതേതി ॥ **26** ॥ 695

അസാവപ്യനാലോചിതോത്തരവചനോഽതിഭയാത്താമാഹ
സ്നുഷാ മമേയമിതി ॥ **27** ॥ 696

അഥൈനം ശൈവ്യോവാച ॥ **28** ॥ 697

നാഹം പ്രസൂതാ പുത്രേണ നാൻയാ പത്യ്യഭവത്തവ ।
സ്നുഷാസംബന്ധതാ ഹ്യേഷാ കതമേന സുതേന തേ ॥ **29** ॥ 698

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാത്മേർഷ്യാകോപകലുഷിതവചനമുഷിതവിവേകോ
ഭയാദുരുക്തപരിഹാരാർഥമിദമവനീപതിരാഹ ॥ **30** ॥ 699

യസ്തേ ജനിഷ്യത ആത്മജസ്തസ്യേയമനാഗതസ്യൈവ ഭാർയാ
നിരൂപിതേത്യാകർണ്യോദ്ഭൂതമൃദുഹാസാ തഥേത്യാഹ ॥ **31** ॥ 700

പ്രവിവേശ ച രാജ്ഞാ സഹാധിഷ്ഠാനം ॥ **32** ॥ 701

അനന്തരം ചാതിശുദ്ധലഗ്നഹോരാംശകാവയവോക്തകൃത -
പുത്രജൻമലാഭഗുണാദ്വയസഃ പരിണാമമുപഗതാപി ശൈവ്യാ
സ്വൽപൈരേവാഹോഭിർഗർഭമവാപ ॥ **33** ॥ 702

കാലേന ച കുമാരമജീജനത് ॥ **34** ॥ 703

തസ്യ ച വിദർഭ ഇതി പിതാ നാമ ചക്രേ ॥ **35** ॥ 704

സ ച താം സ്നുഷാമുപയേമേ ॥ **36** ॥ 705

തസ്യാം ചാസൗ ക്രഥകൈശികസംജ്ഞൗ പുത്രാവജനയത് ॥ **37** ॥ 706

പുനശ്ച തൃതീയം രോമപാദസംജ്ഞം പുത്രമജീജനദ്യോ
നാരദാദവാപ്തജ്ഞാനവാനഭവത് ॥ **38** ॥ 707

രോമപാദാദ്ബഭ്രുർബഭ്രോർധൃതിർധൃതേഃ കൈശികഃ
കൈശികസ്യാപി ചേദിഃ പുത്രോഽഭവദ് യസ്യ സന്തതൗ ചൈദ്യാ
ഭൂപാലാഃ ॥ **39** ॥ 708

ക്രഥസ്യ സ്നുഷാപുത്രസ്യ കുന്തിരഭവത് ॥ **40** ॥ 709

കുന്തേർധൃഷ്ടിർധൃഷ്ടേർനിധൃതിർനിധൃതേർദശാർഹസ്തതശ്ച
വ്യോമാ തസ്യാപി ജീമൂതസ്തതശ്ച വികൃതിസ്തതശ്ച ഭീമരഥഃ
തസ്മാന്നവരഥസ്തസ്യാപി ദശരഥസ്തതശ്ച ശകുനിഃ
തത്തനയഃ കരംഭിഃ കരംഭേർദേവരാതോഽഭവത് ॥ **41** ॥ 710

തസ്മാദ്ദേവക്ഷത്രസ്തസ്യാപി മധുർമധോഃ കുമാരവംശഃ
കുമാരവംശാദനുരനോഃ പുരുമിത്രഃപൃഥിവീപതിരഭവത് ॥ **42** ॥ 711

തതശ്ചാംശുസ്തസ്മാച്ച സത്വതഃ ॥ **43** ॥ 712

സത്വതാദേതേ സാത്വതാഃ ॥ **44** ॥ 713

ഇത്യേതാം ജ്യാമഘസ്യ സന്തതിം സമ്യക് ശ്രദ്ധാസമൻവിതഃ
ശ്രുത്വാ പുമാൻ മൈത്രേയ പ്രമുച്യതേ പാതകൈഃ ॥ **45** ॥ 714

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർഥേംഽശേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഭജനഭജമാനദിവ്യാന്ധകദേവാവൃധമഹാഭോജവൃഷ്ണി -
സംജ്ഞാസ്സുത്വതസ്യ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **1** ॥ 715

ഭജമാനസ്യ നിമികൃകണവൃഷ്ണയസ്തഥാൻയേ ദ്വൈമാത്രാഃ
ശതജിത്സഹസ്രജിദയുതജിത്സംജ്ഞാസ്ത്രയഃ ॥ **2** ॥ 716

ദേവാവൃധസ്യാപി ബഭ്രുഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **3** ॥ 717

തയോശ്ചായം ശ്ലോകോ ഗീയതേ ॥ **4** ॥ 718

യഥൈവ ശൃണുമോ ദൂരാത്സമ്പശ്യാമസ്തഥാന്തികാത് ।
ബഭ്രുഃ ശ്രേഷ്ഠോ മനുഷ്യാണാം ദേവൈർദേവാവൃധസ്സമഃ ॥ **5** ॥ 719

പുരുഷാഃ ഷട് ച ഷഷ്ടിശ്ച ഷട് സഹസ്രാണി ചാഷ്ട ച ।
ത്യേമൃതത്വമനുപ്രാപ്താ ബഭ്രോർദേവാവൃധാദപി ॥ **6** ॥ 720

മഹാഭോജസ്ത്വതിധർമാത്മാ തസ്യാൻവയേ ഭോജാ
മൃത്തികാവരപുരനിവാസിനോ മാർത്തികാവരാ ബഭൂവുഃ ॥ **7** ॥ 721

വൃഷ്ണേഃ സുമിത്രോ യുധാജിച്ച പുത്രാവഭൂതാം ॥ **8** ॥ 722

തതശ്ചാനമിത്രസ്തഥാനമിത്രാന്നിഘ്നഃ ॥ **9** ॥ 723

നിഘ്നസ്യ പ്രസേനസത്രാജിതൗ ॥ **10** ॥ 724

തസ്യ ച സത്രാജിതോ ഭഗവാനാദിത്യഃ സഖാഭവത് ॥ **11** ॥ 725

ഏകദാ ത്വംഭോനിധിതീരസംശ്രയഃ സൂർയം സത്രാജിത്തുഷ്ടാവ
തൻമനസ്കതയാ ച
ഭാസ്വാനഭിഷ്ടൂയമാനോഽഗ്രതസ്തസ്ഥൗ ॥ **12** ॥ 726

തതസ്ത്വസ്പഷ്ട മൂർത്തിധരം ചൈനമാലോക്യ
സത്രാജിത്സൂർയമാഹ ॥ **13** ॥ 727

യഥൈവ വ്യോമ്നി വഹ്നിപിണ്ഡോപമം ത്വാമഹമപശ്യം
തഥൈവാദ്യാഗ്രതോ ഗതമപ്യത്ര ഭഗവതാ കിഞ്ചിന്ന
പ്രസാദീകൃതം വിശേഷമുപലക്ഷയാമീത്യേവമുക്തേ ഭഗവതാ
സൂർയേണ നിജകംഠാദുൻമുച്യ സ്യമന്തകം നാമ
മഹാമണിവരമവതാർയൈകാന്തേ ൻയസ്തം ॥ **14** ॥ 728

തതസ്തമാതാഗ്രോജ്ജ്വലം
ഹുസ്വവപുഷമീഷദാപിംഗലനയനമാദിത്യമദ്രാക്ഷീത് ॥ **15** ॥ 729

കൃതപ്രണിപാതസ്തവാദികം ച സത്രാജിതമാഹ
ഭഗവാനാദിത്യസ്സഹസ്രദീധിതിർവരമസ്മത്തോഽഭിമതം
വൃണീഷ്വേതി ॥ **16** ॥ 730

സ ച തദേവ മണിരത്നമയാചത ॥ **17** ॥ 731

സ ചാപി തസ്മൈ തദ്ദത്ത്വാ ദീധിതിപതിർവിയതി
സ്വധിഷ്ണ്യമാരുരോഹ ॥ **18** ॥ 732

സത്രാജിദപ്യമലമണിരത്നസനാഥകംഠതയാ സൂർയ ഇവ
തേജോഭിരശേഷദിഗന്തരാൺയുദ്ഭാസയൻ ദ്വാരകാം
വിവേശ ॥ **19** ॥ 733

ദ്വാരകാവാസീ ജനസ്തു തമായാന്തമവേക്ഷ്യ ഭഗവന്തമാദിപുരുഷം
പുരുഷോത്തമമവനിഭാരാവതരണായാംശേന
മാനുഷരൂപധാരിണം പ്രണിപത്യാഹ ॥ **20** ॥ 734

ഭഗവൻ ഭവന്തം ദ്രഷ്ടും നൂനമയമാദിത്യ ആയാതീത്യുക്തോ
ഭഗവാനുവാച ॥ **21** ॥ 735

ഭഗവാന്നായമാദിത്യഃ സത്രാജിദയമാദിത്യദത്തസ്യമന്തകാഖ്യം
മഹാമണിരത്നം ബിഭ്രദത്രോപയാതി ॥ **22** ॥ 736

തദേനം വിശ്രബ്ധാഃ പശ്യതേത്യുക്താസ്തേ തഥൈവ
ദദൃശുഃ ॥ **23** ॥ 737

സ ച തം സ്യമന്തകമണിമാത്മനിവേശനേ ചക്രേ ॥ **24** ॥ 738

പ്രതിദിനം തൻമണിരത്നമമഷ്ടോ കനകഭാരാൻസ്രവതി ॥ **25** ॥ 739

തത്പ്രഭാവാച്ച സകലസ്യൈവ
രാഷ്ട്രസ്യോപസർണാനാവൃഷ്ടിവ്യാലാഗ്നിചോരദുർഭിക്ഷാദിഭയം
ന ഭവതി ॥ **26** ॥ 740

അച്യുതോഽപി തദ്ദിവ്യം രത്നമുഗ്രസേനസ്യ
ഭൂപതേർയോഗ്യമേതദിതി ലിപ്സാം ചക്രേ ॥ **27** ॥ 741

ഗോത്രഭേദഭയാച്ചുക്തോഽപി ന ജഹാര ॥ **28** ॥ 742

സത്രാജിദപ്യച്യുതോ മാമേതദ്യാചയിഷ്യതീത്യവഗമ്യ
രത്നലോഭാദഭ്രാത്രേ പ്രസേനായ തദ്രത്നമദാത് ॥ **29** ॥ 743

തച്ച ശുചിനാ ധ്രിയമാണമശേഷമേവ സുവർണസ്രവാദികം
ഗുണജാതമുത്പാദയതി അൻയഥാ ധാരയന്തമേവ

ഹന്തീത്യജാനന്നസാവപി പ്രസേനസ്തേന കംഠസക്തേന
സ്യമന്തകേനാശ്വമാരുഹ്യാടവ്യാം മൃഗയാമഗച്ഛത് ॥ **30** ॥ 744

തത്ര ച സിംഹാദ്വധമവാപ ॥ **31** ॥ 745

സാശ്വം ച തം നിഹത്യ
സിംഹോഽപ്യമലമണിരത്നമാസ്യാഗ്രേണാദായ ഗന്തുമഭ്യുദ്യതഃ
ഋക്ഷാധിപതിനാ ജാംബവതാ ദൃഷ്ടോ ഘാതിതശ്ച ॥ **32** ॥ 746

ജാംബവാനപ്യമലമണിരത്നമാദായ സ്വബിലേ പ്രവിവേശ ॥ **33** ॥ 747

സുകുമാരസംജ്ഞായ ബാലകായ ച ക്രീഡനകമകരോത് ॥ **34** ॥ 748

അനാഗച്ഛതി തസ്മിൻപ്രസേനേ കൃഷ്ണോ
മണിരത്നമഭിലഷിതവാൻസ ച പ്രാപ്തവാന്നൂനമേതദസ്യ
കർമേത്യഖില ഏവ യദുലോകഃ പരസ്പരം
കർണാകർണ്യകഥയത് ॥ **35** ॥ 749

വിദിതലോകാപവാദവൃത്താന്തശ്ച ഭഗവാൻ
സർവയദുസൈന്യപരിവാരപരിവൃതഃ
പ്രസേനാശ്വപദവീമനുസസാര ॥ **36** ॥ 750

ദദർശ ചാശ്വസമവേതം പ്രസേനം സിംഹേന വിനിഹതം ॥ **37** ॥ 751

അഖിലജനമധ്യേ സിംഹപദദർശനകൃതപരിശുദ്ധഃ
സിംഹപദമനുസസാര ॥ **38** ॥ 752

ഋക്ഷപതിനിഹതം ച സിംഹമപ്യൽപേ ഭൂമിഭാഗേ ദൃഷ്ട്വാ തതശ്ച
തദ്രത്നഗൗരവാദൃക്ഷസ്യാപി പദാൻയനുയയൗ ॥ **39** ॥ 753

ഗിരിതടേ ച സകലമേവ തദ്യദുസൈന്യമവസ്ഥാപ്യ
തത്പദാനുസാരീ ഋക്ഷബിലം പ്രവിവേശ ॥ **40** ॥ 754

അന്തഃപ്രവിഷ്ടശ്ച ധാത്ര്യാഃ സുകുമാരകമുൽലാലയന്ത്യാ വാണീം
ശുശ്രാവ ॥ **41** ॥ 755

സിംഹഃ പ്രസേനമവധീത്സിംഹോ ജാംബവതാ ഹതഃ।
സുകുമാരക മാ രോദീസ്തവ ഹ്യേഷ സ്യമന്തകഃ ॥ **42** ॥ 756

ഇത്യാകർണ്യോപലബ്ധസ്യമന്തകോഽന്തഃപ്രവിഷ്ടഃ
കുമാരക്രീഡനകീകൃതം ച ധാത്ര്യാ ഹസ്തേ
തേജോഭിർജാജ്വൽയമാനം സ്യമന്തകം ദദർശ ॥ **43** ॥ 757

തം ച സ്യമന്തകാഭിലഷിതചക്ഷുഷമപൂർവപുരുഷമാഗതം
സമവേക്ഷ്യ ധാത്രീ ത്രാഹി ത്രാഹീതി വ്യാജഹാര ॥ **44** ॥ 758

തദാർത്തരവശ്രവണാനന്തരം ചാമർഷപൂർണഹൃദയഃ സ
ജാംബവാനാജഗാമ ॥ **45** ॥ 759

തയോശ്ച പരസ്പരമുദ്ധതാമർഷയോർയുദ്ധ -
മേകവിംശതിദിനാൻയഭവത് ॥ **46** ॥ 760

തേ ച യദുസൈനികാസ്തത്ര സപ്താഷ്ടദിനാനി
തന്നിഷ്ക്രാന്തിമുദീക്ഷമാണാസ്തസ്ഥുഃ ॥ **47** ॥ 761

അനിഷ്ക്രമണേ ച മധുരിപുരസാവവശ്യമത്ര ബിലേഽന്തം
നാശമവാപ്തോ ഭവിഷ്യത്യൻയഥാ തസ്യ ജീവതഃ കഥമേതാവന്തി
ദിനാനി ശത്രുജയേ വ്യാക്ഷേപോ ഭവിഷ്യതീതി കൃതാധ്യവസായാ
ദ്വാരകാമാഗമ്യ ഹതഃ കൃഷ്ണ ഇതി കഥയാമാസുഃ ॥ **48** ॥ 762

തദ്വാന്ധവാശ്ച തത്കാലോചിതമഖിലമുത്തരക്രിയാകലാപം
ചക്രുഃ ॥ **49** ॥ 763

തതശ്ചാസ്യ യുദ്ധയമാനസ്യാതിശ്രദ്ധാദത്തവിശിഷ്ടോപപാത്ര -
യുക്തന്നതോയാദിനാ ശ്രീകൃഷ്ണസ്യ
ബലപ്രാണപുഷ്ടിരഭൂത് ॥ **50** ॥ 764

ഇതരസ്യാനുദിനമതിഗുരുപുരുഷഭേദ്യമാനസ്യ
അതിനിഷ്ഠുരപ്രഹാരപാതപീഡിതാഖിലാവയവസ്യ
നിരാഹാരതയാ ബലഹാനിരഭൂത് ॥ **51** ॥ 765

നിർജിതശ്ച ഭഗവതാ ജാംബവാൻപ്രണിപത്യ വ്യാജഹാര ॥ **52** ॥ 766

സുരാസുരഗന്ധർവയക്ഷരാക്ഷസാദിഭിരപ്യഖിലൈർഭവാന്ന
ജേതും ശക്യഃ കിമുതാവനിഗോചരൈരൽപ -
വീർയൈർനരൈർനരാവയവഭൂതൈശ്ച
തിർയഗ്യോൻയനുസൃതിഭിഃ കിം പുനരസ്മദ്വിധൈരവശ്യം
ഭവതാഽസ്മത്സ്വാമിനാ രാമേണേവ നാരായണസ്യ
സകലജഗത്പരായണസ്യാംശേന ഭഗവതാ
ഭവിതവ്യമിത്യുക്തസ്തസ്മൈ
ഭഗവാനഖിലാവനിഭാരാവതരണാർഥമവതരണമാചചക്ഷേ ॥ **53** ॥ 767

പ്രീത്യഭിവ്യഞ്ജിതകരതലസ്പർശനേന ചൈനമപഗതയുദ്ധഖേദം
ചകാര ॥ **54** ॥ 768

സ ച പ്രണിപത്യ പുനരപ്യേനം പ്രസാദ്യ ജാംബവതീം നാമ
കൻയാം ഗൃഹാഗതായാർഘ്യഭൂതാം ഗ്രാഹയാമാസ ॥ **55** ॥ 769

സ്യമന്തകമണിരത്നമമപി പ്രണിപത്യ തസ്മൈ പ്രദദൗ ॥ **56** ॥ 770

അച്യുതോഽപ്യതിപ്രണതാത്തസ്മാദഗ്രാഹ്യമപി
തൻമണിരത്നമാത്മസംശോധനായ ജഗ്രാഹ ॥ **57** ॥ 771

സഹ ജാംബവത്യാ സ ദ്വാരകാമാജഗാമ ॥ **58** ॥ 772

ഭഗവദാഗമനോദ്ഭൂതഹർഷോത്കർഷസ്യ ദ്വാരകാവാസിജനസ്യ
കൃഷ്ണാവലോകനാത്തത്ക്ഷണമേവാതിപരിണതവയസോഽപി
നവയൗവനമിവാഭവത് ॥ **59** ॥ 773

ദിഷ്ട്യാദിഷ്ട്യേതി സകലയാദവാഃ സ്ത്രിയശ്ച
സഭാജയാമാസുഃ ॥ **60** ॥ 774

ഭഗവാനപി യഥാനുഭൂതമശേഷം യാദവസമാജേ
യഥാവദാചചക്ഷേ ॥ **61** ॥ 775

സ്യമന്തകം ച സത്രാജിതേ ദത്ത്വാ
മിഥ്യാഭിശസ്തിപരിശുദ്ധിമവാപ ॥ **62** ॥ 776

ജാംബവതീം ചാന്തഃപുരേ നിവേശയാമാസ ॥ **63** ॥ 777

സത്രാജിദപി മയാസ്യാഭൂതമലിനമാരോപിതമിതി
ജാതസന്ത്രാസാത്സ്വസുതാം സത്യഭാമാം ഭഗവതേ ഭാർയാർഥം
ദദൗ ॥ **64** ॥ 778

താം ചാക്രൂരകൃതവർമശതധൻവപ്രമുഖാ യാദവാഃ
പ്രാഗ്വരയാംബഭൂവുഃ ॥ **65** ॥ 779

തതസ്തത്പ്രദാനാദവജ്ഞാതമേവാത്മാനം മൻയമാനാഃ
സത്രാജിതി വൈരാനുബന്ധം ചക്രുഃ ॥ **66** ॥ 780

അക്രൂരകൃതവർമപ്രമുഖാശ്ച ശതധൻവാനമൂചുഃ ॥ **67** ॥ 781

അയമതീവ ദുരാത്മാ സത്രാജിദ് യോഽസ്മാഭിർഭവതാ ച
പ്രാർഥിതോഽപ്യാത്മജാമസ്മാൻ ഭവന്തം ചാവിഗണയ്യ
കൃഷ്ണായ ദത്തവാൻ ॥ **68** ॥ 782

തദലമനേന ജീവതാ ഘാതയിത്വൈനം തൻമഹാരത്നം
സ്യമന്തകാഖ്യം ത്വയാ കിം ന ഗൃഹ്യതേ വയമഭ്യുപപത്സ്യാമോ
യദ്യച്യുതസ്തവോപരി വൈരാനുബന്ധം
കരിഷ്യതീത്യേവമുക്തസ്തഥേത്യസാവപ്യാഹ ॥ **69** ॥ 783

ജതുഗൃഹദഗ്ധാനാം പാണ്ഡുതനയാനാം വിദിതപരമാർത്ഥോഽപി
ഭഗവാൻ ദുർയോധനപ്രയത്നശൈഥിൽയകരണാർഥം
കുൽയകരണായ വാരണാവതം ഗതഃ ॥ **70** ॥ 784

ഗതേ ച തസ്മിൻ സുപ്തമേവ സത്രാജിതം ശതധൻവാ ജഘാന
മണിരത്നം ചാദദാത് ॥ **71** ॥ 785

പിതൃവധാമർഷപൂർണാ ച സത്യഭാമാ ശീഘ്രം സ്യന്ദനമാരൂഢാ
വാരണാവതം ഗത്വാ ഭഗവതേഽഹം പ്രതിപാദിതേത്യക്ഷാന്തിമതാ
ശതധൻവനാസ്മത്പിതാ വ്യാപാദിതസ്തച്ച
സ്യമന്തകമണിരത്നമപഹൃതം യസ്യാവഭാസനേനാപഹതതിമിരം
ത്രൈലോക്യം ഭവിഷ്യതി ॥ **72** ॥ 786

തദിയം ത്വദീയാപഹാസനാ തദാലോച്യ യദത്ര യുക്തം
തത്ക്രിയതാമിതി കൃഷ്ണമാഹ ॥ **73** ॥ 787

തയാ ചൈവമുക്തഃ പരിതുഷ്ടാന്തഃകരണോഽപി കൃഷ്ണഃ
സത്യഭാമാമമർഷതാമ്രനയനഃ പ്രാഹ ॥ **74** ॥ 788

സത്യേ സത്യം മമൈവൈഷാപഹാസനാ നാഹമേതാം തസ്യ
ദുരാത്മനസ്സഹിഷ്യേ ॥ **75** ॥ 789

ന ഹ്യനുൽലംഘ്യ വരപാദപം തത്കൃതനീഡാശ്രയിണോ
വിഹംഗമാ വധ്യന്തേ തദലമമുനാസ്മത്പുരതഃ

ശോകപ്രേരിതവാക്യപരികരേണേത്യുക്ത്വാ
ദ്വാരകാമഭ്യേത്യൈകാന്തേ ബലദേവം വാസുദേവഃ പ്രാഹ ॥ **76** ॥ 790

മൃഗയാഗതം പ്രസേനമടവ്യാം മൃഗപതിർജഘാന ॥ **77** ॥ 791

സത്രാജിദപ്യധുനാ ശതധൻവനാ നിധനം പ്രാപിതഃ ॥ **78** ॥ 792

തദുഭയവിനാശാത്തൻമണിരത്നമാവാഭ്യാം സാമാൻയം
ഭവിഷ്യതി ॥ **79** ॥ 793

തദുത്തിഷ്ഠാരുഹ്യതാം രഥഃ ശതധൻവനിധനായോദ്യമം
കുർവിത്യഭിഹിതസ്തഥേതി സമൻവീപ്സിതവാൻ ॥ **80** ॥ 794

കൃതോദ്യമൗ ച താവുഭാവുപലഭ്യ ശതധൻവാ
കൃതവർമാണമുപേത്യ
പാർഷ്ണിപൂരണകർമനിമിത്തമചോദയത ॥ **81** ॥ 795

ആഹ ചൈനം കൃതവർമാ ॥ **82** ॥ 796

നാഹം ബലദേവവാസുദേവാഭ്യാം സഹ
വിരോധായാലമിത്യുക്തശ്ചാക്രൂരമചോദയത് ॥ **83** ॥ 797

അസാവപ്യാഹ ॥ **84** ॥ 798

ന ഹി കശ്ചിദ്ഭഗവതാ പാദപ്രഹാരപരികമ്പിതജഗത്ത്രയേണ
സുരരിപുവനിതാവേധവ്യകാരിണാ
പ്രബലരിപുചക്രാപ്രതിഹതചക്രേണ ചക്രിണാ
മദമുദിതനയനാവലോകിതാഖിലനിശാതനേനാതിഗുരു -
വൈരിവാരണാപകർഷണാവികൃതമഹിമോരുസീരേണ
സീരിണാ ച സഹ സകലജഗദ്വന്ദ്യാനാമമരവരാണാമപി യോദ്ധും
സമർഥഃ കിമുതാഹം ॥ **85** ॥ 799

തദൻയശ്ശരണമഭിലഷ്യതാമിത്യുക്തശ്ശതധനുരാഹ ॥ **86** ॥ 800

യദ്യസ്മത്പരിത്രാണാസമർഥം ഭവാനാത്മാനമധിഗച്ഛതി
തദയമസ്മത്തസ്താവൻമണിഃ സംഗൃഹ്യ രക്ഷ്യതാമിതി ॥ **87** ॥ 801

ഏവമുക്തഃ സോഽപ്യാഹ ॥ **88** ॥ 802

യദ്യന്ത്യായാമപ്യവസ്ഥായാം ന കസ്മൈചിദ്ധവാൻ കഥയിഷ്യതി
തദഹമേതം ഗ്രഹീഷ്യാമീതി ॥ **89** ॥ 803

തഥേത്യുക്തേ ചാക്രൂരസ്തൻമണിരത്നം ജഗ്രാഹ ॥ **90** ॥ 804

ശതധനുരപ്യതുലവേഗാം ശതയോജനവാഹിനീം
ബഡവാമാരുഹ്യാപക്രാന്തഃ ॥ **91** ॥ 805

ശൈവ്യസുഗ്രീവമേഘപുഷ്പബലാഹകാശ്ചതുഷ്ടയ -
യുക്തരഥസ്ഥിതൗ ബലദേവവാസുദേവൗ തമനുപ്രയാതൗ ॥ **92** ॥ 806

സാ ച ബഡവാ ശതയോജനപ്രമാണമാർഗമതീതാ പുനരപി
വാഹ്യമാനാ മിഥിലാവനോദ്ദേശേ പ്രാണാനുത്സസർജ ॥ **93** ॥ 807

ശതധനുരപി താം പരിത്യജ്യ പദാതിരേവാദ്രവത് ॥ **94** ॥ 808

കൃഷ്ണോഽപി ബലഭദ്രമാഹ ॥ **95** ॥ 809

താവദത്ര സ്യന്ദനേ ഭവതാ സ്ഥേയമഹമേനമധമാചാരം
പദാതിരേവ പദാതിമനുഗമ്യ യാവദ്ഘാതയാമി അത്ര ഹി
ഭൂഭാഗേ ദൃഷ്ടദോഷാസ്സുഭയാ അതോ നൈതേഽശ്വാ ഭവതേമം
ഭൂമിഭാഗമുൽലംഘനീയാഃ ॥ **96** ॥ 810

തഥേത്യുക്ത്വാ ബലദേവോ രഥ ഏവ തസ്ഥൗ ॥ **97** ॥ 811

കൃഷ്ണോഽപി ദ്വിക്രോശമാത്രം ഭൂമിഭാഗമനുസൃത്യ
ദൂരസ്ഥിതസ്യൈവ ചക്രം ക്ഷിപ്ത്വാ
ശതധനുഷശ്ശിരശ്ചിച്ഛേദ ॥ **98** ॥ 812

തച്ഛരീരാംബരാദിഷു ച ബഹുപ്രകാരമൻവിച്ഛന്നപി
സ്യമന്തകമണിം നാവാപ യദാ തദോപഗമ്യ ബലഭദ്രമാഹ ॥ **99** ॥ 813

വ്യഥൈവാസ്മാഭിഃ ശതധനുർഘാതിതോ ന
പ്രാപ്തമഖിലജഗത്സാരഭൂതം തൻമഹാരത്നം
സ്യമന്തകാഖ്യമിത്യാകർണ്യോദ്ധൂതകോപോ ബലദേവോ
വാസുദേവമാഹ ॥ **100** ॥ 814

ധിക്ത്വാം യസ്ത്വമേവമർഥലിപ്സുരേതച്ച തേ ഭ്രാതൃത്വാൻമയാ
ക്ഷാന്തം തദയം പന്ഥാസ്സ്വച്ഛ്യാ ഗമ്യതാം ന മേ ദ്വാരകയാ ന
ത്വയാ ന ചാശേഷബന്ധുഭിഃ
കാർയമലമലമേഭിർമമാഗ്രതോഽലീകശപഥൈരിത്യാക്ഷിപ്യ
തത്കഥാം കഥഞ്ചിത്പ്രസാദ്യമാനോഽപി ന തസ്ഥൗ ॥ **101** ॥ 815

സ വിദേഹപുരീം പ്രവിവേശ ॥ **102** ॥ 816

ജനകരാജശ്ചാർഘ്യപൂർവകമേനം ഗൃഹം പ്രവേശയാമാസ ॥ **103** ॥ 817

സ തത്രൈവ ച തസ്ഥൗ ॥ **104** ॥ 818

വാസുദേവോഽപി ദ്വാരകാമാജഗാമ ॥ **105** ॥ 819

യാവച്ച ജനകരാജഗൃഹേ ബലഭദ്രോഽവതസ്ഥേ
താവദ്ധാർത്തരാഷ്ട്രോ
ദുർയോധനസ്തത്സകാശാദ്ഗദാശിക്ഷാമശിക്ഷയത് ॥ **106** ॥ 820

വർഷത്രയാന്തേ ച ബഭ്രൂഗ്രസേനപ്രഭൃതിഭിർയാദവൈർന തദ്രത്നം
കൃഷ്ണേനാപഹതമിതി കൃതാവഗതിർവിദേഹനഗരീം ഗത്വാ
ബലദേവസ്സമ്പ്രത്യായ്യ ദ്വാരകാമാനീതഃ ॥ **107** ॥ 821

അക്രൂരോഽപ്യുത്തമമണിസമുദ്ഭൂതസുവർണേന
ഭഗവദധ്യാനപരോഽനവരതം യജ്ഞാനിയാജ ॥ **108** ॥ 822

സവനഗതൗ ഹി ക്ഷത്രിയവൈശ്യൗ നിഘ്നന്ത്രഹമഹാ
ഭവതീത്യേവമ്പ്രകാരം ദീക്ഷാകവചം പ്രവിഷ്ട ഏവ
തസ്ഥൗ ॥ **109** ॥ 823

ദ്വിഷഷ്ടിവർഷാണ്യേവം
തൻമണിപ്രഭാവാത്തത്രോപസർഗദുർഭക്ഷമാരികാമരണാദികം
നാഭൂത് ॥ **110** ॥ 824

അഥാക്രൂരപക്ഷീയൈർഭോജൈശ്ശത്രുഘ്നേ സാത്വതസ്യ
പ്രപൗത്രേ വ്യാപാദിതേ ഭോജൈസ്സഹാക്രോ
ദ്വാരകാമപഹായാപക്രാന്തഃ ॥ **111** ॥ 825

തദപക്രാന്തിദിനാദാരഭ്യ
തത്രോപസർഗദുർഭിക്ഷവ്യാലാനാവൃഷ്ടിമാരികാദ്യുപദ്രവാ
ബഭൂവുഃ ॥ **112** ॥ 826

അഥ യാദവബലഭദ്രോഗ്രസേനസമവേതോ മന്ത്രമമന്ത്രയദ്
ഭഗവാനുരഗാരികേതനഃ ॥ **113** ॥ 827

കിമിദമേകദൈവ
പ്രചുരോപദ്രവാഗമനമേതദാലോച്യതാമിത്യുക്ത്വേഽന്ധകനാമാ
യദുവൃദ്ധഃ പ്രാഹ ॥ **114** ॥ 828

അസ്യാക്രൂരസ്യ പിതാ ശ്വഫൽകോ യത്ര യത്രാഭൂത്തത്ര തത്ര
ദുർഭിക്ഷമാരികാനാവൃഷ്ട്യാദികം നാഭൂത് ॥ **115** ॥ 829

കാശിരാജസ്യ വിഷയേ ത്വനാവൃഷ്ട്യാ ച ശ്വഫൽകോ നീതഃ
തതശ്ച തത്ക്ഷണാഹദേവോ വവർഷ ॥ **116** ॥ 830

കാശിരാജപത്ന്യാശ്ച ഗർഭേ കൻയാരത്നം പൂർവമാസീത് ॥ **117** ॥ 831

സാ ച കൻയാ പൂർണ്ഽപി പ്രസൂതികാലേ നൈവ
നിശ്ചക്രാമ ॥ **118** ॥ 832

ഏവം ച തസ്യ ഗർഭസ്യ ദ്വാദശവർഷാൺയനിഷ്ക്രാമതോ
യയുഃ ॥ **119** ॥ 833

കാശിരാജശ്ച താമാത്മജാം ഗർഭസ്ഥാമാഹ ॥ **120** ॥ 834

പുത്രി കസ്മാന്ന ജായസേ നിഷ്ക്രമ്യതാമാസ്യം തേ ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമി
ഏതാം ച മാതരം കിമിതി ചിരം ക്ലേശയസീത്യുക്തോ
ഗർഭസ്ഥൈവ വ്യാജഹാര ॥ **121** ॥ 835

താത യദ്യേകൈകാം ഗാം ദിനേ ദിനേ ബ്രാഹ്മണായ പ്രയച്ഛസി
തദാഹമൻയൈസ്ത്രിഭിർവർഷൈരസ്മാദ്ഗർഭാത്താവദവശ്യം
നിഷ്ക്രമിഷ്യാമീത്യേതദ്വചനമാകർണ്യ രാജാ ദിനേ ദിനേ
ബ്രാഹ്മണായ ഗാം പ്രാദാത് ॥ **122** ॥ 836

സാപി താവതാ കാലേന ജാതാ ॥ **123** ॥ 837

തതസ്തസ്യാഃ പിതാ ഗാന്ദിനീതി നാമ ചകാര ॥ **124** ॥ 838

താം ച ഗാന്ദിനീം കൻയാം ശ്വഫൽകായോപകാരിണേ
ഗൃഹമാഗതായാർഘ്യഭൂതാം പ്രാദാത് ॥ **125** ॥ 839

തസ്യാമയമക്രൂരഃ ശ്വഫൽകാജ്ജജ്ഞേ ॥ **126** ॥ 840

തസ്യൈവംഗുണമിഥുനാദുത്പത്തിഃ ॥ **127** ॥ 841

തത്കഥമസ്മിന്നപക്രാന്തേഽത്ര ദുർഭിക്ഷമാരികാദ്യുപദ്രവാ ന
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **128** ॥ 842

തദയമത്രാനീയതാമലമതിഗുണവത്യപരാധാൻവേഷണേനേതി
യദുവൃദ്ധസ്യാന്ധകസ്യൈതദ്വചനമാകർണ്യ
കേശവോഗ്രസേനബലഭദ്രപുരോഗമൈർയദുഭിഃ
കൃതാപരാധതിതിക്ഷുഭിരഭയം ദത്ത്വാ ശ്വഫൽകഗപുത്രഃ
സ്വപുരമാനീതഃ ॥ **129** ॥ 843

തത്ര ചാഗതമാത്ര ഏവ തസ്യ സ്യമന്തകമണേഃ
പ്രഭാവാദനാവൃഷ്ടിമാരികാദുർഭിക്ഷവ്യാലാദ്യുപദ്രവോപശമാ
ബഭൂവുഃ ॥ **130** ॥ 844

കൃഷ്ണശ്ചിന്തയാമാസ ॥ **131** ॥ 845

സ്വൽപമേതത്കാരണം യദയം ഗാന്ദിൻയാം ശ്വഫൽകേനാക്രൂരോ
ജനിതഃ ॥ **132** ॥ 846

സുമഹാംശ്ചായമനാവൃഷ്ടിദുർഭിക്ഷമാരികാദ്യുപ -
ദ്രവപ്രതിഷേധകാരീ പ്രഭാവഃ ॥ **133** ॥ 847

തന്നൂനമസ്യ സകാശേ സ മഹ്യമണിഃ
സ്യമന്തകാഖ്യസ്തിഷ്ഠതി ॥ **134** ॥ 848

തസ്യ ഹ്യേവംവിധാ പ്രഭാവാഃ ശ്രയന്തേ ॥ **135** ॥ 849

അയമപി ച യജ്ഞാദനന്തരമന്യത്ക്രതുന്തരം
തസ്യാനന്തരമന്യദ്യജ്ഞാന്തരം ചാജസ്രമവിച്ഛിന്നം
യജതീതി ॥ **136** ॥ 850

അൽപോപാദാനം ചാസ്യാസംശയമത്രാസൗ
മണിവരസ്തിഷ്ഠതീതി
കൃതാധ്യവസായോഽന്യത്പ്രയോജനമുദ്ദിശ്യ
സകലയാദവസമാജമാത്മഗൃഹ ഏവാചീകരത് ॥ **137** ॥ 851

തത്ര ചോപവിഷ്ടേഷ്വഖിലേഷു യദുഷു പൂർവം
പ്രയോജനമുപന്യസ്യ പര്യവസിത ച തസ്മിൻ
പ്രസംഗാന്തരപരിഹാസകഥാമക്രൂരേണ കൃത്വാ
ജനാർദനസ്തമക്രൂരമാഹ ॥ **138** ॥ 852

ദാനപതേ ജാനീമ ഏവ വയം യഥാ ശതധന്വനാ
തദിദമഖിലജഗത്സാരഭൂതം സ്യമന്തകം രത്നം ഭവതഃ സമർപിതം
തദശേഷരാഷ്ട്രോപകാരകം ഭവത്സകാശേ തിഷ്ഠതി തിഷ്ഠതു
സർവ ഏവ വയം തത്പ്രഭാവഫലഭുജഃ കിം ത്വേഷ
ബലഭദ്രോഽസ്മാനാശങ്കിതവാംസ്തദസ്മത്പ്രീതയേ
ദർശയസ്വേത്യഭിധായ ജോഷം സ്ഥിതേ ഭഗവതി വാസുദേവേ
സരത്നസ്സോഽചിന്തയത് ॥ **139** ॥ 853

കിമത്രാനുഷ്ഠേയമന്യഥാ ചേദ് ബ്രവീമ്യഹം
തത്കേവലാംബരതിരോധാനമൻവിഷ്യന്തോ രത്നമേതേ
ദ്രക്ഷ്യന്തി അതിവിരോധോ ന ക്ഷേമ ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ
തമഖിലജഗത്കാരണഭൂതം നാരായണമാഹാക്രൂരഃ ॥ **140** ॥ 854

ഭഗവൻമമൈതത്സ്യമന്തകരത്നം ശതധനുഷാ സമർപിതമപഗതേ
ച തസ്മിന്നദ്യ ശ്വഃ പരശ്വോ വാ ഭഗവാൻ യാചയിഷ്യതീതി
കൃതമതിരതികൃച്ഛ്രേണേതാവന്തം കാലമധാരയം ॥ **141** ॥ 855

തസ്യ ച ധാരണക്ലേശേനാഹമശേഷോപഭോഗേഷ്വസംഗിമാനസോ
ന വേദ്മി സ്വസുഖകലാമപി ॥ **142** ॥ 856

ഏതാവൻമാത്രമപ്യശേഷരാഷ്ട്രോപകാരി ധാരയിതും ന
ശക്നോതി ഭവാൻമൻയത ഇത്യാത്മനാ ന ചോദിതവാൻ ॥ **143** ॥ 857

തദിദം സ്യമന്തകരത്നം ഗൃഹ്യതാമിച്ഛയാ യസ്യാഭിമതം തസ്യ
സമർപ്യതാം ॥ **144** ॥ 858

തതഃ സ്വോദരവസ്ത്രനിഗോപിതമതിലഘുകനകസമുദ്ഗകഗതം
പ്രകടീകൃതവാൻ ॥ **145** ॥ 859

തതശ്ച നിഷ്ക്രാമ്യ സ്യമന്തകമണിം തസ്മിൻയദുകുലസമാജേ
മുമോച ॥ **146** ॥ 860

മുക്തമാത്രേ ച തസ്മിന്നതികാന്ത്യാ
തദഖിലമാസ്ഥാനമുദ്യോതിതം ॥ **147** ॥ 861

അഥാഹാക്രൂരഃ സ ഏഷ മണിഃ ശതധൻവനാസ്മാകം സമർപിതഃ
യസ്യായം സ ഏനം ഗൃഹ്ണാതു ഇതി ॥ **148** ॥ 862

തമാലോക്യ സർവയാദവാനാം സാധുസാധ്വിതി വിസ്മിതമനസാം
വാചോഽശ്രൂയന്ത ॥ **149** ॥ 863

തമാലോക്യാതീവ ബലഭദ്രോ മമായമച്യുതേനൈവ
സാമാൻയസ്സമൻവീപ്സിത ഇതി കൃതസ്പൃഹോഽഭൂത് ॥ **150** ॥ 864

മമൈവായം പിതൃധനമിത്യതീവ ച സത്യഭാമാപി
സ്പൃഹയാഞ്ചകാര ॥ **151** ॥ 865

ബലസത്യാവലോകനാത്കൃഷ്ണോഽപ്യാത്മാനം
ഗോചക്രാന്തരാവസ്ഥിതമിവ മേനേ ॥ **152** ॥ 866

സകലയാദവസമക്ഷം ചാക്രൂരമാഹ ॥ **153** ॥ 867

ഏതദ്ധി മണിരത്നമാത്മസംശോധനായ ഏതേഷാം യദൂനാം മയാ
ദർശിതം ഏതച്ച മമ ബലഭദ്രസ്യ ച സാമാന്യം പിതൃധനം
ചൈതത്സത്യഭാമായാ നാന്യസ്യൈതത് ॥ **154** ॥ 868

ഏതച്ച സർവകാലം ശുചിനാ ബ്രഹ്മചര്യാദിഗുണവതാ
ധ്രിയമാണമശേഷരാഷ്ട്രസ്യോപകാരകമശുചിനാ
ധ്രിയമാണമാധാരമേവ ഹന്തി ॥ **155** ॥ 869

അതോഽഹമസ്യ ഷോഡശസ്ത്രീസഹസ്രപരിഗ്രഹാദസമർഥോ
ധാരണേ കഥമേതത്സത്യഭാമാ സ്വീകരോതി ॥ **156** ॥ 870

ആര്യബലഭദ്രേണാപി മദിരാപാനാദ്യശേഷോപഭോഗപരിത്യാഗഃ
കാർയഃ ॥ **157** ॥ 871

തദലം യദുലോകോഽയം ബലഭദ്രഃ അഹം ച സത്യാ ച ത്വാം
ദാനപതേ പ്രാർഥയാമഃ ॥ **158** ॥ 872

തദ്ഭവാനേവ ധാരയിതും സമർഥഃ ॥ **159** ॥ 873

ത്വദധൃതം ചാസ്യ രാഷ്ട്രസ്യോപകാരകം
തദ്ഭവാനശേഷരാഷ്ട്രനിമിത്തമേതത്പൂർവവദ്ധാരയത്വന്യന്ന
വക്തവ്യമിത്യുക്തോ ദാനപതിസ്തഥേത്യാഹ ജഗ്രാഹ ച
തൻമഹാരത്നം ॥ **160** ॥ 874

തതഃ പ്രഭൃത്യക്രൂരഃ പ്രകടേനൈവ
തേനാതിജാജ്വല്യമാനേനാത്മകംഠാവസക്തേനാദിത്യ
ഇവാംശുമാലീ ചചാര ॥ **161** ॥ 875

ഇത്യേതദ്ഭഗവതോ മിഥ്യാഭിശസ്തിക്ഷാലനം യഃ സ്മരതി ന തസ്യ
കദാചിദൽപാപി മിഥ്യാഭിശസ്തിവതി
അവ്യാഹതാഖിലേന്ദ്രിയരചാഖിലപാപമോക്ഷമവാപ്നോതി ॥ **162** ॥876

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥേഽംശേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അനമിത്രസ്യ പുത്രഃ ശിനിർനാമാഭവത് ॥ **1** ॥ 877

തസ്യാപി സത്യകഃ സത്യകാത്സാത്യകിർയുയുധാനാപരനാമാ ॥ **2** ॥ 878

തസ്മാദപി സഞ്ജയഃ തത്പുത്രശ്ച കുണിഃ കുണേർയുഗന്ധരഃ ॥ **3** ॥ 879

ഇത്യേതേ ശൈനേയാഃ ॥ **4** ॥ 880

അനമിത്രസ്യാൻവയേ പൃശ്നിസ്തസ്മാത് ശ്വഫൽകഃ തത്പ്രഭാവഃ
കഥിത ഏവ ॥ **5** ॥ 881

ശ്വഫൽകസ്യാൻയഃ കനീയാംശ്ചിത്രകോ നാമ ഭ്രാതാ ॥ **6** ॥ 882

ശ്വഫൽകാദക്രൂരോ ഗാന്ദിൻയാമഭവത് ॥ **7** ॥ 883

തഥോപമദ്ഗുമൃദാമൃദവിശ്വാരിമേജയഗിരിക്ഷത്രോപക്ഷത്ര -
ശതഘ്നാരിമർദനധർമദൃഗ്ദൃഷ്ടധർമ -
ഗന്ധഭോജവാഹപ്രതിവാഹാഖ്യാഃ പുത്രാഃ ॥ **8** ॥ 884

സുതാരാഖ്യാ കൻയാ ച ॥ **9** ॥ 885

ദേവവാനുപദേവശ്ചാക്രൂരപുത്രൗ ॥ **10** ॥ 886

പൃഥുവിപൃഥുപ്രമുഖാശ്ചിത്രകസ്യ പുത്രാ ബഹവോ ബഭൂവുഃ ॥ **11** ॥ 887

കുകുരഭജമാനശുചികംബലബർഹിഷാഖ്യാസ്തഥാന്ധകസ്യ
ചത്വാരഃ പുത്രാഃ ॥ **12** ॥ 888

കുകുരാദ്ധൃഷ്ടഃ തസ്മാച്ച കപോതരോമാ തതശ്ച വിലോമാ
തസ്മാദപി തുംബുരുസഖോഽഭവദനുസംജ്ഞശ്ച ॥ **13** ॥ 889

അനോരാനകദുന്ദുഭിഃ തതശ്ചാഭിജിദ് അഭിജിതഃ പുനർവസുഃ ॥ **14** ॥ 890

തസ്യാപ്യാഹുക ആഹുകീ ച കൻയാ ॥ **15** ॥ 891

ആഹുകസ്യ ദേവകോഗ്രസേനൗ ദ്വൗ പുത്രൗ ॥ **16** ॥ 892

ദേവവാനുപദേവഃ സഹദേവോ ദേവരക്ഷിതശ്ച ദേവകസ്യ ചത്വാരഃ
പുത്രാഃ ॥ **17** ॥ 893

തേഷാം വൃകദേവോപദേവാ ദേവരക്ഷിതാ ശ്രീദേവാ ശാന്തിദേവാ
സഹദേവാ ദേവകീ ച സപ്ത ഭഗിൻയഃ ॥ **18** ॥ 894

താശ്ച സർവാ വസുദേവ ഉപയേമേ ॥ **19** ॥ 895

ഉഗ്രസേനസ്യാപി കംസൻയഗ്രോധസുനാമാനകാഹ്വശങ്കുസുഭൂമി -
രാഷ്ട്രപാലയുദ്ധതുഷ്ടിസുതുഷ്ടിമത്സംജ്ഞാഃ പുത്രാ
ബഭൂവുഃ ॥ **20** ॥ 896

കംസാകംസവതീസുതനുരാഷ്ട്രപാലികാഹ്വാശ്ചോഗ്രസേനസ്യ
തനൂജാഃ കൻയാഃ ॥ **21** ॥ 897

ഭജമാനാച്ച വിദൂരഥഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **22** ॥ 898

വിദൂരഥാച്ഛൂരഃ ശൂരാച്ഛമീ ശമിനഃ പ്രതിക്ഷത്രഃ
തസ്മാത്സ്വയംഭോജസ്തതശ്ച ഹൃദികഃ ॥ **23** ॥ 899

തസ്യാപി കൃതവർമശതധനുർദേവാർഹദേവഗർഭാദ്യാഃ പുത്രാ
ബഭൂവുഃ ॥ **24** ॥ 900

ദേവഗർഭസ്യാപി ശൂരഃ ॥ **25** ॥ 901

ശൂരസ്യാപി മാരിഷാ നാമ പത്യഭവത് ॥ **26** ॥ 902

തസ്യാം ചാസൗ ദശപുത്രാനജനയദ്വസുദേവപൂർവാൻ ॥ **27** ॥ 903

വസുദേവസ്യ ജാതമാത്രസ്യൈവ തദ്ഗൃഹേ
ഭഗവദംശാവതാരമവ്യാഹതദൃഷ്ട്യാ
പശ്യദ്ഭിർദേവൈർദിവ്യാനകദുന്ദുഭയോ വാദിതാഃ ॥ **28** ॥ 904

തതശ്ചാസാവാനകദുന്ദുഭിസംജ്ഞാമവാപ ॥ **29** ॥ 905

തസ്യ ച ദേവഭാഗദേവശ്രവോഽഷ്ടകകകുച്ചക്ര
വത്സധാരകസൃഞ്ജയശ്യാമശമികഗണ്ഡൂഷസംജ്ഞാ നവ
ഭ്രാതരോഽഭവൻ ॥ **30** ॥ 906

പൃഥാ ശ്രുതദേവാ ശ്രുതകീർതിഃ ശ്രുതശ്രവാ രാജാധിദേവീ ച
വസുദേവാദീനാം പഞ്ച ഭഗിൻയോഽഭവൻ ॥ **31** ॥ 907

ശൂരസ്യ കുന്തർനാമ സഖാഭവത് ॥ **32** ॥ 908

തസ്മൈ ചാപുത്രായ പൃഥാമാത്മജാം വിധിനാ ശൂരോ
ദത്തവാൻ ॥ **33** ॥ 909

താം ച പാണ്ഡുരുവാഹ ॥ **34** ॥ 910

തസ്യാം ച
ധർമാനിലേന്ദ്രൈർയുധിഷ്ഠിരഭീമസേനാർജുനാഖ്യാസ്ത്രയഃ
പുത്രാസ്സമുത്പാദിതാഃ ॥ **35** ॥ 911

പൂർവമേവാനൂഢായാഞ്ച ഭഗവതാ ഭാസ്വതാ കാനീനഃ കർണോ നാമ പുത്രോഽജനയത ॥ **36** ॥ 912

തസ്യാശ്ച സപത്നീ മാദ്രീ നാമാഭൂത് ॥ **37** ॥ 913

തസ്യാം ച നാസത്യദസ്രാഭ്യാം നകുലസഹദേവൗ പാണ്ഡോഃ പുത്രൗ ജനിതൗ ॥ **38** ॥ 914

ശ്രുതദേവാം തു വൃദ്ധധർമാ നാമ കാരൂശ ഉപയേമേ ॥ **39** ॥ 915

തസ്യാം ച ദന്തവക്രോ നാമ മഹാസുരോ ജജ്ഞേ ॥ **40** ॥ 916

ശ്രുതകീർതിമപി കേകയരാജ ഉപയേമേ ॥ **41** ॥ 917

തസ്യാം ച സന്തർദനാദയഃ കൈകേയാഃ പഞ്ച പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **42** ॥ 918

രാജാധിദേവ്യാമാവന്ത്യൗ വിന്ദാനുവിന്ദൗ ജജ്ഞാതേ ॥ **43** ॥ 919

ശ്രുതശ്രവസമപി ചേദിരാജോ ദമഘോഷനാമോപയേമേ ॥ **44** ॥ 920

തസ്യാം ച ശിശുപാലമുത്പാദയാമാസ ॥ **45** ॥ 921

സ വാ പൂർവമപ്യുദാരവിക്രമോ ദൈത്യാനാമാദിപുരുഷോ ഹിരണ്യകശിപുരഭവത് ॥ **46** ॥ 922

യശ്ച ഭഗവതാ സകലലോകഗുരുണാ നരസിംഹേന ഘാതിതഃ ॥ **47** ॥ 923

പുനരപി അക്ഷയവീര്യശൗര്യസമ്പത്പരാക്രമഗുണ - സ്സമാക്രാന്തസകലത്രൈലോക്യേശ്വരപ്രഭാവോ ദശാനനോ നാമാഭൂത് ॥ **48** ॥ 924

ബഹുകാലോപഭുക്തഭഗവത്സകാശാവാപ്തശരീരപാതോദ്ഭവ -
പുണ്യഫലോ ഭഗവതാ രാഘവരൂപിണാ സോഽപി
നിധനമുപപാദിതഃ ॥ **49** ॥ 925

പുനശ്ചേദിരാജസ്യ ദമഘോഷസ്യാത്മജശ്ശിശുപാലനാമാഭവത് ॥ **50** ॥ 926

ശിശുപാലത്വേഽപി ഭഗവതോ
ഭൂഭാരാവതാരണായാവതീർണാംശസ്യ
പുണ്ഡരീകനയനാഖ്യസ്യോപരി
ദ്വേഷാനുബന്ധമതിതരാഞ്ചകാര ॥ **51** ॥ 927

ഭഗവതാ ച സ നിധനമുപനീതസ്തത്രൈവ പരമാത്മഭൂതേ മനസ
ഏകാഗ്രതയാ സായുജ്യമവാപ ॥ **52** ॥ 928

ഭഗവാൻ യദി പ്രസന്നോ യഥാഭിലഷിതം ദദാതി തഥാ
അപ്രസന്നോഽപി നിഘ്നൻ ദിവ്യമനുപമം സ്ഥാനം
പ്രയച്ഛതി ॥ **53** ॥ 929

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥേഽശേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർഥേംശേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

ഹിരൺയകശിപുത്വേ ച രാവണത്വേ ച വിഷ്ണുനാ।
അവാപ നിഹതോ ഭോഗാനപ്രാപ്യാനമരൈരപി ॥ **1** ॥ 930

ന ലയം തത്ര തേനൈവ നിഹതഃ സ കഥം പുനഃ।
സമ്പ്രാപ്തഃ ശിശുപാലത്വേ സായുജ്യം ശാശ്വതേ ഹരൈ ॥ **2** ॥ 931

ഏതദിച്ഛാമ്യഹം ശ്രോതും സർവധർമഭൃതാം വര।
കൗതൂഹലപരേണൈതത്പൃഷ്ടോ മേ വക്തുമർഹസി ॥ **3** ॥ 932

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ദൈത്യേശ്വരസ്യ
വധായാഖിലലോകോതത്പത്തിസ്ഥിതിവിനാശകാരിണാ പൂർവം
തനുഗ്രഹണം കുർവതാ നൃസിംഹരൂപമാവിഷ്കൃതം ॥ **4** ॥ 933

തത്ര ച ഹിരൺയകശിപോർവിഷ്ണുരയമിത്യേതന്ന
മനസ്യഭൂത് ॥ **5** ॥ 934

നിരതിശയപുൺയസമുദ്ഭൂതമേതത്സത്ത്വജാതമിതി ॥ **6** ॥ 935

രജ ഉദ്രേകപ്രേരിതൈകാഗ്രമതിസ്തദ്ഭാവനാ -
യോഗാത്തതോഽവാപ്തവധഹൈതുകീം
നിരതിശയാമേവാഖിലത്രൈലോക്യാധിക്യധാരിണീം ദശാനനത്വേ
ഭോഗസമ്പദമവാപ ॥ **7** ॥ 936

ന തു സ തസ്മിന്നനാദിനിധനേ പരബ്രഹ്മഭൂതേ
ഭഗവത്യനാലംബിനി കൃതേ മനസസ്തൽലയമവാപ ॥ **8** ॥ 937

ഏവം ദശാനനത്വേഽപ്യനംഗപരാധീനതയാ
ജാനകീസമാസക്തചേതസാ ഭഗവതാ ദാശരഥിരൂപധാരിണാ
ഹതസ്യ തദ്രൂപദർശനമേവാസീത് നായമച്യുത
ഇത്യാസക്തിർവിപദ്യതോഽന്തഃകരണേ മാനുഷബുദ്ധിരേവ
കേവലമസ്യാഭൂത് ॥ **9** ॥ 938

പുനരപ്യച്യുതവിനിപാതമാത്രഫലമഖിലഭൂമണ്ഡലശ്ലാഘ്യചേദി -
രാജകുലേ ജൻമ അവ്യാഹതൈശ്വർയ
ശിശുപാലത്വേഽപ്യവാപ ॥ **10** ॥ 939

തത്ര ത്വഖിലാനാമേവ സ ഭഗവന്നാമ്നാം
ത്വങ്കാരകാരണമഭവത് ॥ **11** ॥ 940

തതശ്ച തത്കാലകൃതാനാം
തേഷാമശേഷാണാമേവാച്യുതനാമ്നാമനവരതമനേകജൻമസു
വർദ്ധിതവിദ്വേഷാനുബന്ധിചിത്തോ
വിനിന്ദനസന്തർജനാദിഷൂച്ചാരണമകരോത് ॥ **12** ॥ 941

തച്ച രൂപമുത്ഫുൽലപദ്മദലാമലാക്ഷമത്യുജ്ജ്വല -
പീതവസ്ത്രധാർയമലകിരീടകേയൂരഹാരകടകാദിശോഭിതമു -
ദാരചതുർബാഹുശംഖചക്രഗദാധരമതിപ്രരൂഢ -
വൈരാനുഭാവാദടനഭോജനസ്നാനാസനശയനാദിഷ്വശേഷാവ -
സ്ഥാന്തരേഷു നാൻയത്രോപയയാവസ്യ ചേതസഃ ॥ **13** ॥ 942

തതസ്തമേവാക്രോശേഷൂച്ചാരയംസ്തമേവ ഹൃദയേന
ധാരയന്നാത്മവധായ

യാവദ്ഭഗവദ്ധസ്തചക്രാംശുമാലോന്മ്വലമക്ഷയതേജസ്സ്വരൂപം
ബ്രഹ്മഭൂതമപഗതദ്വേഷാദിദോഷം ഭഗവന്തമദ്രാക്ഷീത് ॥ **14** ॥ 943

താവച്ച ഭഗവച്ചക്രേണാശുവ്യാപാദിതസ്തത്സ്മരണ -
ദഗ്ധാഖിലാഘസഞ്ചയോ ഭഗവതാന്തമുപനീതസ്തസ്മിന്നേവ
ലയമുപയയൗ ॥ **15** ॥ 944

ഏതത്തവാഖിലം മയാഭിഹിതം ॥ **16** ॥ 945

അയം ഹി ഭഗവാൻ കീർതിതശ്ച സംസ്മൃതശ്ച
ദ്വേഷാനുബന്ധേനാപി അഖിലസുരാസുരാദിദുർലഭം ഫലം
പ്രയച്ഛതി കിമുത സമ്യഗ്ഭക്തിമതാമിതി ॥ **17** ॥ 946

വസുദേവസ്യ ത്വാനകദുന്ദുഭേഃ
പൗരവീരോഹിണീമദിരാഭദ്രാദേവകീപ്രമുഖാ ബഹ്വ്യഃ
പത്ന്യോഽഭവൻ ॥ **18** ॥ 947

ബലഭദ്രശഠസാരണദുർമദാദീൻപുത്രാൻരോഹിണ്യാ -
മാനകദുന്ദുഭിരുത്പാദയാമാസ ॥ **19** ॥ 948

ബലദേവോഽപി രേവത്യാം വിശഠോൽമുകൗ പുത്രാവജനയത് ॥ **20** ॥ 949

സാർഷ്ടിമാർഷ്ടിശിശുസത്യധൃതിപ്രമുഖാഃ സാരണാത്മജാഃ ॥ **21** ॥ 950

ഭദ്രാശ്വഭദ്രബാഹുദുർദമഭൂതാദ്യാ രോഹിണ്യാഃ കുലജാഃ ॥ **22** ॥ 951

നന്ദോപനന്ദകൃതകാദ്യാ മദിരായാസ്തനയാഃ ॥ **23** ॥ 952

ഭദ്രായാശ്ചോപനിധിഗദാദ്യാഃ ॥ **24** ॥ 953

വൈശാൽയാം ച കൗശികമേകമേവാജനയത് ॥ **25** ॥ 954

ആനകദുന്ദുഭേർദേവക്യാമപി
കീർതിമത്സുഷേണോദായുഭദ്രസേനഋജുദാസഭദ്രദേവാഖ്യാഃ ഷദ്
പുത്രാ ജജ്ഞിരേ ॥ **26** ॥ 955

താംശ്ച സർവാനേവ കംസോ ഘാതിതവാൻ ॥ **27** ॥ 956

അനന്തരം ച സപ്തമം ഗർഭമർദ്ധരാത്രേ ഭഗവത്പ്രഹിതാ
യോഗനിദ്രാ രോഹിണ്യാ ജഠരമാകൃഷ്യ നീതവതീ ॥ **28** ॥ 957

കർഷണാച്ചാസാവപി സംകർഷണാഖ്യാമഗമത് ॥ **29** ॥ 958

തതശ്ച സകലജഗൻമഹാതരുമൂലഭൂതോ
ഭൂതഭവിഷ്യദാദിസകലസുരാസുരമുനിജനമനസാ -
മപ്യഗോചരോഽബ്ജഭവപ്രമുഖൈരനലമുഖൈഃ
പ്രണമ്യാവനിഭാരഹരണായ പ്രസാദിതോ
ഭഗവാനനാദിമധ്യനിധനോ ദേവകീഗർഭമവതതാര
വാസുദേവഃ ॥ **30** ॥ 959

തത്പ്രസാദവിവർദ്ധമാനോരുമഹിമാ ച യോഗനിദ്രാ
നന്ദഗോപപത്ന്യാ യശോദായാ ഗർഭമധിഷ്ഠിതവതീ ॥ **31** ॥ 960

സുപ്രസന്നാദിത്യചന്ദ്രാദിഗ്രഹമവ്യാലാദിഭയം സ്വസ്ഥമാനസമഖില -
മേവൈതജ്ജഗദപാസ്താധർമമഭവത്തസ്മിംശ്ച
പുണ്ഡരീകനയനേ ജായമാനേ ॥ **32** ॥ 961

ജാതേന ച തേനാഖിലമേവൈതത്സൻമാർഗവർത്തി
ജഗദക്രിയത് ॥ **33** ॥ 962

ഭഗവതോഽപ്യത്ര മംർത്യലോകേഽവതീർണസ്യ
ഷോഡശസഹസ്രാൺയേകോത്തരശതാധികാനി
ഭാർയാണാമഭവൻ ॥ **34** ॥ 963

താസാം ച രുക്മിണീസത്യഭാമാജാംബവതീചാരുഹാസിനീപ്രമുഖാ
ഹ്യഷ്ടൗ പത്ന്യഃ പ്രധാനാ ബഭൂവുഃ ॥ **35** ॥ 964

താസു ചാഷ്ടാവയുതാനി ലക്ഷം ച പുത്രാണാം
ഭഗവാനഖിലമൂതിരനാദിമാനജനയത് ॥ **36** ॥ 965

തേഷാം ച പ്രദ്യുമ്നചാരുദേഷ്ണസാംബാദയസ്ത്രയോദശ
പ്രധാനാഃ ॥ **37** ॥ 966

പ്രദ്യുമ്നോഽപി രുക്മിണസ്തനയാം രുക്മവതീ
നാമോപയേമേ ॥ **38** ॥ 967

തസ്യാമനിരുദ്ധോ ജജ്ഞേ ॥ **39** ॥ 968

അനിരുദ്ധോഽപി രുക്മിണ ഏവ പൗത്രീം സുഭദ്രാം
നാമോപയേമേ ॥ **40** ॥ 969

തസ്യാമസ്യ വജ്രോ ജജ്ഞേ ॥ **41** ॥ 970

വജ്രസ്യ പ്രതിബാഹുസ്തസ്യാപി സുചാരുഃ ॥ **42** ॥ 971

ഏവമനേകശതസഹസ്രപുരുഷസംഖ്യസ്യ യദുകുലസ്യ
പുത്രസംഖ്യാ വർഷശതേരപി വക്തും ന ശക്യതേ ॥ **43** ॥ 972

യതോ ഹി ശ്ലോകാവിമാവത്ര ചരിതാർഥൗ ॥ **44** ॥ 973

തിസ്രഃ കോട്യസ്സഹസ്രാണാമഷ്ടാശീതിശതാനി ച ।
കുമാരാണാം ഗൃഹാചാർയാശ്ചാപയോഗേഷു യേ രതാഃ ॥ **45** ॥ 974

സംഖ്യാനം യാദവാനാം കഃ കരിഷ്യതി മഹാത്മനാം ।
യത്രായുതാനാമയുതലക്ഷേണാസ്തേ സദാഹുകഃ ॥ **46** ॥ 975

ദേവാസുരേ ഹതാ യേ തു ദൈതേയാസ്സുമഹാബലാഃ।
ഉത്പന്നാസ്തേ മനുഷ്യേഷു ജനോപദ്രവകാരിണഃ ॥ **47** ॥ 976

തേഷാമുത്സാദനാർഥായ ഭുവി ദേവാ യദോഃ കുലേ।
അവതീർണാഃ കുലശതം യത്രൈകാഭ്യധികം ദ്വിജ ॥ **48** ॥ 977

വിഷ്ണുസ്തേഷാം പ്രമാണേ ച പ്രഭുത്വേ ച വ്യവസ്ഥിതഃ।
നിദേശസ്ഥായിനസ്തസ്യ വവൃധുസ്സുർവയാദവാഃ ॥ **49** ॥ 978

ഇതി പ്രസൂതിം വൃഷ്ണീനാം
യഃ ശൃണോതി നരഃ സദാ।
സ സർവൈഃ പാതകൈർമുക്തോ
വിഷ്ണുലോകം പ്രപദ്യതേ ॥ **50** ॥ 979

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യേഷ സമാസതസ്തേ യദോർവംശഃ കഥിതഃ ॥ **1** ॥ 980

അഥ തുർവസോർവംശമവധാരയ ॥ **2** ॥ 981

തുർവസോർവഹ്നിരാത്മജഃ വഹ്നേർഭാർഗോ
ഭാർഗാദ്ധാനുസ്തതശ്ച ത്രയീസാനുസ്തസ്മാച്ച
കരന്ദമസ്തസ്യാപി മരുത്തഃ ॥ **3** ॥ 982

സോഽനപത്യോഽഭവത് ॥ **4** ॥ 983

തതശ്ച പൗരവം ദുഷ്യന്തം പുത്രമകൽപയത് ॥ **5** ॥ 984

ഏവം യയാതിശാപാത്തദ്വംശഃ പൗരവമേവ വംശം
സമാശ്രിതവാൻ ॥ **6** ॥ 985

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഹുഹ്യോസ്തു തനയോ ബഭ്രുഃ ॥ **1** ॥ 986

ബഭ്രോസ്സേതുഃ ॥ **2** ॥ 987

സേതുപുത്ര ആരബ്ധനാമാ ॥ **3** ॥ 988

ആരബ്ധസ്യാത്മജോ ഗാന്ധാരോ ഗാന്ധാരസ്യ ധർമോ ധർമാദ്
ഘൃതഃ ഘൃതാദ് ദുർദമസ്തതഃ പ്രചേതാഃ ॥ **4** ॥ 989

പ്രചേതസഃ പുത്രശശതധർമോ ബഹുലാനാം
മ്ലേച്ഛാനാമുദീച്യാനാമാധിപത്യമകരോത് ॥ **5** ॥ 990

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർഥേംശേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

യയാതേശ്ചതുർഥപുത്രസ്യാനോസ്സഭാനലചക്ഷുഃപരമേഷു - സംജ്ഞാസ്ത്രയഃ പുത്രാഃ ബഭൂവുഃ ॥ **1** ॥ 991

സഭാനലപുത്രഃ കാലാനലഃ ॥ **2** ॥ 992

കാലാനലാത്സൃഞ്ജയഃ ॥ **3** ॥ 993

സൃഞ്ജയാത്പുരഞ്ജയഃ ॥ **4** ॥ 994

പുരഞ്ജയാജ്ജനമേജയഃ ॥ **5** ॥ 995

തസ്മാൻമഹാശാലഃ ॥ **6** ॥ 996

തസ്മാച്ച മഹാമനാഃ ॥ **7** ॥ 997

തസ്മാദുശീനരതിതിക്ഷൂ ദ്വൗ പുത്രാവുത്പന്നൗ ॥ **8** ॥ 998

ഉശീനരസ്യാപി ശിബിനൃഗനരകൃമിവർമാഖ്യാഃ പഞ്ച പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **9** ॥ 999

പൃഷദർഭസുവീരകേകയമദ്രകാശ്ചത്വാരശ്ശിബിപുത്രാഃ ॥ **10** ॥ 1000

തിതിക്ഷോരപി രുശദ്രഥഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **11** ॥ 1001

തസ്യാപി ഹേമോ ഹേമസ്യാപി സുതപാഃ സുതപസശ്ച ബലിഃ ॥ **12** ॥ 1002

യസ്യ ക്ഷേത്രേ ദീർഘതമസാംഗവംഗകലിംഗസുഹ്യപൗണ്ഡ്രാഖ്യം
വാലേയം ക്ഷത്രമജൻയത ॥ **13** ॥ 1003

തന്നാമസന്തതിസംജ്ഞാശ്ച പഞ്ചവിഷയാ ബഭൂവുഃ ॥ **14** ॥ 1004

അംഗാദനപാനസ്തതോ ദിവിരഥസ്തസ്മാദ്ധർമരഥഃ ॥ **15** ॥ 1005

തതശ്ചിത്രരഥോ രോമപാദസംജ്ഞഃ ॥ **16** ॥ 1006

യസ്യ ദശരഥോ മിത്രം ജജ്ഞേ ॥ **17** ॥ 1007

യസ്യാജപുത്രോ ദശരഥശ്ശാന്താം നാമ കൻയാമനപത്യസ്യ
ദുഹിതൃത്വേ യുയോജ ॥ **18** ॥ 1008

രോമപാദാച്ചതുരംഗസ്തസ്മാത്പൃഥുലാക്ഷഃ ॥ **19** ॥ 1009

തതശ്ചമ്പോ യശ്ചമ്പാം നിവേശയാമാസ ॥ **20** ॥ 1010

ചമ്പസ്യ ഹർയംഗോ നാമാത്മജോഽഭൂത് ॥ **21** ॥ 1011

ഹർയംഗാദ്ഭദ്രരഥോ ഭദ്രരഥാദ്ബൃഹദ്രഥോ
ബൃഹദ്രഥാദ്ബൃഹത്കർമാ ബൃഹത്കർമണശ്ച
ബൃഹദ്ഭാനുസ്തസ്മാച്ച ബൃഹൻമനാ ബൃഹൻമനസോ
ജയദ്രഥഃ ॥ **22** ॥ 1012

ജയദ്രഥോ ബ്രഹ്മക്ഷത്രാന്തരാലസംഭൂത്യാം പത്ന്യാം വിജയം നാമ
പുത്രമജീജനത് ॥ **23** ॥ 1013

വിജയശ്ച ധൃതിം പുത്രമവാപ ॥ **24** ॥ 1014

തസ്യാപി ധൃതവ്രതഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **25** ॥ 1015

ധൃതത്രതാത്സത്യകർമാ ॥ **26** ॥ 1016

സത്യകർമണസ്ത്വതിരഥഃ ॥ **27** ॥ 1017

യോ ഗംഗാംഗതോ മഞ്ജൂഷാഗതം പൃഥാപവിദ്ധം കർണം പുത്രമവാപ ॥ **28** ॥ 1018

കർണാദ്വൃഷസേനഃ ഇത്യേതദന്താ അംഗവംശ്യാഃ ॥ **29** ॥ 1019

അതശ്ച പുരുവംശം ശ്രോതുമർഹസി ॥ **30** ॥ 1020

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥേഽശേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പുരോർജനമേജയസ്തസ്യാപി പ്രചിൻവാൻ പ്രചിൻവതഃ പ്രവീരഃ
പ്രവീരാൻമനസ്യുർമനസ്യോശ്ചാഭയദസ്തസ്യാപി
സുദ്യുസ്സുദ്യോർബഹുഗതസ്തസ്യാപി
സംയാതിസ്സംയാതേരഹംയാതിസ്തതോ രൗദ്രാശ്വഃ ॥ **1** ॥ 1021

ഋതേഷുകക്ഷേഷുസ്ഥണ്ഡിലേഷുകൃതേഷുജലേഷുധർമേഷു -
ധൃതേഷുസ്ഥലേഷുസന്നതേഷുവനേഷുനാമാനോ രൗദ്രാശ്വസ്യ
ദശ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **2** ॥ 1022

ഋതേഷോരന്തിനാരഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **3** ॥ 1023

സുമതിമപ്രതിരഥം ധ്രുവം ചാപ്യന്തിനാരഃ പുത്രാനവാപ ॥ **4** ॥ 1024

അപ്രതിരഥസ്യ കൺവഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **5** ॥ 1025

തസ്യാപി മേധാതിഥിഃ ॥ **6** ॥ 1026

യതഃ കാൺവായനാ ദ്വിജാ ബഭൂവുഃ ॥ **7** ॥ 1027

അപ്രതിരഥസ്യാപരഃ പുത്രോഽഭൂദൈലീനഃ ॥ **8** ॥ 1028

ഐലീനസ്യ ദുഷ്യന്താദ്യാശ്ചത്വാരഃ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **9** ॥ 1029

ദുഷ്യന്താച്ചക്രവർതീ ഭരതോഽഭൂത് ॥ **10** ॥ 1030

യന്നാമഹേതുർദേവേശ്ലോകോ ഗീയതേ ॥ **11** ॥ 1031

മാതാ ഭസ്ത്രാ പിതുഃ പുത്രോ യേന ജാതഃ സ ഏവ സഃ।
ഭരസ്വ പുത്രം ദുഷ്യന്ത മാവമംസ്ഥാശ്ശകുന്തലാം ॥ **12** ॥ 1032

രേതോധാഃ പുത്രോ നയതി നരദേവ യമക്ഷയാത്।
ത്വം ചാസ്യ ധാതാ ഗർഭസ്യ സത്യമാഹ ശകുന്തലാ ॥ **13** ॥ 1033

ഭരതസ്യ പത്നീത്രയേ നവ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **14** ॥ 1034

നൈതേ മമാനുരൂപാ ഇത്യഭിഹിതാസ്തൻമാതരഃ
പരിത്യാഗഭയാത്തത്പുത്രാഞ്ജഘ്നുഃ ॥ **15** ॥ 1035

തതോഽസ്യ വിതഥേ പുത്രജൻമനി പുത്രാർഥിനോ
മരുത്സോമയാജിനോ ദീർഘതമസഃ
പാർഷണ്യപാസ്താദ്ബൃഹസ്പതിവീർയാദുതഥ്യപത്ന്യാം
മമതായാം സമുത്പന്നോ ഭരദ്വാജാഖ്യഃ പുത്രോ
മരുദ്ഭിർദത്തഃ ॥ **16** ॥ 1036

തസ്യാപി നാമനിർവചനശ്ലോകഃ പഠ്യതേ ॥ **17** ॥ 1037

മൂഢേ ഭര ദ്വാജമിമം ഭര ദ്വാജം ബൃഹസ്പതേ।
യാതൗ യദുക്ത്വാ പിതരൗ ഭരദ്വാജസ്തതസ്ത്വയം ॥ **18** ॥ 1038

ഭരദ്വാജസ്സ വിതഥേ പുത്രജൻമനി മരുദ്ഭിർദത്തസ്തതോ
വിതഥസംജ്ഞാമവാപ ॥ **19** ॥ 1039

വിതഥസ്യാപി മൻയുഃ പുത്രോഽഭവത് ॥ **20** ॥ 1040

ബൃഹത്ക്ഷത്രമഹാവീർയനരഗർഗാ
അഭനവൻമൻയുപുത്രാഃ ॥ **21** ॥ 1041

നരസ്യ സങ്കൃതിസ്സങ്കൃതേർഗുരുപ്രീതിരന്തിദേവൗ ॥ **22** ॥ 1042

ഗർഗാച്ഛിനിഃ തതശ്ച ഗാർഗ്യാശ്ശൈന്യാഃ ക്ഷത്രോപേതാ
ദ്വിജാതയോ ബഭൂവുഃ ॥ **23** ॥ 1043

മഹാവീർയാച്ച ദുരുക്ഷയോ നാമ പുത്രോഽഭവത് ॥ **24** ॥ 1044

തസ്യ ത്രയ്യാരുണിഃ പുഷ്കരിണ്യോ കപിശ്ച
പുത്രത്രയമഭൂത് ॥ **25** ॥ 1045

തച്ച പുത്രത്രിതയമപി പശ്ചാദ്വിപ്രതാമുപജഗാമ ॥ **26** ॥ 1046

ബൃഹത്ക്ഷത്രസ്യ സുഹോത്രഃ ॥ **27** ॥ 1047

സുഹോത്രാദ്ധസ്തീ യ ഇദം ഹസ്തിനാപുരമാവാസയാമാസ ॥ **28** ॥ 1048

അജമീഢദ്വിജമീഢപുരുമീഢാസ്ത്രയോ
ഹസ്തിനസ്തനയാഃ ॥ **29** ॥ 1049

അജമീഢാത്കണ്വഃ ॥ **30** ॥ 1050

കണ്വാനമേധാതിഥിഃ ॥ **31** ॥ 1051

യതഃ കാണ്വായനാ ദ്വിജാഃ ॥ **32** ॥ 1052

അജമീഢസ്യാന്യഃ പുത്രോ ബൃഹദിഷുഃ ॥ **33** ॥ 1053

ബൃഹദിഷോർബൃഹദ്ധനുർബൃഹദ്ധനുഷശ്ച ബൃഹത്കർമാ
തതശ്ച ജയദ്രഥസ്തസ്മാദപി വിശ്വജിത് ॥ **34** ॥ 1054

തതശ്ച സേനജിത് ॥ **35** ॥ 1055

രുചിരാശ്വകാശ്യദൃഢഹനുവത്സഹനുസംജ്ഞാസ്സേനജിതഃ
പുത്രാഃ ॥ **36** ॥ 1056

രുചിരാശ്വപുത്രഃ പൃഥുസേനഃ പുഥുസേനാത്യാരഃ ॥ **37** ॥ 1057

പാരാന്നീലഃ ॥ **38** ॥ 1058

തസ്യൈകശതം പുത്രാണാം ॥ **39** ॥ 1059

തേഷാം പ്രധാനഃ കാമ്പിൽയാധിപതിസ്സുമരഃ ॥ **40** ॥ 1060

സമരസ്യാപി പാരസുപാരസദശ്വാസ്ത്രയഃ പുത്രാഃ ॥ **41** ॥ 1061

സുപാരാത്പൃഥുഃ പൃഥോസ്സുകൃതിസ്തതോ വിഭ്രാജഃ ॥ **42** ॥ 1062

തസ്മാച്ചാണുഹഃ ॥ **43** ॥ 1063

യശ്ശുകദുഹിതരം കീർതി നാമോപയേമേ ॥ **44** ॥ 1064

അണുഹാദ്ബ്രഹ്മദത്തഃ ॥ **45** ॥ 1065

തതശ്ച വിഷ്വക്സേനസ്തസ്മാദുദക്സേനഃ ॥ **46** ॥ 1066

ഭൽലാഭസ്തസ്യ ചാത്മജഃ ॥ **47** ॥ 1067

ദ്വിജമീഢസ്യ തു യവീനരസംജ്ഞഃ പുത്രഃ ॥ **48** ॥ 1068

തസ്യാപി ധൃതിമാംസ്തസ്മാച്ച സത്യധൃതിസ്തതശ്ച
ദൃഢനേമിസ്തസ്മാച്ച സുപാർശർവസ്തതസ്സുമതിസ്തതശ്ച
സന്നതിമാൻ ॥ **49** ॥ 1069

സന്നതിമതഃ കൃതഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **50** ॥ 1070

യം ഹിരൺയനാഭോ യോഗമധ്യാപയാമാസ ॥ **51** ॥ 1071

യശ്ചതുർവിശതിം പ്രാച്യസാമഗാനാം സംഹിതാശ്ചകാര ॥ **52** ॥ 1072

കൃതാച്ചോഗ്രായുധഃ ॥ **53** ॥ 1073

യേന പ്രാചുർയേണ നീപക്ഷയഃ കൃതഃ ॥ **54** ॥ 1074

ഉഗ്രായുധാത്ക്ഷേമ്യഃ
ക്ഷേമ്യാത്സുധീരസ്തസ്മാദരിപുഞ്ജയസ്തസ്മാച്ച ബഹുരഥ
ഇത്യേതേ പൗരവാഃ ॥ **55** ॥ 1075

അജമീഢസ്യ നലിനീ നാമ പത്നീ തസ്യാ നീലസംജ്ഞഃ
പുത്രോഽഭവത് ॥ **56** ॥ 1076

തസ്മാദപി ശാന്തിഃ ശാന്തേസ്സുശാന്തിസ്സുശാന്തേഃ
പുരഞ്ജയസ്തസ്മാച്ച ഋക്ഷഃ ॥ **57** ॥ 1077

തതശ്ച ഹർയശ്വഃ ॥ **58** ॥ 1078

തസ്മാൻമുദ്ഗലസൃഞ്ജയബൃഹദിഷുയവീനരകാമ്പിൽയസംജ്ഞാഃ
പഞ്ചാനാമേവ തേഷാം വിഷയാണാം രക്ഷണായാലമേതേ
മത്പുത്രാ ഇതി പിത്രാഭിഹിതാഃ പാഞ്ചാലാഃ ॥ **59** ॥ 1079

മുദ്ഗലാച്ച മൗദ്ഗൽയാഃ ക്ഷത്രോപേതാ ദ്വിജാതയോ
ബഭൂവുഃ ॥ **60** ॥ 1080

മുദ്ഗലാദബൃഹദശ്വഃ ॥ **61** ॥ 1081

ബൃഹദശ്വാഹിവോദാസോഽഹൽയാ ച മിഥുനമഭൂത് ॥ **62** ॥ 1082

ശരദ്വതശ്ചാഹൽയായാം ശതാനന്ദോഽഭവത് ॥ **63** ॥ 1083

ശതാനന്ദാത്സത്യധൃതിർധനുർവേദാന്തഗോ ജജ്ഞേ ॥ **64** ॥ 1084

സത്യധൃതേർവരാപ്സരസമുർവശീം ദൃഷ്ട്വാ രേതസ്കന്നം
ശരസ്തംബേ പപാത ॥ **65** ॥ 1085

തച്ച ദ്വിധാഗതമപത്യദ്വയം കുമാരഃ കൻയാ ചാഭവത് ॥ **66** ॥ 1086

തൗ ച മൃഗയാമുപയാതശ്ശാന്തനുദൃഷ്ട്വാ കൃപയാ ജഗ്രാഹ ॥ **67** ॥ 1087

തതഃ കുമാരഃ കൃപഃ കൻയാ ചാശ്വത്ഥാമ്നോ ജനനീ കൃപീ
ദ്രോണാചാർയസ്യ പത്ന്യഭവത് ॥ **68** ॥ 1088

ദിവോദാസസ്യ പുത്രോ മിത്രായുഃ ॥ **69** ॥ 1089

മിത്രായോശ്ച്യവനോ നാമ രാജാ ॥ **70** ॥ 1090

ച്യവനാത്സുദാസഃ സുദാസാത്സൗദാസഃ
സൗദാസാത്സഹദേവസ്തസ്യാപി സോമകഃ ॥ **71** ॥ 1091

സോമകാജ്ജന്തുഃ പുത്രശതജ്യേഷ്ഠോഽഭവത് ॥ **72** ॥ 1092

തേഷാം യവീയാൻ പൃഷതഃ പൃഷതാദ്രുപദസ്തസ്മാച്ച
ധൃഷ്ടദ്യുമ്നസ്തതോ ധൃഷ്ടകേതുഃ ॥ **73** ॥ 1093

അജമീഢസ്യാൻയ ഋക്ഷനാമാ പുത്രോഽഭവത് ॥ **74** ॥ 1094

തസ്യ സംവരണഃ ॥ **75** ॥ 1095

സംവരണാത്കുരുഃ ॥ **76** ॥ 1096

യ ഇദം ധർമക്ഷേത്രം കുരുക്ഷേത്രം ചകാര ॥ **77** ॥ 1097

സുധനുർജഹ്നുപരീക്ഷിത്പ്രമുഖാഃ കുരോഃ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **78** ॥ 1098

സുധനുഷഃ പുത്രസ്സുഹോത്രസ്തസ്മാച്ച്യവനശ്ച്യവനാത്
കൃതകഃ ॥ **79** ॥ 1099

തതശ്ചോപരിചരോ വസുഃ ॥ **80** ॥ 1100

ബൃഹദ്രഥപ്രത്യഗ്രകുശാംബുകുചേലമാത്സ്യപ്രമുഖാ വസോഃ
പുത്രാസ്സപ്താജായന്ത ॥ **81** ॥ 1101

ബൃഹദ്രഥാത്കുശാഗ്രഃ കുശാഗ്രാദ്വൃഷഭോ വൃഷഭാത് പുഷ്പവാൻ
തസ്മാത്സത്യഹിതസ്തസ്മാത്സുധൻവാ തസ്യ ച ജതുഃ ॥ **82** ॥ 1102

ബൃഹദ്രഥാച്ചാൻയശശകലദ്വയജൻമാ ജരയാ സംഹിതോ
ജരാസന്ധനാമാ ॥ **83** ॥ 1103

തസ്മാത്സഹദേവസ്സഹദേവാത്സോമപസ്തതശ്ച
ശ്രുതിശ്രവാഃ ॥ **84** ॥ 1104

ഇത്യേതേ മയാ മാഗധാ ഭൂപാലാഃ കഥിതാഃ ॥ **85** ॥ 1105

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥേഽശേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പരീക്ഷിതോ ജനമേജയശ്രുതസേനോഗ്രസേനഭീമസേനാശ്ചത്വാരഃ പുത്രാഃ ॥ **1** ॥ 1106

ജഹ്നോസ്തു സുരഥോ നാമാത്മജോ ബഭൂവ ॥ **2** ॥ 1107

തസ്യാപി വിദൂരഥഃ ॥ **3** ॥ 1108

തസ്മാത്സാർവഭൗമസ്സാർവഭൗമാജ്ജയത്സേനസ്തസ്മാ - ദാരാധിതസ്തതശ്ചായുതായുരയുതായോരക്രോധനഃ ॥ **4** ॥ 1109

തസ്മാദ്ദേവാതിഥിഃ ॥ **5** ॥ 1110

തതശ്ച ഋക്ഷോഽൻയോഽഭവത് ॥ **6** ॥ 1111

ഋക്ഷാദ്ധീമസേനസ്തതശ്ച ദിലീപഃ ॥ **7** ॥ 1112

ദിലീപാത് പ്രതീപഃ ॥ **8** ॥ 1113

തസ്യാപി ദേവാപിശാന്തനുബാഹ്ലീകസംജ്ഞാസ്രയഃ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **9** ॥ 1114

ദേവാപിർബാല ഏവാരൺയം വിവേശ ॥ **10** ॥ 1115

ശാന്തനുസ്തു മഹീപാലോഽഭൂത് ॥ **11** ॥ 1116

അയം ച തസ്യ ശ്ലോകഃ പൃഥിവ്യാം ഗീയതേ ॥ **12** ॥ 1117

യം യം കരാഭ്യാം സ്പൃശതി ജീർണം യൗവനമേതി സഃ।
ശാന്തിം ചാപ്നോതി യേനാഗ്ര്യാം കർമണാ തേന ശാന്തനുഃ ॥ **13** ॥ 1118

തസ്യ ച ശാന്തനോ രാഷ്ട്രേ ദ്വാദശവർഷാണി ദേവോ ന
വവർഷ ॥ **14** ॥ 1119

തതശ്ചാശേഷരാഷ്ട്രവിനാശമവേക്ഷ്യാസൗ രാജാ
ബ്രാഹ്മണാനപൃച്ഛത് കസ്മാദസ്മാകം രാഷ്ട്രേ ദേവോ ന
വർഷതി കോ മമാപരാധ ഇതി ॥ **15** ॥ 1120

തതശ്ച തമൂചുർബ്രാഹ്മണാഃ ॥ **16** ॥ 1121

അഗ്രജസ്യ തേ ഹീയമവനിസ്ത്വയാ സംഭുജ്യതേ അതഃ
പരിവേത്താ ത്വമിത്യുക്തസ്സ രാജാ പുനസ്താനപൃച്ഛത് ॥ **17** ॥ 1122

കിം മയാത്ര വിധേയമിതി ॥ **18** ॥ 1123

തതസ്തേ പുനരപ്യൂചുഃ ॥ **19** ॥ 1124

യാവദ്ദേവാപിർന പതനാദിഭിർദോഷൈരഭിഭൂയതേ
താവദേതത്തസ്യാർഹം രാജ്യം ॥ **20** ॥ 1125

തദലമേതേന തു തസ്മൈ ദീയതാമിത്യുക്തേ തസ്യ
മന്ത്രിപ്രവരേണാശ്മസാരിണാ തത്രാരണ്യേ തപസ്വിനോ
വേദവാദവിരോധവക്താരഃ പ്രയുക്താഃ ॥ **21** ॥ 1126

തൈരസ്യാപ്യതിഷ്ഠജ്ജുമതേർമഹീപതിപുത്രസ്യ
ബുദ്ധിർവദവാദവിരോധമാർഗാനുസാരിണ്യക്രിയത ॥ **22** ॥ 1127

രാജാ ച ശാന്തനുർദ്വിജവചനോത്പന്നപരിദേവനശോകസ്താൻ
ബ്രാഹ്മണാനഗ്രതഃ കൃത്വാഗ്രജസ്യ പ്രദാനായാരണ്യം
ജഗാമ ॥ **23** ॥ 1128

തദാശ്രമമുപഗതാശ്ച തമവനതമവനീപതിപുത്രം
ദേവാപിമുപതസ്ഥുഃ ॥ **24** ॥ 1129

തേ ബ്രാഹ്മണാ വേദവാദാനുബന്ധീനി വചാംസി രാജ്യമഗ്രജേന
കർത്തവ്യമിത്യർഥവന്തി തമൂചുഃ ॥ **25** ॥ 1130

അസാവപി
ദേവാപിർവേദവാദവിരോധയുക്തിദൂഷിതമനേകപ്രകാരം
താനാഹ ॥ **26** ॥ 1131

തതസ്തേ ബ്രാഹ്മണാശ്ശാന്തനുമൂചുഃ ॥ **27** ॥ 1132

ആഗച്ഛ ഹേ രാജന്നലമത്രാതിനിർബന്ധേന പ്രശാന്ത
ഏവാസാവനാവൃഷ്ടിദോഷഃ പതിതോഽയമനാദികാലമഹിത -
വേദവചനദൂഷണോച്ചാരണാത് ॥ **28** ॥ 1133

പതിതേ ചാഗ്രജേ നൈവ തേ പരിവേത്തൃത്വം
ഭവതീത്യുക്തശ്ശാന്തനുഃസ്വപുരമാഗമ്യ രാജ്യമകരോത് ॥ **29** ॥ 1134

വേദവാദവിരോധവചനോച്ചാരണദൂഷിതേ ച തസ്മിന്നേവാപൗ
തിഷ്ഠത്യപി ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതർയഖിലസസ്യനിഷ്പത്തയേ വവർഷ
ഭഗവാൻപർജന്യഃ ॥ **30** ॥ 1135

ബാഹ്ലീകാത്സോമദത്തഃ പുത്രോഽഭൂത് ॥ **31** ॥ 1136

സോമദത്തസ്യാപി ഭൂരിഭൂരിശ്രവഃശൽയസംജ്ഞാസ്ത്രയഃ പുത്രാ
ബഭൂവുഃ ॥ **32** ॥ 1137

ശാന്തനോരപ്യമരനദ്യാം
ജാഹ്നവ്യാമുദാരകീർതിരശേഷശാസ്ത്രാർഥവിദ്ധീഷ്മഃ
പുത്രോഽഭൂത് ॥ **33** ॥ 1138

സത്യവത്യാം ച ചിത്രാംഗദവിചിത്രവീർയൗ ദ്വൗ
പുത്രാവുത്പാദയാമാസ ശാന്തനുഃ ॥ **34** ॥ 1139

ചിത്രാംഗദസ്തു ബാല ഏവ ചിത്രാംഗദേനൈവ
ഗന്ധർവേണാഹവേ നിഹതഃ ॥ **35** ॥ 1140

വിചിത്രവീർയോഽപി കാശിരാജതനയേ അംബികാംബാലികേ
ഉപയേമേ ॥ **36** ॥ 1141

തദുപഭോഗാതിഖേദാച്ച യക്ഷ്മണാ ഗൃഹീതഃ സ
പഞ്ചത്വമഗമത് ॥ **37** ॥ 1142

സത്യവതീനിയോഗാച്ച മത്പുത്രഃ കൃഷ്ണദ്വൈപായനോ
മാതുർവചനമനതിക്രമണീയമിതി കൃത്വാ വിചിത്രവീർയക്ഷേത്രേ
ധൃതരാഷ്ട്രപാണ്ഡൂ തത്പ്രഹിതഭുജിഷ്യായാം വിദുരം
ചോത്പാദയാമാസ ॥ **38** ॥ 1143

ധൃതരാഷ്ട്രോഽപി ഗാന്ധാര്യാ ദുർയോധനദുശ്ശാസനപ്രധാനം
പുത്രശതമുത്പാദയാമാസ ॥ **39** ॥ 1144

പാണ്ഡോരപ്യരണ്യേ
മൃഗയായാമൃഷിശാപോപഹതപ്രജാജനനസാമർഥ്യസ്യ
ധർമവായുശക്രൈർയുധിഷ്ഠിരഭീമസേനാർജുനാഃ കുന്ത്യാം
നകുലസഹദേവൗ ചാശ്വിഭ്യാം മാദ്ര്യാം
പഞ്ചപുത്രാസ്സമുത്പാദിതാഃ ॥ **40** ॥ 1145

തേഷാം ച ദ്രൗപദ്യാം പഞ്ചൈവ പുത്രാ ബഭൂവുഃ ॥ **41** ॥ 1146

യുധിഷ്ഠിരാത്പ്രതിവിന്ധ്യഃ ഭീമസേനാച്ഛ്രുതസേനഃ
ശ്രുതകീർത്തിരർജുനാച്ഛ്രുതാനീകോ നകുലാച്ഛ്രുതകർമാ
സഹദേവാത് ॥ **42** ॥ 1147

അൻയേ ച പാണ്ഡവാനാമാത്മജാസ്തദ്യഥാ ॥ **43** ॥ 1148

യൗധേയീ യുധിഷ്ഠിരാദ്ദേവകം പുത്രമവാപ ॥ **44** ॥ 1149

ഹിഡിംബാ ഘടോത്കചം ഭീമസേനാത്പുത്രം ലേഭേ ॥ **45** ॥ 1150

കാശീ ച ഭീമസേനാദേവ സർവഗം സുതമവാപ ॥ **46** ॥ 1151

സഹദേവാച്ച വിജയാ സുഹോത്രം പുത്രമവാപ ॥ **47** ॥ 1152

രേണുമത്യാം ച നകുലോഽപി നിരമിത്രമജീജനത് ॥ **48** ॥ 1153

അർജുനസ്യാപ്യുലൂപ്യാം നാഗകൻയായാമിരാവാന്നാമ
പുത്രോഽഭവത് ॥ **49** ॥ 1154

മണിപുരപതിപുത്ര്യാം പുത്രികാധർമണ ബഭ്രുവാഹനം നാമ
പുത്രമർജുനോഽജനയത് ॥ **50** ॥ 1155

സുഭദ്രായാം ചാർഭകത്വേഽപി
യോഽസാവതിബലപരാക്രമസ്സമസ്താരാതിരഥജേതാ
സോഽഭിമൻയുരജായത ॥ **51** ॥ 1156

അഭിമൻയോരുത്തരായാം പരിക്ഷീണേഷു
കുരുഷ്വശ്വത്ഥാമപ്രയുക്തബ്രഹ്മാസ്ത്രേണ ഗർഭ ഏവ
ഭസ്മീകൃതോ
ഭഗവതസ്സകലസുരാസുരവന്ദിതചരണയുഗലസ്യാത്മേച്ഛ്യാ
കാരണമാനുഷരൂപധാരിണോഽനുഭാവാത്പുനർജീവിതമവാപ്യ
പരീക്ഷിജ്ജജ്ഞേ ॥ **52** ॥ 1157

യോഽയം സാമ്പ്രതമേതദ്ഭൂമണ്ഡലമഖണ്ഡിതായതിധർമണ
പാലയതീതി ॥ **53** ॥ 1158

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽംശേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അതഃ പരം ഭവിഷ്യാനഹം ഭൂപാലാൻകീർതയിഷ്യാമി ॥ **1** ॥ 1159

യോഽയം സാമ്പ്രതമവനീപതിഃ പരീക്ഷിത്തസ്യാപി
ജനമേജയശ്രുതസേനോഗ്രസേനഭീമസേനാശ്ചത്വാരഃ പുത്രാ
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **2** ॥ 1160

ജനമേജയസ്യാപി ശതാനീകോ ഭവിഷ്യതി ॥ **3** ॥ 1161

യോഽസൗ യാജ്ഞവൽക്യാദ്വേദമധീത്യ കൃപാദസ്ത്രാൺയവാപ്യ
വിഷമവിഷയവിരക്തചിത്തവൃത്തിശ്ച
ശൗനകോപദേശാദാത്മജ്ഞാനപ്രവീണഃ പരം
നിർവാണമവാപ്സ്യതി ॥ **4** ॥ 1162

ശതാനീകാദശ്വമേധദത്തോ ഭവിതാ ॥ **5** ॥ 1163

തസ്മാദപ്യധിസീമകൃഷ്ണഃ ॥ **6** ॥ 1164

അധിസീമകൃഷ്ണാന്നിചക്നുഃ ॥ **7** ॥ 1165

യോ ഗംഗയാപഹതേ ഹസ്തിനാപുരേ കൗശാംബ്യാം
നിവത്സ്യതി ॥ **8** ॥ 1166

തസ്യാപ്യുഷ്ണഃ പുത്രോ ഭവിതാ ॥ **9** ॥ 1167

ഉഷ്ണാദ്വിചിത്രരഥഃ ॥ **10** ॥ 1168

തതഃ ശുചിരഥഃ ॥ **11** ॥ 1169

തസ്മാദവൃഷ്ണിമാംസ്തതസ്സുഷേണസ്തസ്യാപി
സുനീഥസ്സുനീഥാന്നൃപചക്ഷുസ്തസ്മാദപി സുഖാവലസ്തസ്യ ച
പാരിപ്ലവസ്തതശ്ച സുനയസ്തസ്യാപി മേധാവീ ॥ **12** ॥ 1170

മേധാവിനോ രിപുഞ്ജയസ്തതോ മൃദുസ്തസ്മാച്ച
തിഗ്മസ്തസ്മാദ്ബൃഹദ്രഥോ ബൃഹദ്രഥാദ്വസുദാനഃ ॥ **13** ॥ 1171

തതോഽപരശ്ശതാനീകഃ ॥ **14** ॥ 1172

തസ്മാച്ചോദയന ഉദയനാദഹീനരസ്തതശ്ച ദണ്ഡപാണിസ്തതോ
നിരമിത്രഃ ॥ **15** ॥ 1173

തസ്മാച്ച ക്ഷേമകഃ ॥ **16** ॥ 1174

അത്രായം ശ്ലോകഃ ॥ **17** ॥ 1175

ബ്രഹ്മക്ഷത്രസ്യ യോ യോനിർവംശോ രാജർഷിസത്കൃതഃ।
ക്ഷേമകം പ്രാപ്യ രാജാനം സംസ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യതേ കലൗ ॥ **18** ॥ 1176

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥേഽംശേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അതശ്ചേക്ഷ്വാകവോ ഭവിഷ്യാഃ പാർഥിവാഃ കഥ്യന്തേ ॥ **1** ॥ 1177

ബൃഹദ്ബലസ്യ പുത്രോ ബൃഹത്ക്ഷണഃ ॥ **2** ॥ 1178

തസ്മാദുരുക്ഷയസ്തസ്മാച്ച വത്സവ്യൂഹസ്തതശ്ച
പ്രതിവ്യോമസ്തസ്മാദപി ദിവാകരഃ ॥ **3** ॥ 1179

തസ്മാത്സഹദേവഃ
സഹദേവാദബൃഹദശ്വസ്തത്സൂനുർഭാനുരഥസ്തസ്യ ച
പ്രതീതാശ്വസ്തസ്യാപി സുപ്രതീകസ്തതശ്ച മരുദേവസ്തതഃ
സുനക്ഷത്രസ്തസ്മാത്കിന്നരഃ ॥ **4** ॥ 1180

കിന്നരാദന്തരിക്ഷസ്തസ്മാത്സുപർണസ്തതശ്ചാമിത്രജിത് ॥ **5** ॥ 1181

തതശ്ച ബൃഹദ്രാജസ്തസ്യാപി ധർമീ ധർമിണഃ കൃതഞ്ജയഃ ॥ **6** ॥ 1182

കൃതഞ്ജയാദ്രണഞ്ജയഃ ॥ **7** ॥ 1183

രണഞ്ജയാത്സഞ്ജയസ്തസ്മാച്ഛാക്യശ്ശാക്യാച്ഛുദ്ധോദന -
സ്തസ്മാദ്രാഹുലസ്തതഃ പ്രസേനജിത് ॥ **8** ॥ 1184

തതശ്ച ക്ഷുദ്രകസ്തതശ്ച കുണ്ഡകസ്തസ്മാദപി സുരഥഃ ॥ **9** ॥ 1185

തത്പുത്രശ്ച സുമിത്രഃ ॥ **10** ॥ 1186

ഇത്യേതേ ചേക്ഷ്വാകവോ ബൃഹദ്ബലാൻവയാഃ ॥ **11** ॥ 1187

അത്രാനുവംശശ്ലോകഃ ॥ **12** ॥ 1188

ഇക്ഷ്വാകൂണാമയം വംശ -
സ്സുമിത്രാന്തോ ഭവിഷ്യതി ।
യതസ്തം പ്രാപ്യ രാജാനം
സംസ്ഥാം പ്രാപ്സ്യതി വൈ കലൗ ॥ **13** ॥ 1189

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥേഽംശേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മാഗധാനാം ബാർഹദ്രഥാനാം ഭാവിനാമനുക്രമം കഥയിഷ്യാമി ॥ **1** ॥ 1190

അത്ര ഹി വംശേ മഹാബലപരാക്രമാ ജരാസന്ധപ്രധാനാ
ബഭൂവുഃ ॥ **2** ॥ 1191

ജരാസന്ധസ്യ പുത്രഃ സഹദേവഃ ॥ **3** ॥ 1192

സഹദേവാത്സോമാപിസ്തസ്യ
ശ്രുതശ്രവാസ്തസ്യാപ്യയുതായുസ്തതശ്ച
നിരമിത്രസ്തത്തനയസ്സുനേത്രസ്തസ്മാദപി ബൃഹത്കർമാ ॥ **4** ॥ 1193

തതശ്ച സേനജിത്തതശ്ച ശ്രുതഞ്ജയസ്തതോ വിപ്രസ്തസ്യ ച
പുത്രശശുചിനാമാ ഭവിഷ്യതി ॥ **5** ॥ 1194

തസ്യാപി ക്ഷേമ്യസ്തതശ്ച
സുബ്രതസ്സുവ്രതാദ്ധർമസ്തതസ്സുശ്രവാഃ ॥ **6** ॥ 1195

തതോ ദൃഢസേനഃ ॥ **7** ॥ 1196

തസ്മാത്സുബലഃ ॥ **8** ॥ 1197

സുബലാത്സുനീതോ ഭവിതാ ॥ **9** ॥ 1198

തതസ്സത്യജിത് ॥ **10** ॥ 1199

തസ്മാദ്വിശ്വജിത് ॥ **11** ॥ 1200

തസ്യാപി രിപുഞ്ജയഃ ॥ **12** ॥ 1201

ഇത്യേതേ ബാർഹദ്രഥാ ഭൂപതയോ വർഷസഹസ്രമേകം
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **13** ॥ 1202

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥേഽശേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർത്ഥോഽശേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

യോഽയം രിപുഞ്ജയോ നാമ ബാർഹദ്രഥോഽന്ത്യസ്തസ്യാമാത്യോ സുനികോ നാമ ഭവിഷ്യതി ॥ **1** ॥ 1203

സ ചൈനം സ്വാമിനം ഹത്വാ സ്വപുത്രം പ്രദ്യോതനാമാനമഭിഷേക്ഷ്യതി ॥ **2** ॥ 1204

തസ്യാപി ബലാകനാമാ പുത്രോ ഭവിതാ ॥ **3** ॥ 1205

തതശ്ച വിശാഖയൂപഃ ॥ **4** ॥ 1206

തത്പുത്രോ ജനകഃ ॥ **5** ॥ 1207

തസ്യ ച നന്ദിവർദ്ധനഃ ॥ **6** ॥ 1208

തതോ നന്ദീ ॥ **7** ॥ 1209

ഇത്യേതേഽഷ്ടത്രിംശദുത്തരമബ്ദശതം പഞ്ച പ്രദ്യോതാഃ പ്രഥിവീം ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **8** ॥ 1210

തതശ്ച ശിശുനാഭഃ ॥ **9** ॥ 1211

തത്പുത്രഃ കാകവർണോ ഭവിതാ ॥ **10** ॥ 1212

തസ്യ ച പുത്രഃ ക്ഷേമധർമാ ॥ **11** ॥ 1213

തസ്യാപി ക്ഷത്രൗജാഃ ॥ **12** ॥ 1214

തത്പുത്രോ വിധിസാരഃ ॥ **13** ॥ 1215

തതശ്ചാജാതശത്രുഃ ॥ **14** ॥ 1216

തസ്മാദർഭകഃ ॥ **15** ॥ 1217

തസ്മാച്ചോദയനഃ ॥ **16** ॥ 1218

തസ്മാദപി നന്ദിവർദ്ധനഃ ॥ **17** ॥ 1219

തതോ മഹാനന്ദീ ॥ **18** ॥ 1220

ഇത്യേതേ ശൈശുനാഭാ ഭൂപാലാസ്ത്രീണി വർഷശതാനി
ദ്വിഷഷ്ട്യധികാനി ഭവിഷ്യന്തി ॥ **19** ॥ 1221

മഹാനന്ദിനസ്തതശ്ശൂദ്രാഗർഭോദ്ഭവോഽതിലുബ്ധോഽതിബലോ
മഹാപദ്മനാമാ നന്ദഃ പരശുരാമ
ഇവാപരോഽഖിലക്ഷത്രാന്തകാരീ ഭവിഷ്യതി ॥ **20** ॥ 1222

തതഃ പ്രഭൃതി ശൂദ്രാ ഭൂപാലാ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **21** ॥ 1223

സ ചൈകച്ഛത്രാമനുൽലങ്ഘിതശാസനോ മഹാപദ്മഃ പൃഥിവീം
ഭോക്ഷ്യതേ ॥ **22** ॥ 1224

തസ്യാപ്യഷ്ടൗ സുതാസ്സുമാൽയാദ്യാ ഭവിതാരഃ ॥ **23** ॥ 1225

തസ്യ മഹാപദ്മസ്യാനു പൃഥിവീം ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **24** ॥ 1226

മഹാപദ്മപുത്രാശ്ചൈകം വർഷശതമവനീപതയോ
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **25** ॥ 1227

തതശ്ച നവ ചൈതാന്നന്ദാൻ കൗടിൽയോ
ബ്രാഹ്മണസ്സമുദ്ധരിഷ്യതി ॥ **26** ॥ 1228

തേഷാമഭാവേ മൗർയാഃ പൃഥിവീം ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **27** ॥ 1229

കൗടിൽയ ഏവ ചന്ദ്രഗുപ്തമുത്പന്നം രാജ്യേഽഭിഷേക്ഷ്യതി ॥ **28** ॥ 1230

തസ്യാപി പുത്രോ ബിന്ദുസാരോ ഭവിഷ്യതി ॥ **29** ॥ 1231

തസ്യാപ്യശോകവർദ്ധനസ്തതസ്സുയശാസ്തതശ്ച
ദശരഥസ്തതശ്ച
സംയുതസ്തതശ്ശാലിശൂകസ്തസ്മാത്സോമശർമാ തസ്യാപി
സോമശർമണശ്ശതധൻവാ ॥ **30** ॥ 1232

തസ്യാപി ബൃഹദ്രഥനാമാ ഭവിതാ ॥ **31** ॥ 1233

ഏവമേതേ മൗർയ്യാ ദശ ഭൂപതയോ ഭവിഷ്യന്തി അബ്ദശതം
സപ്തത്രിംശദുത്തരം ॥ **32** ॥ 1234

തേഷാമന്തേ പൃഥിവീം ദശ ശുംഗാ ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **33** ॥ 1235

പുഷ്യമിത്രസ്സേനാപതിസ്സ്വാമിനം ഹത്വാ രാജ്യം കരിഷ്യതി
തസ്യാത്മജോഽഗ്നിമിത്രഃ ॥ **34** ॥ 1236

തസ്മാത്സുജ്യേഷ്ഠസ്തതോ വസുമിത്രസ്തസ്മാദപ്യുദംകസ്തതഃ
പുലിന്ദകസ്തതോ ഘോഷവസുസ്തസ്മാദപി
വജ്രമിത്രസ്തതോ ഭാഗവതഃ ॥ **35** ॥ 1237

തസ്മാദ്ദേവഭൂതിഃ ॥ **36** ॥ 1238

ഇത്യേതേ ശുംഗാ ദ്വാദശോത്തരം വർഷശതം പൃഥിവീം
ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **37** ॥ 1239

തതഃ കൺവാനേഷാ ഭൂർയാസ്യതി ॥ **38** ॥ 1240

ദേവഭൂതിം തു ശുംഗരാജാനം വ്യസനിനം തസ്യൈവാമാത്യഃ
കാൺവോ വസുദേവനാമാ തം നിഹത്യ സ്വയമവനീം
ഭോക്ഷ്യതി ॥ **39** ॥ 1241

തസ്യ പുത്രോ ഭൂമിത്രസ്തസ്യാപി നാരായണഃ ॥ **40** ॥ 1242

നാരായണാത്മജസ്സുശർമാ ॥ **41** ॥ 1243

ഏതേ കാൺവായനാശ്ചത്വാരഃ പഞ്ചചത്വാരിംശദ്വർഷാണി
ഭൂപതയോ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **42** ॥ 1244

സുശർമാണം തു കാൺവം തദ്ഭൃത്യോ ബലിപുച്ഛകനാമാ
ഹത്വാന്ധ്രജാതീയോ വസുധാം ഭോക്ഷ്യതി ॥ **43** ॥ 1245

തതശ്ച കൃഷ്ണനാമാ തദ്ഭ്രാതാ പൃഥിവീപതിർഭവിഷ്യതി ॥ **44** ॥ 1246

തസ്യാപി പുത്രഃ ശാന്തകർണിസ്തസ്യാപി
പൂർണോത്സംഗസ്തത്പുത്രശശാതകർണി -
സ്തസ്മാച്ചലംബോദരസ്തസ്മാച്ച പിലകസ്തതോ
മേഘസ്വാതിസ്തതഃ പടുമാൻ ॥ **45** ॥ 1247

തതശ്ചാരിഷ്ടകർമാ തതോ ഹാലാഹലഃ ॥ **46** ॥ 1248

ഹാലാഹലാത്പലലകസ്തതഃ പുലിന്ദസേനസ്തതഃ
സുന്ദരസ്തതശ്ശാതകർണിസ്തതശ്ശിവസ്വാതിസ്തതശ്ച
ഗോമതിപുത്രസ്തത്പുത്രോഽലിമാൻ ॥ **47** ॥ 1249

തസ്യാപി ശാന്തകർണിസ്തതഃ ശിവശ്രിതസ്തതശ്ച
ശിവസ്കന്ധസ്തസ്മാദപി യജ്ഞശ്രീസ്തതോ
ദ്വിയജ്ഞസ്തസ്മാച്ചന്ദ്രശ്രീഃ ॥ **48** ॥ 1250

തസ്മാത്പുലോമാചിഃ ॥ **49** ॥ 1251

ഏവമേതേ ത്രിംശച്ചത്വാർയബ്ദശതാനി ഷട്പഞ്ചാശദധികാനി
പൃഥിവീം ഭോക്ഷ്യന്തി ആന്ധ്രഭൃത്യാഃ ॥ **50** ॥ 1252

സപ്താഭീരപ്രഭൃതയോ ദശ ഗർദഭിലാശ്ച ഭൂഭുജോ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **51** ॥ 1253

തതഷ്ഷോഡശ ശകാ ഭൂപതയോ ഭവിതാരഃ ॥ **52** ॥ 1254

തതശ്ചാഷ്ടൗ യവനാശ്ചതുർദശ തുരുഷ്കാരാ മുണ്ഡാശ്ച
ത്രയോദശ ഏകാദശ മൗനാ ഏതേ വൈ പൃഥിവീപതയഃ
പൃഥിവീം ദശവർഷശതാനി നവത്യധികാനി ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **53** ॥ 1255

തതശ്ച ഏകാദശ ഭൂപതയോഽബ്ദശതാനി ത്രീണി പൃഥിവീം
ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **54** ॥ 1256

തേഷൂത്സന്നേഷു കൈങ്കിലാ യവനാ ഭൂപതയോ
ഭവിഷ്യന്ത്യമൂർദ്ധാഭിഷിക്തതാഃ ॥ **55** ॥ 1257

തേഷാമപത്യം വിന്ധ്യശക്തിസ്തതഃ
പുരഞ്ജയസ്തസ്മാദ്രാമചന്ദ്രസ്തസ്മാദ്ധർമവർമാ തതോ
വംഗസ്തതോഽഭൂന്നന്ദനസ്തതസ്സുനന്ദീ തദ്ഭ്രാതാ
നന്ദിയശാശ്ശുക്രഃ പ്രവീര ഏതേ വർഷശതം ഷഡ്വർഷാണി
ഭൂപതയോ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **56** ॥ 1258

തതസ്തത്പുത്രാസ്ത്രയോദശൈതേ ബാഹ്ലികാശ്ച ത്രയഃ ॥ **57** ॥ 1259

തതഃ പുഷ്പമിത്രാഃ പടുമിത്രാസ്ത്രയോദശൈകലാശ്ച
സപ്താന്ധ്രാഃ ॥ **58** ॥ 1260

തതശ്ച കോശലായാം തു നവ ചൈവ ഭൂപതയോ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **59** ॥ 1261

നൈഷധാസ്തു ത ഏവ ॥ **60** ॥ 1262

മഗധായാം തു
വിശ്വസ്ഫടികസംജ്ഞോഽന്ധ്രാൻവർണാൻകരിഷ്യതി ॥ **61** ॥ 1263

കൈവർത്തവടുപുലിന്ദ്രബ്രാഹ്മണാൻരാജ്യേ സ്ഥാപയിഷ്യതി ॥ **62** ॥ 1264

ഉത്സാദ്യാഖിലക്ഷത്രജാതിം നവ നാഗാഃ പദ്മാവത്യാം നാമ
പുർയാമനുഗംഗാപ്രയാഗം ഗയായാഞ്ച മാഗധാ ഗുപ്താശ്ച
ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **63** ॥ 1265

കോശലാന്ധ്രപുണ്ഡ്രതാമ്രലിപ്തസമുദ്രതടപുരീം ച ദേവരക്ഷിതോ
രക്ഷിതാ ॥ **64** ॥ 1266

കലിംഗമാഹിഷമഹേന്ദ്രഭൗമാൻ ഗുഹാ ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **65** ॥ 1267

നൈഷധനൈമിഷകകാലകോശകാഞ്ജനപദാൻമണി -
ധാന്യകവംശാ ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **66** ॥ 1268

ത്രൈരാജ്യമുഷികജനപദാൻകനകാഹ്വയോ ഭോക്ഷ്യതി ॥ **67** ॥ 1269

സൗരാഷ്ട്രാവന്തിശൂദ്രാഭീരാന്നർമദാമരുഭൂവിഷയാംശ്ച
ബ്രാത്യദ്വിജാഭീരശൂദ്രാദ്യാ ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **68** ॥ 1270

സിന്ധുതടദാവികോർവീചന്ദ്രഭാഗാകാശ്മീരവിഷയാംശ്ച
ബ്രാത്യമ്ലേച്ഛശൂദ്രാദയോ ഭോക്ഷ്യന്തി ॥ **69** ॥ 1271

ഏതേ ച തുൽയകാലാസ്സർവേ പൃഥിവ്യാം ഭൂഭുജോ
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **70** ॥ 1272

അൽപപ്രസാദാ ബൃഹത്കോപാസ്സർവകാലമനൃതാധർമരുചയഃ
സ്ത്രീബാലഗോവധകർത്താരഃ
പരസ്വാദാനരുചയോഽൽപസാരാസ്തമിസ്രപ്രായാ

ഉദിതാസ്തമിതപ്രായാ അൽപായുഷോ മഹേച്ഛാ ഹ്യൽപധർമാ
ലുബ്ധാശ്ച ഭവിഷ്യന്തി ॥ **71** ॥ 1273

തൈശ്ച വിമിശ്രാ ജനപദാസ്തച്ഛീലാനുവർത്തിനോ
രാജാശ്രയശുഷ്മിണോ മ്ലേച്ഛാശ്ചാർയാശ്ച വിപർയയേണ
വർത്തമാനാഃ പ്രജാഃ ക്ഷപയിഷ്യന്തി ॥ **72** ॥ 1274

തതശ്ചാനുദിനമൽപാൽപഹ്യസവ്യവച്ഛേദാദ്ധർമാർഥയോർജഗത -
സ്സംങ്ക്ഷയോ ഭവിഷ്യതി ॥ **73** ॥ 1275

തതശ്ചാർഥ ഏവാഭിജനഹേതുഃ ॥ **74** ॥ 1276

ബലമേവാശേഷധർമഹേതുഃ ॥ **75** ॥ 1277

അഭിരുചിരേവ ദാമ്പത്യസംബന്ധഹേതുഃ ॥ **76** ॥ 1278

സ്ത്രീത്വമേവോപഭോഗഹേതുഃ ॥ **77** ॥ 1279

അനൃതമേവ വ്യവഹാരജയഹേതുഃ ॥ **78** ॥ 1280

ഉന്നതാംബുതൈവ പൃഥിവീഹേതുഃ ॥ **79** ॥ 1281

ബ്രഹ്മസൂത്രമേവ വിപ്രത്വഹേതുഃ ॥ **80** ॥ 1282

രത്നധാതുതൈവ ശ്ലാഘ്യതാഹേതുഃ ॥ **81** ॥ 1283

ലിംഗധാരണമേവാശ്രമഹേതുഃ ॥ **82** ॥ 1284

അൻയായ ഏവ വൃത്തിഹേതുഃ ॥ **83** ॥ 1285

ദൗർബൽയമേവാവൃത്തിഹേതുഃ ॥ **84** ॥ 1286

അഭയപ്രഗൽഭോച്ചാരണമേവ പാണ്ഡിത്യഹേതുഃ ॥ **85** ॥ 1287

അനാഢ്യതേവ സാധുത്വഹേതുഃ ॥ **86** ॥ 1288

സ്നാനമേവ പ്രസാധനഹേതുഃ ॥ **87** ॥ 1289

ദാനമേവ ധർമഹേതുഃ ॥ **88** ॥ 1290

സ്വീകരണമേവ വിവാഹഹേതുഃ ॥ **89** ॥ 1291

സദ്വേഷധാർയേവ പാത്രം ॥ **90** ॥ 1292

ദൂരായതനോദകമേവ തീർഥഹേതുഃ ॥ **91** ॥ 1293

കപടവേഷധാരണമേവ മഹത്ത്വഹേതുഃ ॥ **92** ॥ 1294

ഇത്യേവമനേകദോഷോത്തരേ തു ഭൂമണ്ഡലേ സർവവർണേഷ്വേവ
യോ യോ ബലവാൻസ സ ഭൂപതിർഭവിഷ്യതി ॥ **93** ॥ 1295

ഏവം ചാതിലുബ്ധകരാജാസഹാശ്ശൈലാനാമന്തരദ്രോണീഃ
പ്രജാസ്സംശ്രയിഷ്യന്തി ॥ **94** ॥ 1296

മധുശാകമൂലഫലപത്രപുഷ്പ്യാദ്യാഹാരാശ്ച ഭവിഷ്യന്തി ॥ **95** ॥ 1297

തരുവൽകലപർണചീരപ്രാവരണാശ്ചാതിബഹുപ്രജാശ്ശീതവാതാ -
തപവർഷസഹാശ്ച ഭവിഷ്യന്തി ॥ **96** ॥ 1298

ന ച കരശ്ചിത്ത്രയോവിംശതിവർഷാണി ജീവിഷ്യതി അനവരതം
ചാത്ര കലിയുഗേ ക്ഷയമായാത്യഖില ഏവേഷ ജനഃ ॥ **97** ॥ 1299

ശ്രൗതേ സ്മാർത്തേ ച ധർമേ വിപ്ലവമത്യന്തമുപഗതേ
ക്ഷീണപ്രായേ ച
കലാവശേഷജഗത്സ്രഷ്ടുശ്ചരാചരഗുരോരാദിമധ്യാന്തരഹിതസ്യ
ബ്രഹ്മമയസ്യാത്മരൂപിണോ ഭഗവതോ
വാസുദേവസ്യാംശശ്ശംബലഗ്രാമപ്രധാനബ്രാഹ്മണസ്യ
വിഷ്ണുയശസോ ഗൃഹേഽഷ്ടഗുണർദ്ധിസമൻവിതഃ കൽകിരൂപീ

ജഗത്യത്രാവതീർയസകലമ്ലേച്ഛദസ്യുദുഷ്ടാചരണ -
ചേതസാമശേഷാണാമപരിച്ഛിന്നശക്തിമാഹാത്മ്യഃ ക്ഷയം
കരിഷ്യതി സ്വധർമേഷു ചാഖിലമേവ സംസ്ഥാപയിഷ്യതി ॥ **98** ॥ 1300

അനന്തരം ചാശേഷകലേരവസാനേ നിശാവസാനേ
വിബുദ്ധാനാമിവ തേഷാമേവ ജനപദാനാമമലസ്ഫടികവിശുദ്ധാ
മതയോ ഭവിഷ്യന്തി ॥ **99** ॥ 1301

തേഷാം ച ബീജഭൂതാനാമശേഷമനുഷ്യാണാം പരിണതാനാമപി
തത്കാലകൃ താപത്യപ്രസൂതിർഭവിഷ്യതി ॥ **100** ॥ 1302

താനി ച തദപത്യാനി കൃതയുഗാനുസാരീൺയേവ
ഭവിഷ്യന്തി ॥ **101** ॥ 1303

അത്രോച്യതേ

യദാ ചന്ദ്രശ്ച സൂർയശ്ച തഥാ തിഷ്യോ ബൃഹസ്പതിഃ।
ഏകരാശൗ സമേഷ്യന്തി തദാ ഭവതി വൈ കൃതം ॥ **102** ॥ 1304

അതീതാ വർത്തമാനാശ്ച തഥൈവാനാഗതാശ്ച യേ।
ഏതേ വംശേഷു ഭൂപാലാഃ കഥിതാ മുനിസത്തമ ॥ **103** ॥ 1305

യാവത്പരീക്ഷിതോ ജൻമ യാവന്നന്ദാഭിഷേചനം।
ഏതദ്വർഷസഹസ്രം തു ജ്ഞേയം പാഞ്ചശദുത്തരം ॥ **104** ॥ 1306

സപ്തർഷീണാം തു യൗ പൂർവൗ ദൃശ്യേതേ ഹ്യദിതൗ ദിവി।
തയോസ്തു മധ്യേ നക്ഷത്രം ദൃശ്യേതേ യത്സമം നിശി ॥ **105** ॥ 1307

തേന സപ്തർഷയോ യുക്താ -
സ്തിഷ്ഠന്ത്യബ്ദശതം നൃണാം।
തേ തു പാരീക്ഷിതേ കാലേ
മഘാസ്വാസന്ദ്രിജോത്തമ ॥ **106** ॥ 1308

തദാ പ്രവൃത്തശ്ച കലിർദ്വാദശാബ്ദശതാത്മകഃ ॥ **107** ॥ 1309

യദൈവ ഭഗവാൻവിഷ്ണോരംശോ യാതോ ദിവം ദ്വിജ ।
വസുദേവകുലോദ്ഭൂതസ്തദൈവാത്രാഗതഃ കലിഃ ॥ **108** ॥ 1310

യാവത്സ പാദപദ്മാഭ്യാം പസ്പർശമാം വസുന്ധരാം ।
താവത്പൃഥ്വീപരിഷ്വംഗേ സമർത്ഥോ നാഭവത്കലിഃ ॥ **109** ॥ 1311

ഗതേ സനാതനസ്യാംശേ വിഷ്ണോസ്തത്ര ഭുവോ ദിവം ।
തത്യാജ സാനുജോ രാജ്യം ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ ॥ **110** ॥ 1312

വിപരീതാനി ദൃഷ്ട്വാ ച നിമിത്താനി ഹിപാണ്ഡവഃ ।
യാതേ കൃഷ്ണേ ചകാരാഥ സോഽഭിഷേകം പരീക്ഷിതഃ ॥ **111** ॥ 1313

പ്രയാസ്യന്തി യദാ ചൈതേ പൂർവാഷാഢാം മഹർഷയഃ ।
തദാ നന്ദാത്പ്രഭൃത്യേഷ ഗതിവൃദ്ധിം ഗമിഷ്യതി ॥ **112** ॥ 1314

യസ്മിൻ കൃഷ്ണോ ദിവം യാതസ്തസ്മിന്നേവ തദാഹനി ।
പ്രതിപന്നം കലിയുഗം തസ്യ സംഖ്യാം നിബോധ മേ ॥ **113** ॥ 1315

ത്രീണി ലക്ഷാണി വർഷാണാം ദ്വിജ മാനുഷ്യസംഖ്യയാ ।
ഷഷ്ടിശ്ചൈവ സഹസ്രാണി ഭവിഷ്യത്യേഷ വൈ കലിഃ ॥ **114** ॥ 1316

ശതാനി താനി ദിവ്യാനാം സപ്ത പഞ്ച ച സംഖ്യയാ ।
നിശ്ശേഷേണ ഗതേ തസ്മിൻ ഭവിഷ്യതി പുനഃ കൃതം ॥ **115** ॥ 1317

ബ്രാഹ്മണാഃ ക്ഷത്രിയാ വൈശ്യാശ്ശൂദ്രാശ്ച ദ്വിജസത്തമ ।
യുഗേ യുഗേ മഹാത്മാനഃ സമതീതാസ്സഹസ്രശഃ ॥ **116** ॥ 1318

ബഹുത്വാന്നാമധേയാനാം പരിസംഖ്യാ കുലേ കുലേ ।
പൗനരുക്ത്യാദ്ധി സാമ്യാച്ച ന മയാ പരികീർത്തിതാ ॥ **117** ॥ 1319

ദേവാപിഃ പൗരവോ രാജാ പുരുശ്ചേക്ഷ്വാകുവംശജഃ।
മഹായോഗബലോപേതൗ കലാപഗ്രാമസംശ്രിതൗ ॥ **118** ॥ 1320

കൃതേ യുഗേ ത്വിഹാഗമ്യ ക്ഷത്രപ്രവർത്തകൗ ഹി തൗ।
ഭവിഷ്യതോ മനോർവശബീജഭൂതൗ വ്യവസ്ഥിതൗ ॥ **119** ॥ 1321

ഏതേന ക്രമയോഗേന മനുപുത്രൈർവസുന്ധരാ।
കൃതത്രേതാദ്വാപരാണി യുഗാനി ത്രീണി ഭുജ്യതേ ॥ **120** ॥ 1322

കലൗ തേ ബീജഭൂതാ വൈ കേചിത്തിഷ്ഠന്തി വൈ മുനേ।
യഥൈവ ദേവാപിപുരൂ സാമ്പ്രതം സമധിഷ്ഠിതൗ ॥ **121** ॥ 1323

ഏഷ തൂദ്ദേശതോ വംശസ്തവോക്തോ ഭൂഭുജാം മയാ।
നിഖിലോ ഗദിതും ശക്യോ നൈഷ വർഷശതൈരപി ॥ **122** ॥ 1324

ഏതേ ചാൻയേ ച ഭൂപാലാ യൈരത്ര ക്ഷിതിമണ്ഡലേ।
കൃതം മമത്വം മോഹാന്ധൈർനിത്യം ഹേയകലേവരേ ॥ **123** ॥ 1325

കഥം മമേയമചലാ മത്പുത്രസ്യ കഥം മഹീ।
മദ്വംശസ്യേതി ചിന്താർത്താ ജഗ്മുരന്തമിമേ നൃപാഃ ॥ **124** ॥ 1326

തേഭ്യഃ പൂർവതരാശ്ചാൻയേ തേഭ്യസ്തേഭ്യസ്തഥാ പരേ।
ഭവിഷ്യാശ്ചൈവ യാസ്യന്തി തേഷാമൻയേ ച യേഽപ്യനു ॥ **125** ॥ 1327

വിലോക്യാത്മജയോദ്യോഗം യാത്രാവ്യഗ്രാന്നരാധിപാൻ।
പുഷ്പപ്രഹാസൈശ്ശരദി ഹസന്തീവ വസുന്ധരാ ॥ **126** ॥ 1328

മൈത്രേയ പൃഥിവീഗീതാംശ്ലോകാംശ്ചാത്ര നിബോധ മേ।
യാനാഹ ധർമധ്വജിനേ ജനകായാസിതോ മുനിഃ ॥ **127** ॥ 1329

പൃഥിവ്യുവാച

കഥമേഷ നരേന്ദ്രാണാം മോഹോ ബുദ്ധിമതാമപി।
യേന ഫേനസധർമാണോഽപ്യതിവിശ്വസ്തചേതസഃ ॥ **128** ॥ 1330

പൂർവമാത്മജയം കൃത്വാ ജേതുമിച്ഛന്തി മന്ത്രിണഃ।
തതോ ഭൃത്യാംശ്ച പൗരാംശ്ച ജിഗീഷന്തേ തഥാ രിപൂൻ ॥ **129** ॥ 1331

ക്രമേണാനേന ജേഷ്യാമോ വയം പൃഥ്വീം സസാഗരാം।
ഇത്യാസക്തധിയോ മൃത്യും ന പശ്യന്ത്യവിദൂരഗം ॥ **130** ॥ 1332

സമുദ്രാവരണം യാതി ഭൂമണ്ഡലമഥോ വശം।
കിയദാത്മജയസ്യൈതൻമുക്തിരാത്മജയേ ഫലം ॥ **131** ॥ 1333

ഉത്സൃജ്യ പൂർവജാ യാതാ യാം നാദായ ഗതഃ പിതാ।
താം മാമതീവമൂഢത്വാജ്ജേതുമിച്ഛന്തി പാർഥിവാഃ ॥ **132** ॥ 1334

മത്കൃതേ പിതൃപുത്രാണാം ഭ്രാതൃർണാം ചാപി വിഗ്രഹഃ।
ജായതേഽത്യന്തമോഹേന മമത്വാദൃതചേതസാം ॥ **133** ॥ 1335

പൃഥ്വീ മമേയം സകലാ മമൈഷാ
മദൻവയസ്യാപി ച ശാശ്വതീയം।
യോ യോ മൃതോ ഹ്യത്ര ബഭൂവ രാജാ
കുബുദ്ധിരാസീദിതി തസ്യ തസ്യ ॥ **134** ॥ 1336

ദൃഷ്ട്വാ മമത്വാദൃതചിത്തമേകം
വിഹായ മാം മൃത്യുവശം വ്രജന്തം।
തസ്യാനു യസ്തസ്യ കഥം മമത്വം
ഹൃദ്യാസ്പദം മത്പ്രഭവം കരോതി ॥ **135** ॥ 1337

പൃഥ്വീ മമൈഷാശു പരിത്യജൈനാം
വദന്തി യേ ദൂതമുഖൈസ്സ്വശത്രൂൻ।

നരാധിപാസ്തേഷു മമാതിഹാസഃ
പുനശ്ച മൂഢേഷു ദയാഭ്യുപൈതി ॥ **136** ॥ 1338

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യേതേ ധരണീഗീതാശ്ശ്ലോകാ മൈത്രേയ യേശ്ശ്രുതാഃ।
മമത്വം വിലയം യാതി തപത്യർകേ യഥാ ഹിമം ॥ **137** ॥ 1339

ഇത്യേഷ കഥിതഃ സമ്യങ്മനോർവംശോ മയാ തവ।
യത്ര സ്ഥിതിപ്രവൃത്തസ്യ വിഷ്ണോരംശാംശകാ നൃപാഃ ॥ **138** ॥ 1340

ശൃണോതി യ ഇമം ഭക്ത്യാ മനോർവംശമനുക്രമാത്।
തസ്യ പാപമശേഷം വൈ പ്രണശ്യത്യമലാത്മനഃ ॥ **139** ॥ 1341

ധനധാന്യർദ്ധിമതുലാം പ്രാപ്നോത്യവ്യാഹതേന്ദ്രിയഃ।
ശ്രുത്വൈവമഖിലം വംശം പ്രശസ്തം ശശിസൂര്യയോഃ ॥ **140** ॥ 1342

ഇക്ഷ്വാകുജഹ്നുമാന്ധാതൃസഗരാവിക്ഷിതാൻരഘൂൻ।
യയാതിനഹുഷാദ്യാംശ്ച ജ്ഞാത്വാ നിഷ്ഠാമുപാഗതാൻ ॥ **141** ॥ 1343

മഹാബലാൻമഹാവീർയാനനന്തധനസഞ്ചയാൻ।
കൃതാൻകാലേന ബലിനാ കഥാശേഷാന്നരാധിപാൻ ॥ **142** ॥ 1344

ശ്രുത്വാ ന പുത്രദാരാദൗ ഗൃഹക്ഷേത്രാദികേ തഥാ।
ദ്രവ്യാദൗ വാ കൃതപ്രജ്ഞോ മമത്വം കുരുതേ നരഃ ॥ **143** ॥ 1345

തപ്തം തപോ യൈഃ പുരുഷപ്രവീരൈ -
രുദ്ബാഹുഭിർവർഷഗണാനനേകാൻ।
ഇഷ്ട്വാ സുയജ്ഞൈർബലിനോഽതിവീർയാഃ
കൃതാ നു കാലേന കഥാവശേഷാഃ ॥ **144** ॥ 1346

പൃഥുസ്സമസ്താൻവിചചാരലോകാ -
നവ്യാഹതോ യോ വിജിതാരിചക്രഃ।
സ കാലവാതാഭിഹതഃ പ്രണഷ്ടഃ
ക്ഷിപ്തം യഥാ ശാൽമലിതൂലമഗ്നൗ ॥ **145** ॥ 1347

യഃ കാർതവീർയോ ബുഭുജേ സമസ്താൻ -
ദ്വീപാൻസമാക്രമ്യ ഹതാരിചക്രഃ।
കഥാപ്രസംഗേഷ്വഭിധീയമാന -
സ്സ ഏവ സങ്കൽപവികൽപഹേതുഃ ॥ **146** ॥ 1348

ദശാനനാവിക്ഷിതരാഘവാണാ -
മൈശ്വർയമുദ്ധാസിതദിങ്മുഖാനാം।
ഭസ്മാപി ശിഷ്ടം ന കഥം ക്ഷണേന
ഭ്രൂഭംഗപാതേന ധിഗന്തകസ്യ ॥ **147** ॥ 1349

കഥാശരീരത്വമവാപ യദ്വൈ
മാന്ധാതൃനാമാ ഭുവി ചക്രവർതീ।
ശ്രുത്വാപി തത്കോ ഹി കരോതി സാധു -
ർമമത്വമാത്മൻയപി മന്ദചേതാഃ ॥ **148** ॥ 1350

ഭഗീരഥാദ്യാസ്സഗരഃ കകുത്സ്ഥോ
ദശാനനോ രാഘവലക്ഷ്മണൗ ച।
യുധിഷ്ഠിരാദ്യാശ്ച ബഭൂവുരേതേ
സത്യം ന മിഥ്യാ ക്വനു തേ ന വിദ്മഃ ॥ **149** ॥ 1351

യേ സാമ്പ്രതം യേ ച നൃപാ ഭവിഷ്യാഃ
പ്രോക്താ മയാ വിപ്രവരോഗ്രവീർയാഃ।
ഏതേ തഥാൻയേ ച തഥാഭിധേയാഃ
സർവേ ഭവിഷ്യന്തി യഥൈവ പൂർവേ ॥ **150** ॥ 1352

ഏതദ്വിദിത്വാ ന നരേണ കാർയം
മമത്വമാത്മൻയപി പണ്ഡിതേന।
തിഷ്ഠന്തു താവത്തനയാത്മജാദ്യാഃ
ക്ഷേത്രാദയോ യേ ച ശരീരിണോഽൻയേ ॥ **151** ॥ 1353

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ ചതുർത്ഥോഽശേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥